TORE MORTEN ANDREASSEN
KARSTEN ANDERSEN

Gitarkompbok 4

Standardjazz for fingerspillsgitar

EUREKA NR 7 • 2003

EUREKA FORLAG

HØGSKOLEN I TROMSØ

TORE MORTEN ANDREASSEN OG KARSTEN ANDERSEN

GITARKOMPBOK 4

STANDARDJAZZ FOR FINGERSPILLSGITAR

EUREKA 7/2003

1. opplag 2003
Utgiver: Eureka Forlag, Høgskolen i Tromsø, 9293 Tromsø
Sentralbord: 77 66 03 00
Telefaks: 77 68 99 56
E-post: eureka@hitos.no
http://www.hitos.no/FoU/Eureka

Layout: Lundblad Media AS, Tromsø
Omslagdesign: Lundblad Media AS, Tromsø
Forsidebilde: Tore Morten Andreassen og Karsten Andersen
Trykk: Lundblad Media AS, Tromsø

Eureka nr 7/2003
ISBN 82-7389-058-9
ISMN M-9005112-4-9
ISSN 1502-8933

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverkloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med Kopinor, interesseorganisasjon for rettighetshavere til åndsverk.

Tidligere utgivelser på Eureka Forlag:

1/2001 Marianne Aars og Nina Emaus: *Læring gjennom praksisfeltet. Evaluering av en-dag-i-uka-praksis ved fysioterapeututdanningen i Tromsø.* Kr 80,-
2/2001 Jorun Høier Kjølaas: *Språk- og kommunikasjonsvansker. Språkvitenskapelig tenkning i det spesialpedagogiske fagfeltet.* Kr 180,-
3/2001 Mia Lervik: *Hus og stil. En guidet og interaktiv tur gjennom noen sentrale stilarter* (CD). Kr 170,-
4/2001 Liv-Berit Knudsen: *"Æ har nokka å fortell!" Å arbeide med studentenes egne yrkesfortellinger*. Kr 60,-
5/2001 Tore Morten Andreassen og Karsten Andersen: *Gitarkompbok 1. Populærmusikk for fingerspillsgitar.* Kr 250,-
6/2001 Johannes Sørensen og Lev Levit: *Babusjka forteller. Eventyr og folkelivsfortellinger fra Nordvest-Russland*. Kr 125,-
1/2002 Tore Morten Andreassen og Karsten Andersen: *Gitarkompbok 2. Latinamerikansk musikk for fingerspillsgitar.* Kr 250,-
2/2002 Britt-Vigdis Ekeli: *Evidensbasert praksis. Snublestein i arbeidet for bedre kvalitet i helsetjenesten?* Kr 100,-
3/2002 Olav-Kansgar Straum: *Fra åsatro og høvdingedømmer til kristendom og rikssamling. Kristningen av Norge – en religionshistorisk innføring til perioden 800-1050.* Kr 115,-
4/2002 Steinar Thorvaldsen: *Matematisk kulturhistorie.* Artikkelsamling. Kr. 150,-
5/2002 Håkon Stødle: *Daglige oppvarmingsøvelser for klarinett*. Kr 150,-
6/2002 Liv-Berit Knudsen og Toril Agnete Larsen: *"Nød lærer naken kvinne å spinne." Videokonferanse og gruppe som læringsarena.* Kr 100,-
7/2002 Guri Martens: *Mappevurdering i høgere utdanning – læring eller instrumentalisme? En drøfting av arbeid med skrivemapper i norsk ved Avdeling for lærerutdanning, Høgskolen i Tromsø.* Kr 100,-
8/2002 Ann Sylvi Larsen og Roald Larsen: *Hodeløse menn og ihjelfrosne haikere. Levende sagntradisjoner fra Nord-Norge*. Kr 150,-
1/2003 Greta Andrea Kvaal: *Dagbok fra en avskjed*. Video. Pris: Kr 800,- (enkeltpersoner), kr 500,- (institusjoner). Leie kr 300,-. Henvendelser til Avd. for helsefag, telefon 776 60601.
2/2003 Tore Morten Andreassen og Karsten Andersen: *Gitarkompbok 3. Populærmusikk 1900 -1949 for fingerspillsgitar.* Kr 250,-
3/2003 Ole Anton Haugland: *Fysikk med Varmluftballong. Et dataprogram for å leke og lære fysikk. For barn og voksne.* Kr 150,- (privat), kr 400,- (skole), kr 1500,- (kommune).
4/2003 Birgit Evensen: *Fra Sykehusloftet til MH-bygget, sykepleierutdanningens historie i Tromsø.* Kr 250,-
5/2003 Elisabeth P. Seljelid*: Den gode vilje. Evaluering av Barfotpsykiatriprosjektet ved Distriktspsykiatrisk Senter i Midt-Finnmark*. Kr 130,-
6/2003 Ole Anton Haugland og Gunnar Mathisen: *Biodynamikk i teori og praksis – fra grunnleggende teori til bevegelsesstudier ved hjelp av moderne datateknologi.* Kr 90,-

Forord

Kjære gitarist!

Du leser nå fjerde bind i en serie kompbøker for fingerspillsgitar. Disse tar for seg ulike typer komp av populærmusikk. Denne boken er en grunninnføring i hvordan man kan kompe standardjazz på gitar. Målet er at du som leser, på en oversiktelig måte, får innblikk i forskjellige typer komp og hvorledes disse er oppbygd.

Vi er av den oppfattning at behovet for læreverk av denne typen er stort. Gitarister fokuserer ofte på det solistiske. Få har et bevisst forhold til det å spille et godt komp til en melodi. Dette vil vi gjennom denne boken og de øvrige bøkene i serien være med på å forandre.

Boken kan like gjerne brukes i undervisningssammenheng som til selvstudium. Eksemplene er notert både med noter og tabulatur for at flest mulig skal få utbytte av boken.

Lykke til!

Tromsø, november 2003

Tore Morten Andreassen og Karsten Andersen

INNHOLD

BOKENS INNHOLD/OPPBYGGING **6**
AKKORDVENDINGER/AKKORDSKJEMA **9**
II-V SKJEMA 10
I GOT RHYTHM 10
THE WAY YOU LOOK TONIGHT 13
BLUESSKJEMA 15
C JAM BLUES 15
KVINTSIRKELSKJEMA 17
ALL THE THINGS YOU ARE 17
UTVIDELSE AV AKKORDSKJEMAET **21**
AKKORDOMVENDINGER 23
BESIFRING 24
AKKORDFORANDRINGER 25
IT'S ONLY A PAPER MOON 26
AIN'T MISBEHAVIN' 30
KROMATISKE LEDETONER **32**
KROMATISKE LEDETONER I NEDADGÅENDE BEVEGELSE 32
NICE WORK IF YOU CAN GET IT 33
KROMATISKE LEDETONER I OPPADGÅENDE BEVEGELSE 36
SATIN DOLL 37
KROMATISKE LEDETONER I OPP- ELLER NEDADGÅENDE BEVEGELSE 40
LULU'S BACK IN TOWN 41
ERSTATNINGSAKKORDER **43**
ERSTATNINGSAKKORDER I NEDADGÅENDE BASSLINJE 43
LULLABY OF BROADWAY 46
ERSTATNINGSAKKORDER I OPPADGÅENDE BASSLINJE 47
TEA FOR TWO 50
KROMATISK OPP- ELLER NEDGANG TIL ALLE AKKORDER **52**
"WALKINGBASS" ("gå-bass") **55**
TREKLANGBEVEGELSE 55
TREKLANGBEVEGELSE OG DIATONISK BEVEGELSE 57
IT DON'T MEAN A THING 57
TREKLANGBEVEGELSE OG KROMATISK BEVEGELSE 58
DIATONISK OG KROMATISK BASSBEVEGELSE 60
KOMP AV MELODIER I 3/4- TAKT (JAZZVALS) **61**
TEA FOR TWO 61
KOMP AV MELODIER I 5/4- TAKT **66**
ALL THE THINGS YOU ARE 66
OVERSIKT OVER BOKENS KOMPFIGURER **71**

BOKENS INNHOLD/OPPBYGGING

Generelt:

Boken er delt inn i ni kapitler som omhandler fingerspillskomp av standardjazz. Kapitlene tar for seg ulike kompteknikker.

Oppbygging av kompeksemplene:

Boken tar utgangspunkt i det å lage et stilriktig komp innenfor standardjazz. Eksemplene viser hvilke kompfigurer som vanligvis brukes. Grunnprinsippet er at gitaren alene skal kunne låte som et fullverdig komp, dvs. at man spiller både bass/akkord og rytmeseksjonfigurer.

Dette bør du vite:

I forbindelse med kompteknikk forutsettes det kjennskap til en del begreper:

- Akkorder/besifring
- Posisjonsspill
- Tabulatur
- Transponering

Akkorder/besifring:

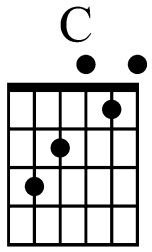

Gitarakkorder illustreres ved hjelp av et diagram som viser gitarhalsen pekende oppover. De sorte prikkene (•) viser hvor en skal trykke ned på gitarhalsen (venstre hånd). Prikkene over diagrammet viser løse strenger som kan klinge med i akkorden. Bokstaven over diagrammet viser hvilket navn akkorden har, f. eks. betyr bokstaven C at det er en C-dur akkord. Når det står to bokstaver med en skråstrek mellom, f. eks. C/E, betyr det akkorden C-dur med tonen E i bassen.

Symbolene ⑥ til ① viser til de ulike gitarstrengene.
① = E, den tynneste strengen (til høyre i diagrammet)
② = H
③ = G
④ = D
⑤ = A
⑥ = E, den tykkeste strengen (til venstre i diagrammet)

0 = løs eller åpen streng

Posisjonsspill:

A7#9

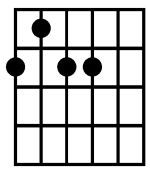

Stort tall med endelsen fr. angir hvilken posisjon (fra hvilket bånd) grepet spilles i på gitarhalsen. F. eks. viser tallet 4fr. at grepet gripes med utgangspunkt i fjerde bånd (posisjon). At grepet da spilles i fjerde posisjon vises ved at ingen fingre på venstre hånd griper lenger ned på halsen enn fjerde bånd.

Denne boken angir ikke bestemt hvilke posisjoner kompet skal spilles i. Det er angitt forslag for dette i tabulaturet under hvert kompeksempel. En generell regel, som ikke er absolutt, er at man holder seg til de samme strengene i akkordene. Spiller man f. eks. akkordene på ①, ② og ③ streng, så prøver en å holde seg til det hele melodien gjennom. Dette fordi man ønsker å oppnå samme klang i kompet uansett akkord. Hvorledes man løser dette er opp til den enkeltes smak og behag. Noen ganger klinger det best spilt i posisjon på ①, ② og ③ streng eller ②, ③ og ④ streng, mens andre ganger klinger det best med løse strenger i første posisjon.

Tabulatur:

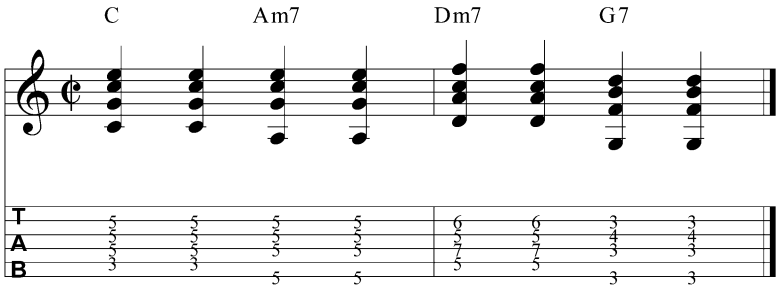

Under hver kompfigur er det utskrevet et alternativt notasjonssystem (tabulatur). Dette viser gitarhalsen ved hjelp av seks linjer, en for hver streng. Den nederste linjen viser ⑥ streng på gitarhalsen, mens den øverste viser ① streng. Tallene på disse linjene viser hvilket bånd man skal trykke ned (venstre hånd).

Transponering:

Er melodien skrevet i f. eks. C-dur, kan den transponeres til G-, E- eller A-dur, alt etter hva som passer. Ved transponering kan det forekomme at kompet må tilpasses den nye tonearten. F. eks at bassene oktaveres (spilles oktaven over eller under), eller akkordene spilles på ②, ③ og ④ streng i stedet for ①, ② og ③ streng eller vis versa.

Enkelte av melodiene i boken er transponert fra originaltonearten til en ny toneart.

AKKORDVENDINGER/AKKORDSKJEMA

Innenfor standardjazz er det vanlig å inndele melodier etter akkordvendinger/ akkordskjema. Det finnes flere akkordvendinger/akkordskjemaer. Tre av de mest brukte er:

1: II-V
2: BLUES
3: KVINTSIRKEL

Disse tre akkordskjemaene brukes som basis i boken.

MELODIER MED II-V AKKORDSKJEMA:

Det ene eksempelet er melodien *I GOT RHYTHM*. I C-dur vil akkordene bli:
II- trinns akkord er Dm7 eller en variant av denne (Dm, Dm9 eller D som dur akkord), V-trinn er G7 eller en variant i dur eller moll.

Det andre eksempelet er *THE WAY YOU LOOK TONIGHT*.

MELODIER MED BLUESSKJEMA:

Eksempel er melodien *C JAM BLUES*. Utgangspunktet er et 12 takters bluesskjema. Dette skjemaet varieres i utallige varianter. Det følgende er en av de mest brukte:

C | F | C | C | F | F | C | C | G | F| C | C (G) ||

MELODIER MED KVINTSIRKELSKJEMA:

Et eksempel på et kvintsirkelskjema er melodien *ALL THE THINGS YOU ARE*.
Akkordene følger kvintsirkelen:

Em7 | Am7 | D7 | Gmaj7 | Cmaj7 | osv.

II-V SKJEMA

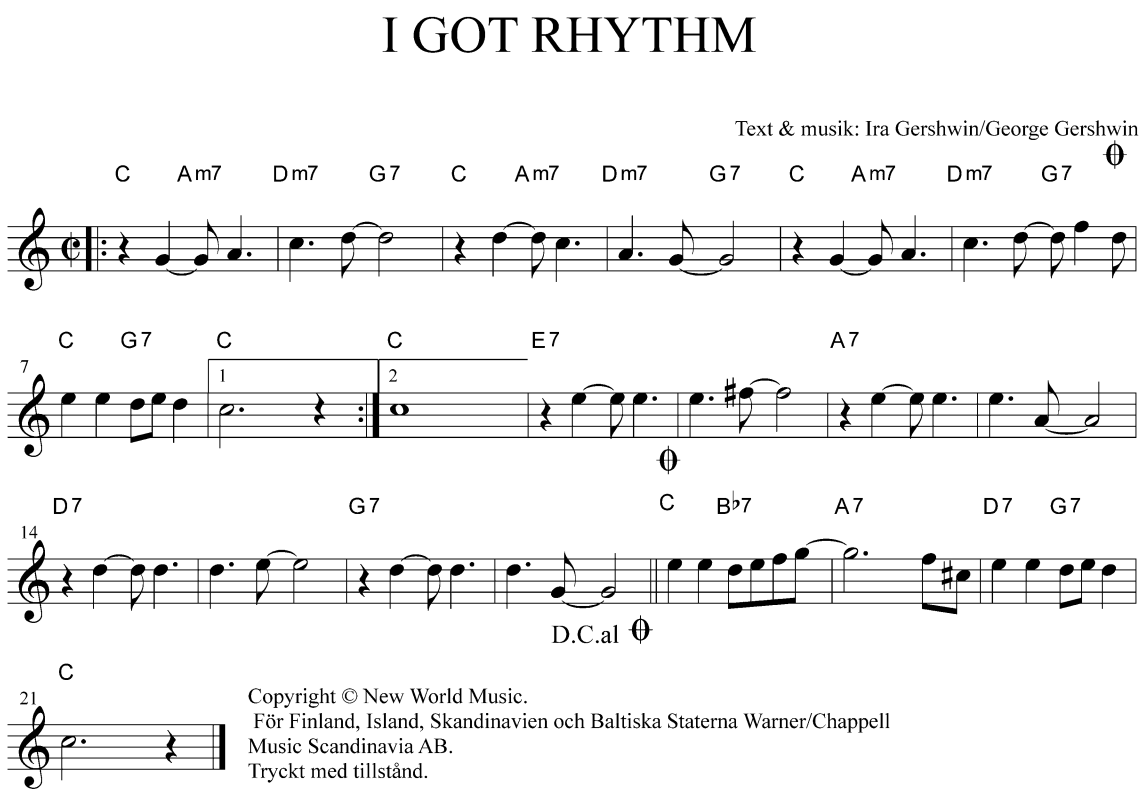

Kompfigur 1: Spilles med ”fire flate”, det vil si en akkord på hver fjerdedel, fire slag i hver takt. Grunnbass:

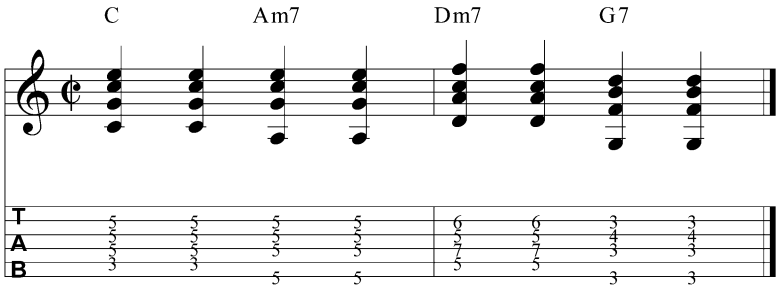

I utgangspunktet legges alle akkordene på lukkede strenger, det vil si i posisjon. Akkordtonene spilles på ②,③ og ④ streng.

”Swingfeel”
Det er verdt å merke seg at musikken oftest noteres med jevne åttendedeler, men at den alltid spilles med tilnærmet triolfølelse (swingfeel):

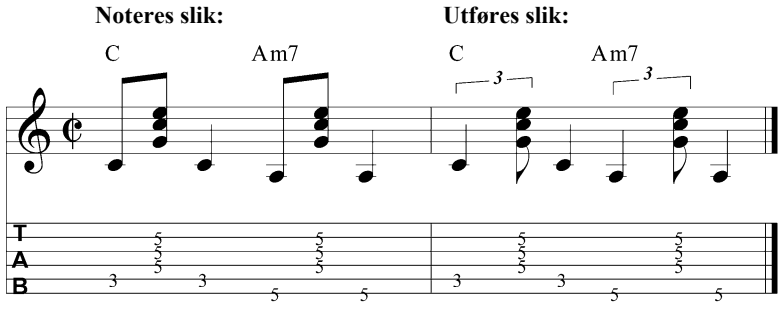

Å notere med jevne åttendedeler er et prinsipp som vil bli brukt i resten av boken.

Akkorden dempes med venstre hånd. For å få frem triolfølelsen dempes hver akkord ved at venstre hands fingre slipper opp strengene. Fortsatt spilles ”fire flate” med grunnbass:

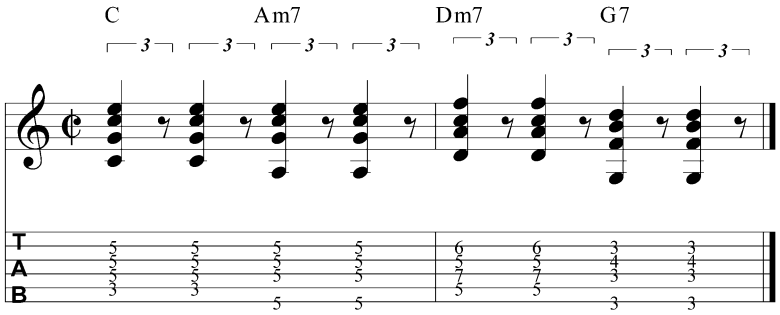

Kompfigur 2: Grunnbass:

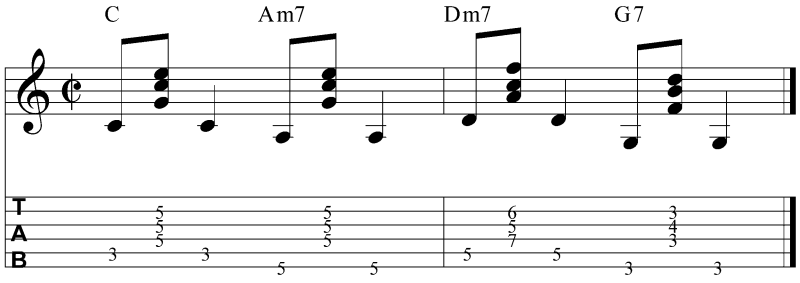

AKKORDOVERSIKT *I GOT RHYTHM*

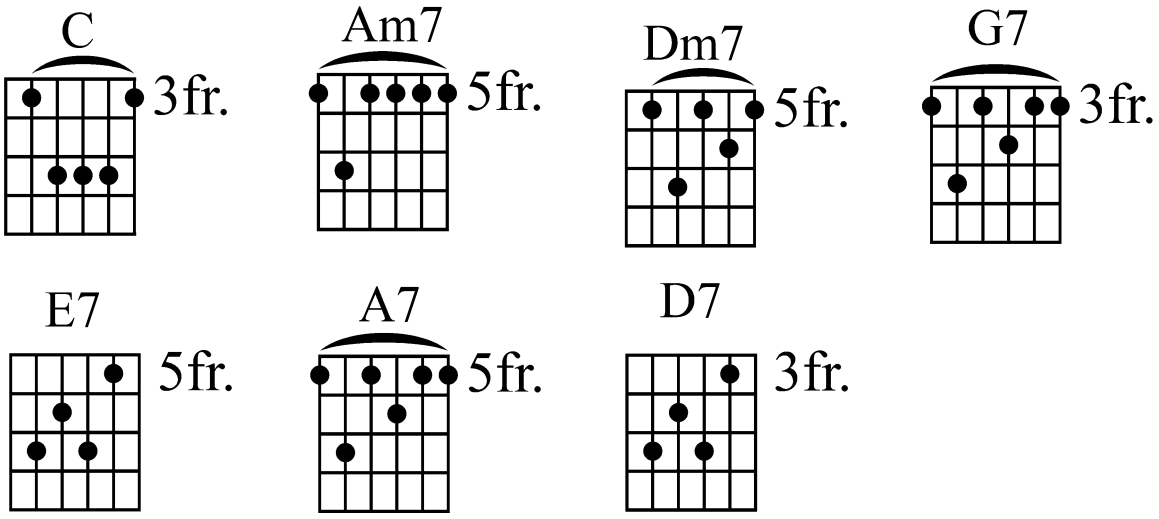

THE WAY YOU LOOK TONIGHT

Musik: Jerome Kern Text: Dorothy Fields

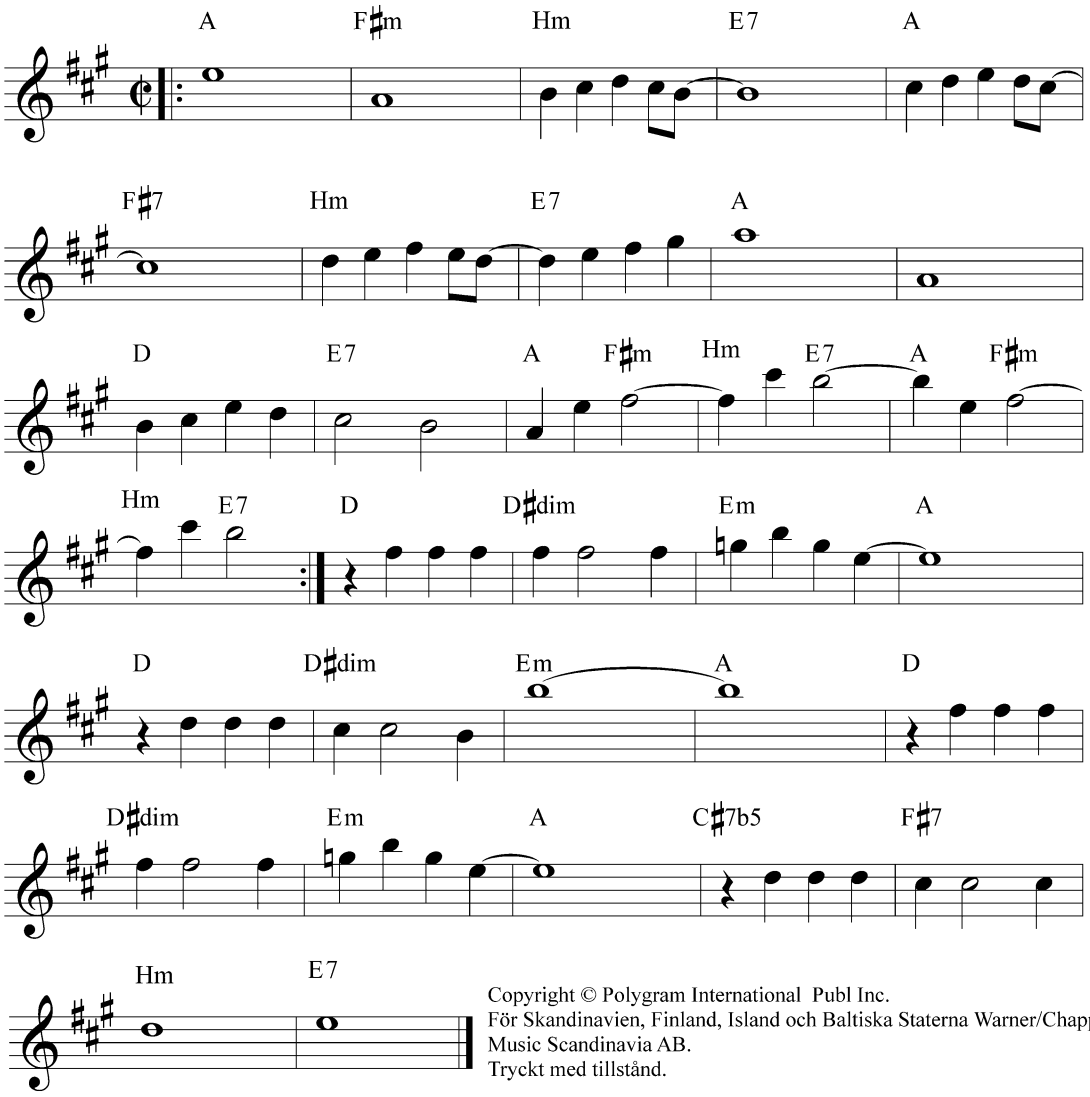

Copyright © Polygram International Publ Inc.
För Skandinavien, Finland, Island och Baltiska Staterna Warner/Chappell
Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

Kompfigur 1: ”Fire flate”, grunnbass:

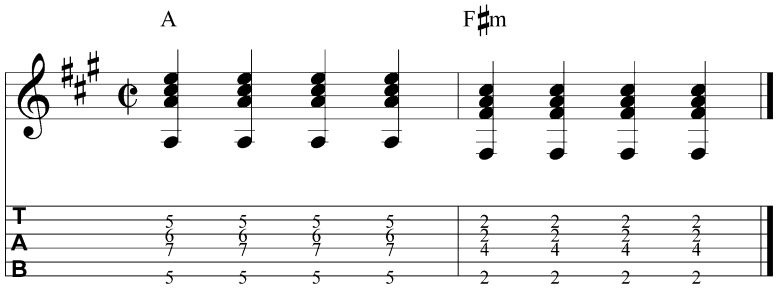

Kompfigur 2: ”Fire flate ”, grunn- og vekselbass:

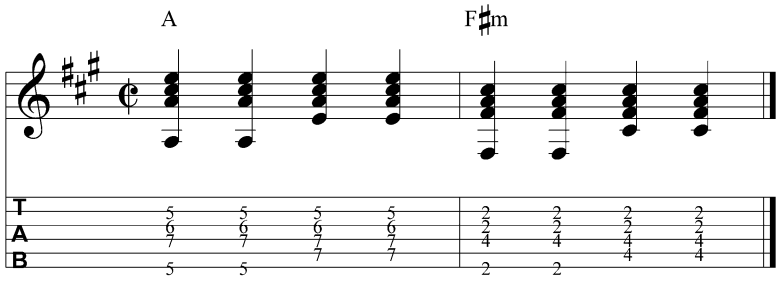

Kompfigur 3: Grunnbass:

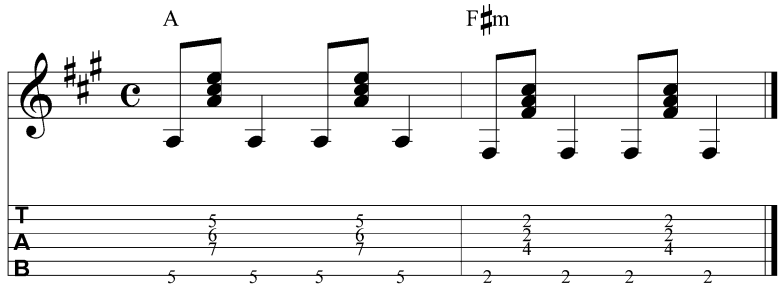

Kompfigur 4: Grunn- og vekselbass:

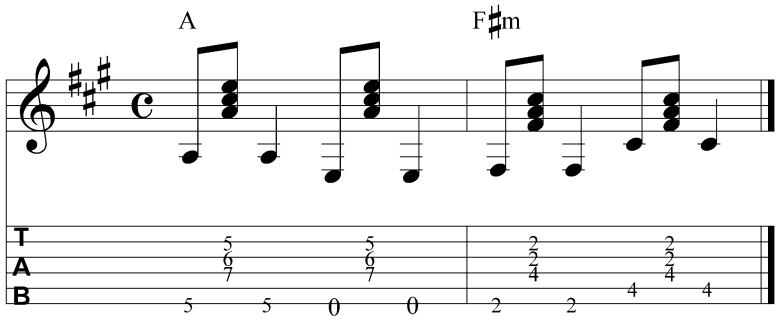

AKKORDOVERSIKT ***THE WAY YOU LOOK TONIGHT***

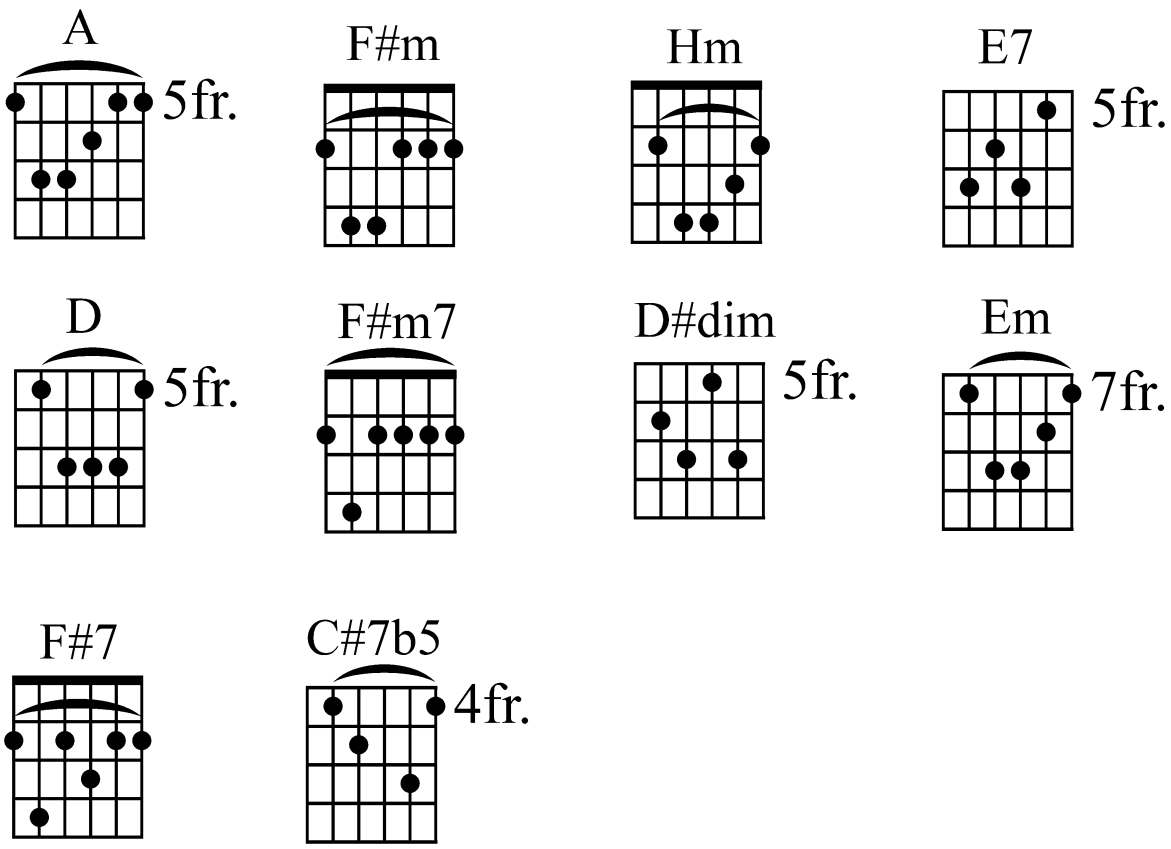

BLUESSKJEMA

C JAM BLUES

Text & Musik: Duke Ellington

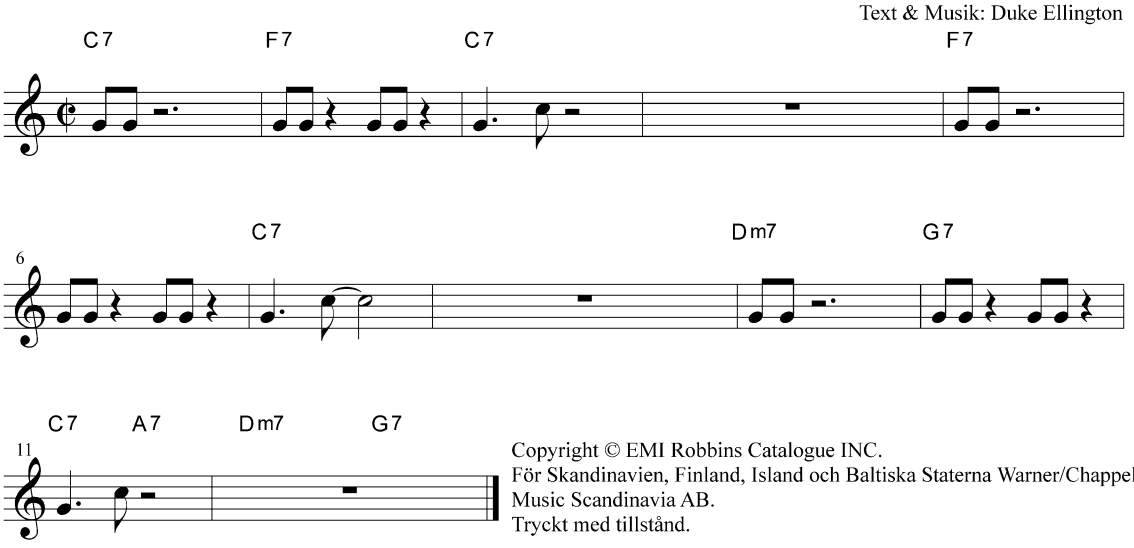

Copyright © EMI Robbins Catalogue INC.
För Skandinavien, Finland, Island och Baltiska Staterna Warner/Chappell Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

Kompfigur 1: ”Fire flate”, grunnbass:

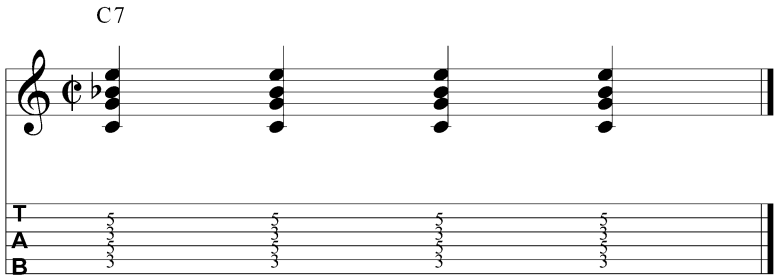

Kompfigur 2: Grunnbass:

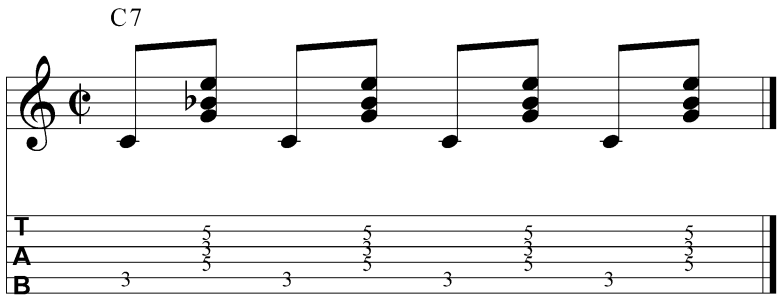

Kompfigur 3: Grunn- og vekselbass:

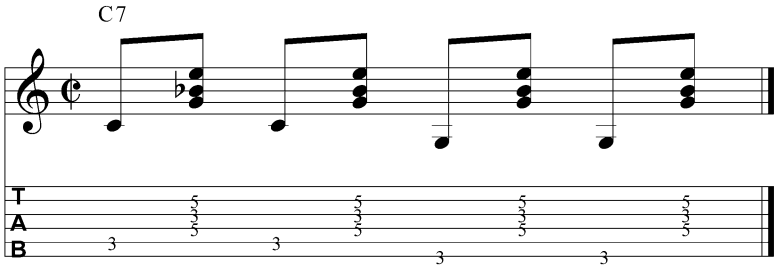

KVINTSIRKELSKJEMA

ALL THE THINGS YOU ARE

Text: Oscar Hammerstein II Musik: Jerome Kern

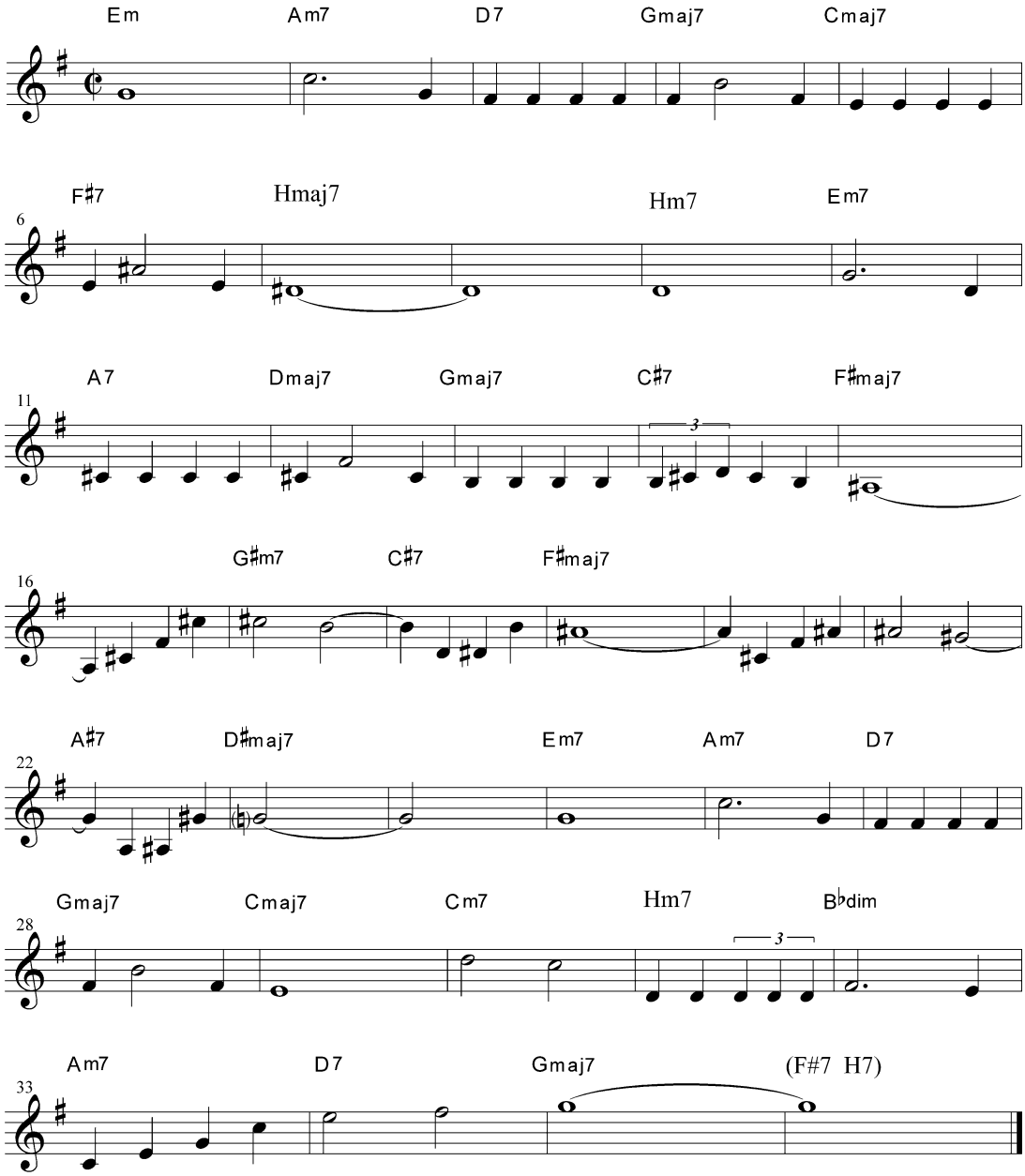

Copyright © Polygram International Publ. Inc.
För Skandinavien, Finland & Island: Warner/Chappell Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

I utgangspunktet spilles akkordene i posisjon.

Kompfigur 1:Én akkord i takten, grunnbass:

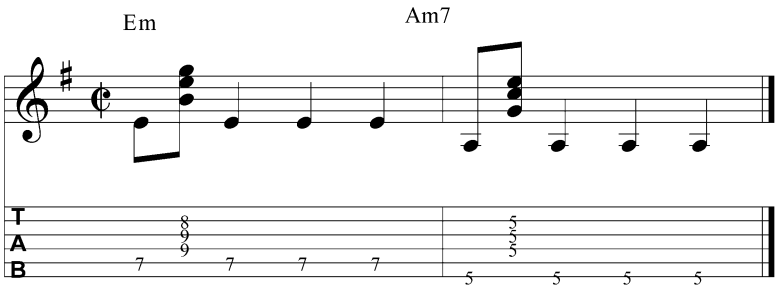

To akkorder i samme takt kan spilles slik, grunnbass:

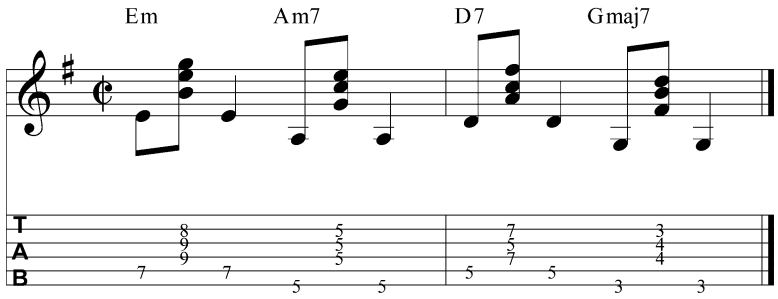

Kompfigur 2: En akkord i takten, grunn- og vekselbass:

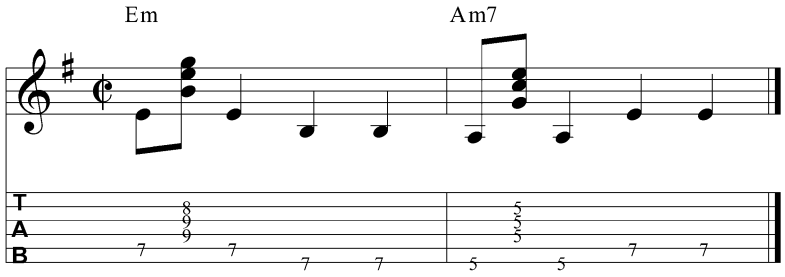

To akkorder i samme takt kan spilles slik, grunn- og vekselbass:

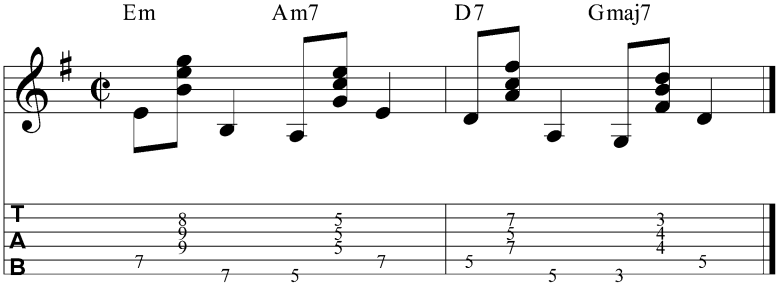

Kompfigur 3: En akkord i takten, grunn og vekselbass:

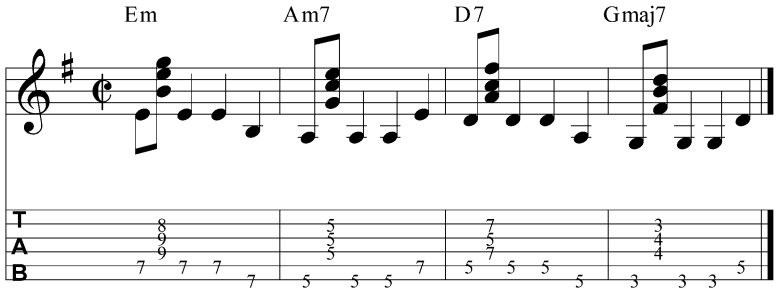

NB! I de to siste eksemplene danner vekselbassen en ”ledetone”, eller en trinnvis bevegelse mot neste akkords basstone.

AKKORDOVERSIKT *ALL THE THINGS YOU ARE*

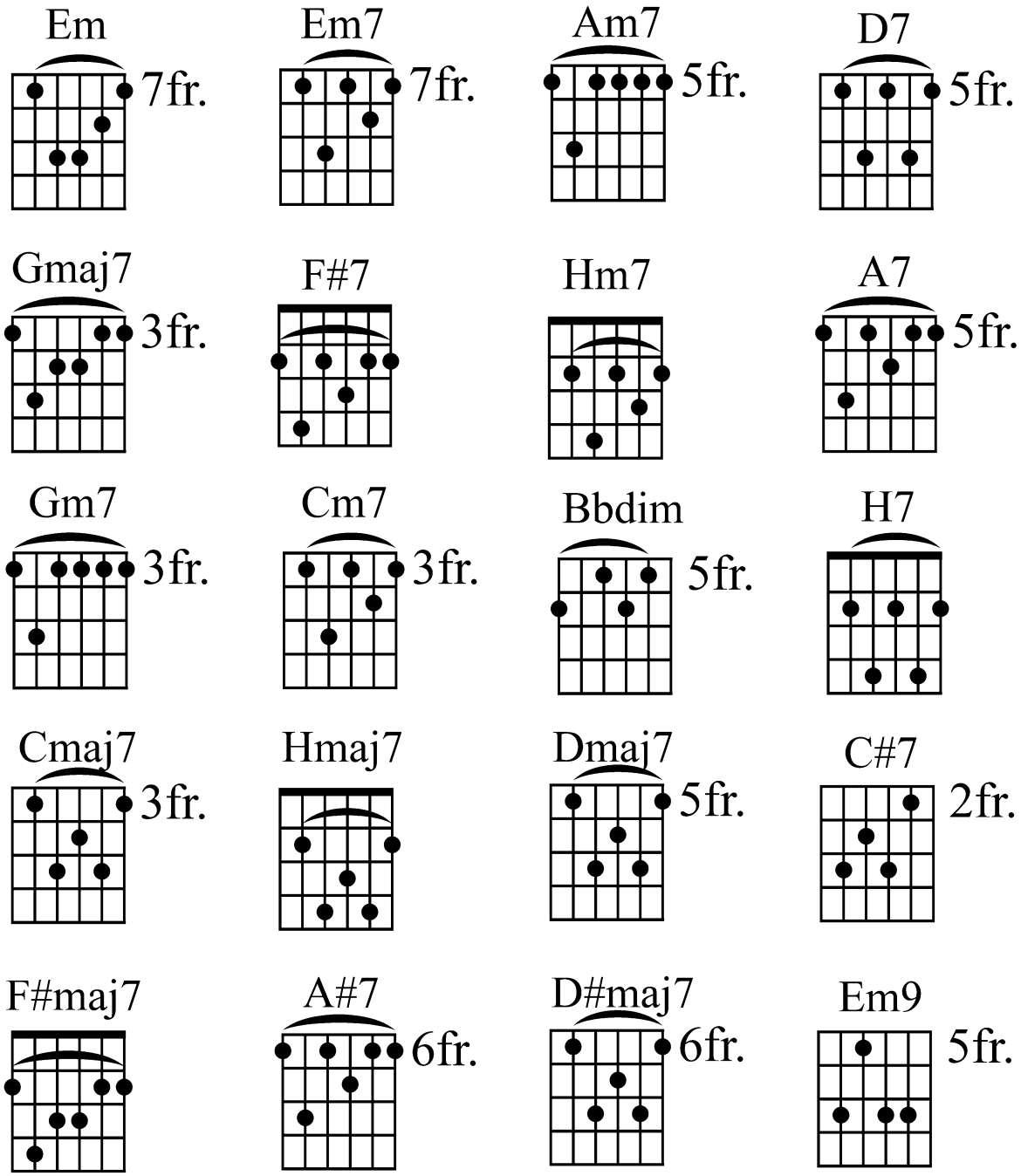

UTVIDELSE AV AKKORDSKJEMAET

I komp av standardjazz er det vanlig å variere harmonikken for å oppnå variasjon og klangfarge.

Utvidelse av akkordskjemaet innebærer at besifringen som melodien har kan forandres på følgende måter:

1. Akkorder kan forandres enten ved at de utvides eller forenkles.
2. Akkorder kan legges til i akkordskjemaet.
3. Akkorder kan byttes ut ved at man setter inn erstatningsakkorder.

Innenfor II- V og bluesskjemaet ligger akkordforandringene innenfor den diatoniske skalaen. Innenfor kvintsirkelskjemaet er det ikke så vanlig med akkordforandringer som innenfor den diatoniske skalaen. Det vanlige er kromatiske forandringer ved hjelp av erstatningsakkorder og/eller akkordomvendinger.

Akkordforandringer i II-V skjemaet:

I er første trinns akkord, II annet trinn og V er femte trinns akkord. I C-dur blir dette: C, Dm og G. Dette er grunnharmoniene melodiene med dette akkordskjemaet er bygget over. Brukes det flere akkorder er disse en utvidelse eller en variasjon. Utgangspunktet for akkordforandringer er akkordene i den diatoniske skalaen. I C dur er det akkordene C, Dm, Em, F, G, Am og Hm7b5.

Vanlige forandringer:

Akkordene kan utvides eller forenkles. Dur brukes i stedet for moll og omvendt. Akkordene kan byttes ut med en parallellakkord (for eksempel : C- dur byttes ut med en Am akkord). I trinns akkord byttes ut med III trinns akkord. Spilles samme akkord over en lengre periode, to eller flere takter, kan akkorden erstattes/varieres med II-V akkordene. Den mest vanlige formen er at II-V akkordene spilles over to takter, så kommer akkordforandringer, deretter tilbake til II-V, og så akkordforandringer igjen. II-V omfatter ofte bare første del av en melodi, annen del har som oftest en annen akkordsammensetning.

Utgangspunkt:

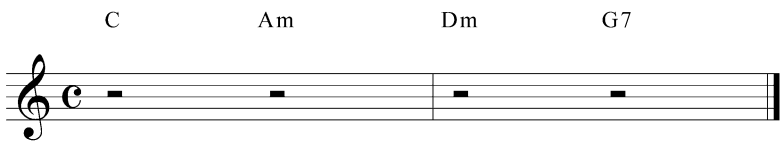

1. Akkordene utvides:

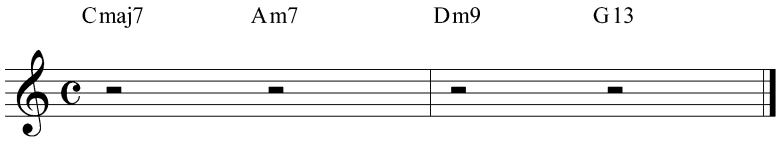

Variant over samme skjema. Mollakkordene gjøres om til dur:

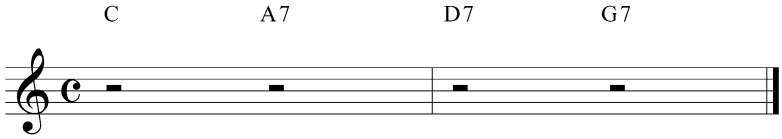

Utgangspunkt med variant i moll i de to siste taktene:

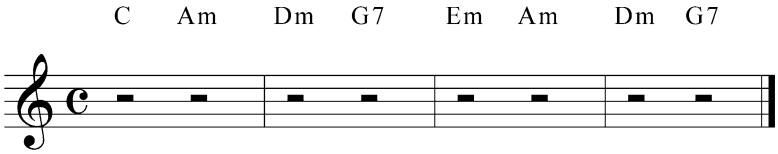

To takter med durakkorder, to takter med mollakkorder:

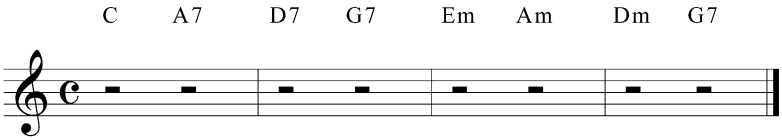

2. Akkorder kan legges til: Samme akkord spilt over to eller flere takter. Annen linje viser variasjon:

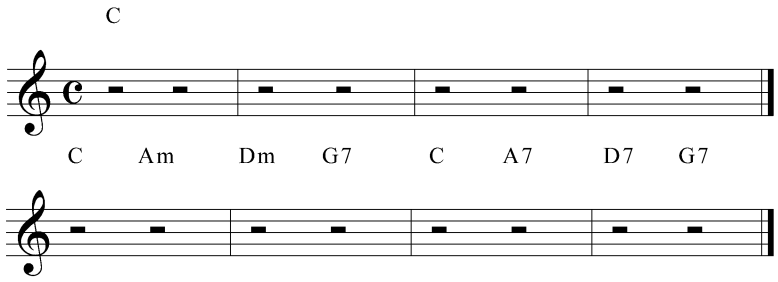

Akkordforandringer i bluesskjema:

I Bluesskjemaet er det vanlig med akkordforandringer på samme måte som i II- V, med akkorder som har sitt utgangspunkt i den diatoniske skalaen.
Utgangspunktet er et Bluesskjema på 12 takter med tre hovedakkorder.
Hovedakkordene blir stående, utvidelsene blir akkorder som settes inn mellom hovedakkordene. Eksemplene baseres på skjemaet til *C JAM BLUES*:

Eksempel 1:

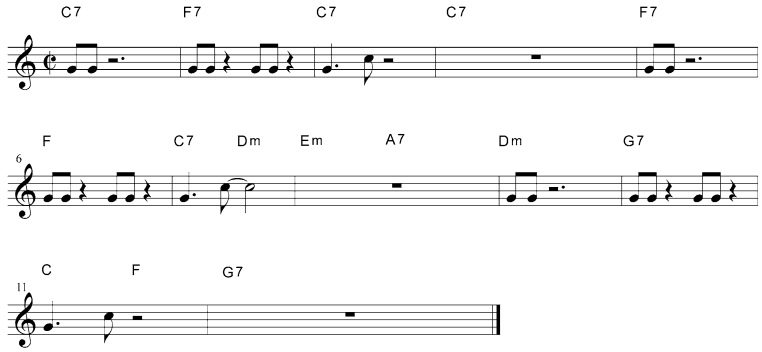

Eksempel 2:

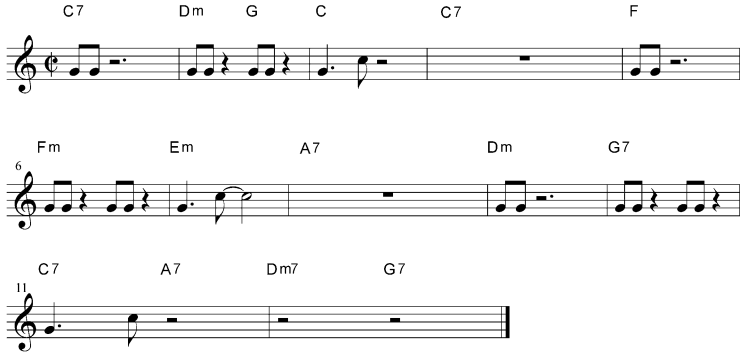

Akkordforandringer i kvintsirkelskjema:

3. Akkorder kan byttes ut. Erstatningsakkordene er notert øverst:

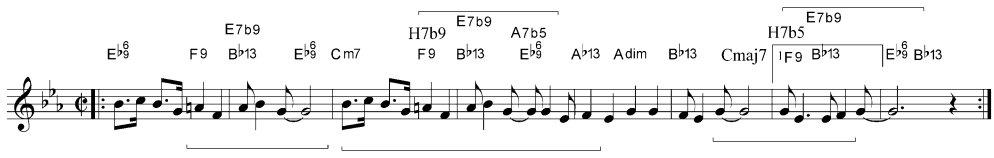

AKKORDOMVENDINGER

For å skape variasjon i klangbildet er det vanlig å spille omvendinger av akkordene. Utgangspunktet er akkordskjemaet på de stedene hvor det er en akkord i hver takt. I stedet for å spille grunn- og vekselbass spilles grunnbass og ters. Som eksempel brukes akkordskjemaet til melodien *ALL THE THINGS YOU ARE*:

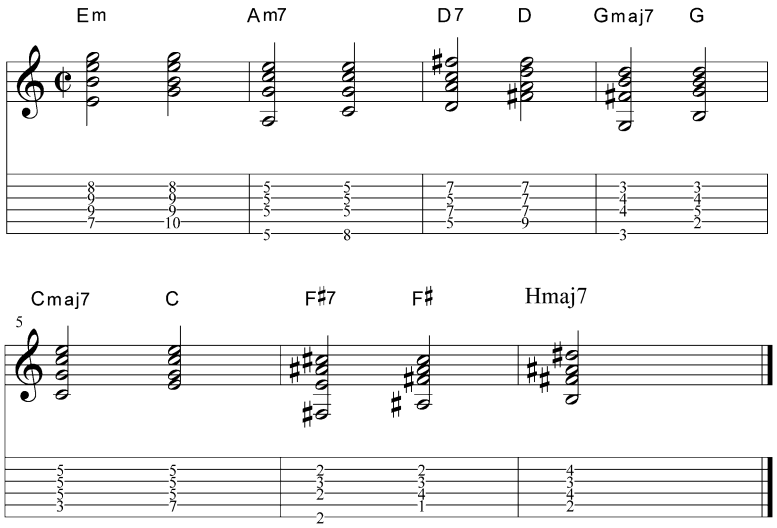

BESIFRING

Utgivelser av standardmelodier finnes ofte i samlebøker hvor det er melodier i flere ulike stilarter. Besifringen som er skrevet er ofte generell og laget for å passe alle stilarter. Besifringen som er brukt varierer også fra utgave til utgave. Det er generelt sagt ikke tatt nok hensyn til akkorder og akkordvendinger som er typiske for den enkelte stilart.

Årsaken til den generelle besifringen er at flere instrumenter skal kunne bruke den. Utgangspunktet er ofte et piano som har helt andre muligheter til å legge akkorder tett enn det en kan på gitar. På gitaren er det andre hensyn som spiller inn, f. eks. hvilke akkorder som kan anvendes og som medvirker i akkordsammenhengen.

I melodiene som brukes i denne boka er utgangspunktet den besifringen som står i utgivelsen av melodien. Med utgangspunkt i hva som er typisk for akkordspill på gitar og hva som er typisk for standardjazz, vil forslag til andre akkorder som kan brukes i stedet for eller i tillegg til den opprinnelige besifringen forekomme.

Her er en oversikt over de vanligste akkordene som brukes på gitar i standardmelodier. For enkelhets skyld er disse skrevet i C.

Dur	**Moll**
C	**Cm**
Utvidete akkorder	
C7	
C9	**Cm7**
Cmaj7	**Cm9**
C6/9	**Cm11**
C11	**Cm13**
C13	
C7b13	
Altererte (forstørrete/forminskede) akkorder	
Cdim	
C9#11	
C#9	
C#5#9	
C7b9	
C7b5	**Cm7b5**
Cmaj9	

AKKORDFORANDRINGER

Standardmelodier kan spilles med enkle akkorder eller med utvidede akkorder. Det ene kan være like stilistisk "riktig" som det andre.

Ved valg av akkorder kan forandringer gjøres for å tilpasses gitarens fordeler/ulemper når det gjelder omfang, klang og "voicing" (stemmeføring).

Akkorder som velges må ha samme "klang". Akkorder som "stikker" seg ut, forandres til akkorder med tilnærmet samme type klangbilde.

Legg akkordene så nær hverandre som mulig, slik at det blir tett voicing, og slik at kompet blir jevnt rytmisk og klanglig.

Unngå store posisjonsskifter. Legg akkordene helst i én posisjon eller tilnærmet samme posisjon.

Kompet kan forandres/varieres rytmisk. Varier eventuelt også med valg av posisjoner. For eksempel: Første del spilles i posisjon, annen del i første posisjon.

Bassene legges konsekvent på ⑤ og ⑥ streng. Akkordene legges primært, men ikke alltid, til ② ③ ④ streng.

Sekstakkorder (6) forandres som regel. Sekstakkorden klinger for "tynt" på gitaren. F. eks: C6 forandres til enten C, C6/9, Cmaj7, C13, C9 eller C7. Sammenhengen vil bestemme hvilken akkord som velges.

Melodier besifret med enkle akkorder kan spilles med utvidete akkorder og motsatt.

IT'S ONLY A PAPER MOON

Musik: Harold Arlen Text: Billy Rose/E. Y. Harburg

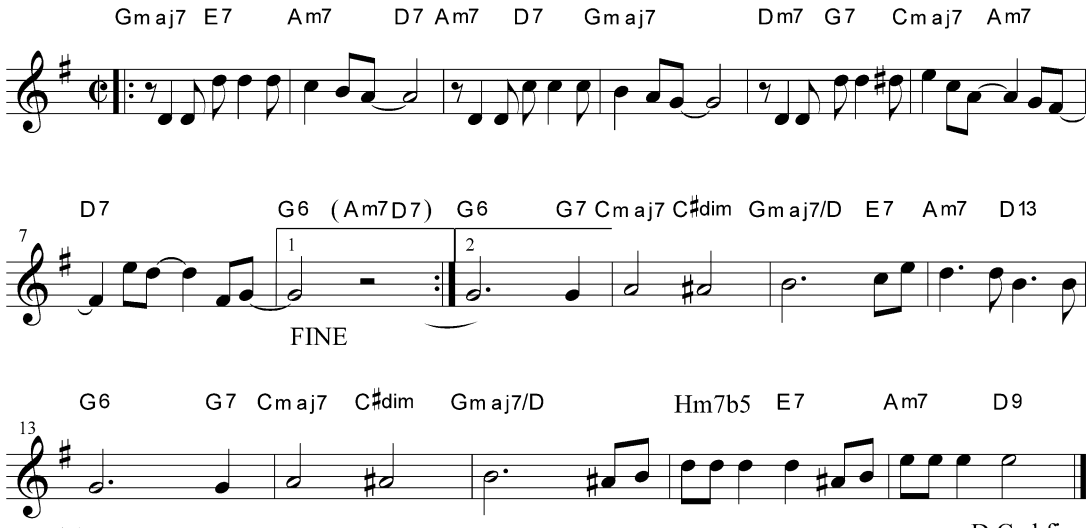

Copyright © Harms INC.
För Skandinavien, Finland & Island och Baltiska Staterna : Warner/Chappell
Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

D.C.al fine

1: Spill akkordene som skrevet i første posisjon:
-G6 forandres til G
-D13 til D7
-D9 til D7

Kompfigur 1 a): I takter med to akkorder spilles grunnbass:

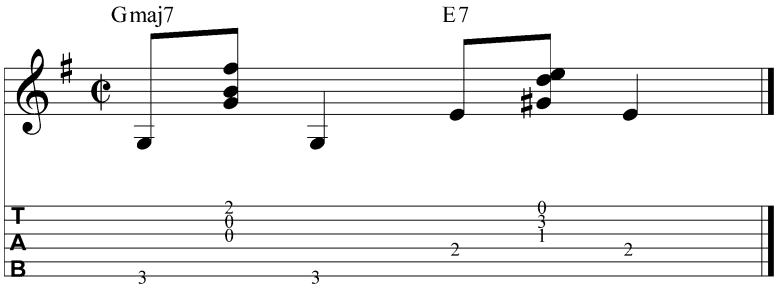

Kompfigur 1 b): I takter med to akkorder kan det også spilles grunn- og vekselbass:

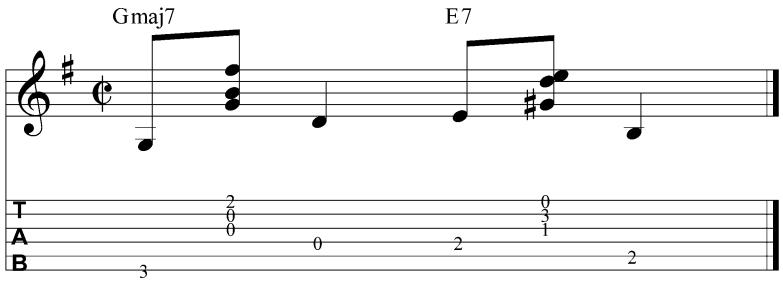

I takter med én akkord spilles grunn- og vekselbass:

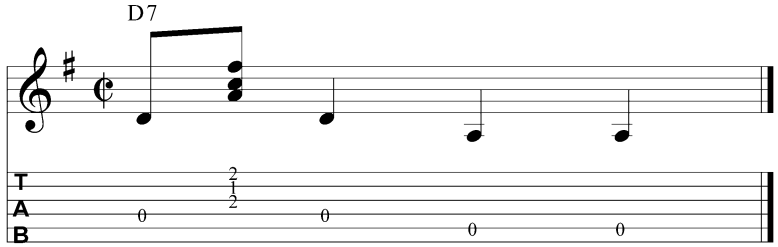

Akkordene utvides og legges i posisjon:

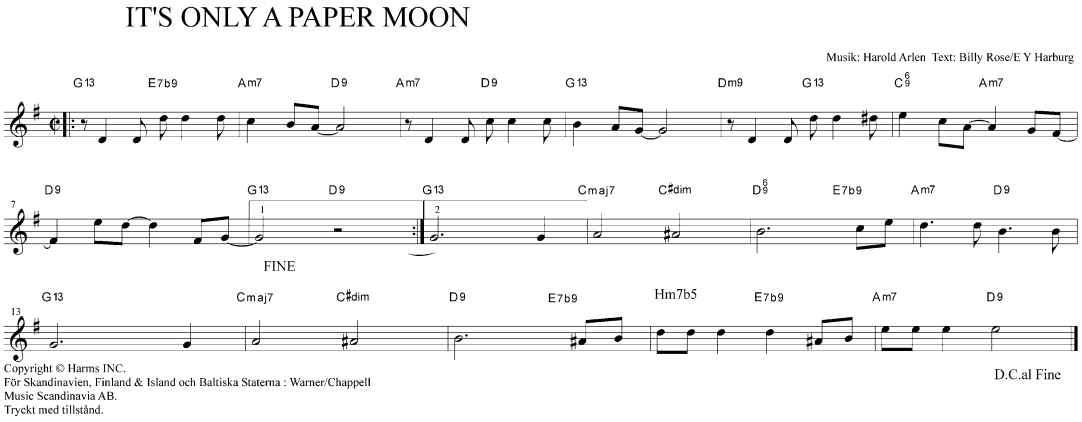

AKKORDOVERSIKT *IT'S ONLY A PAPER MOON*
1. posisjon:

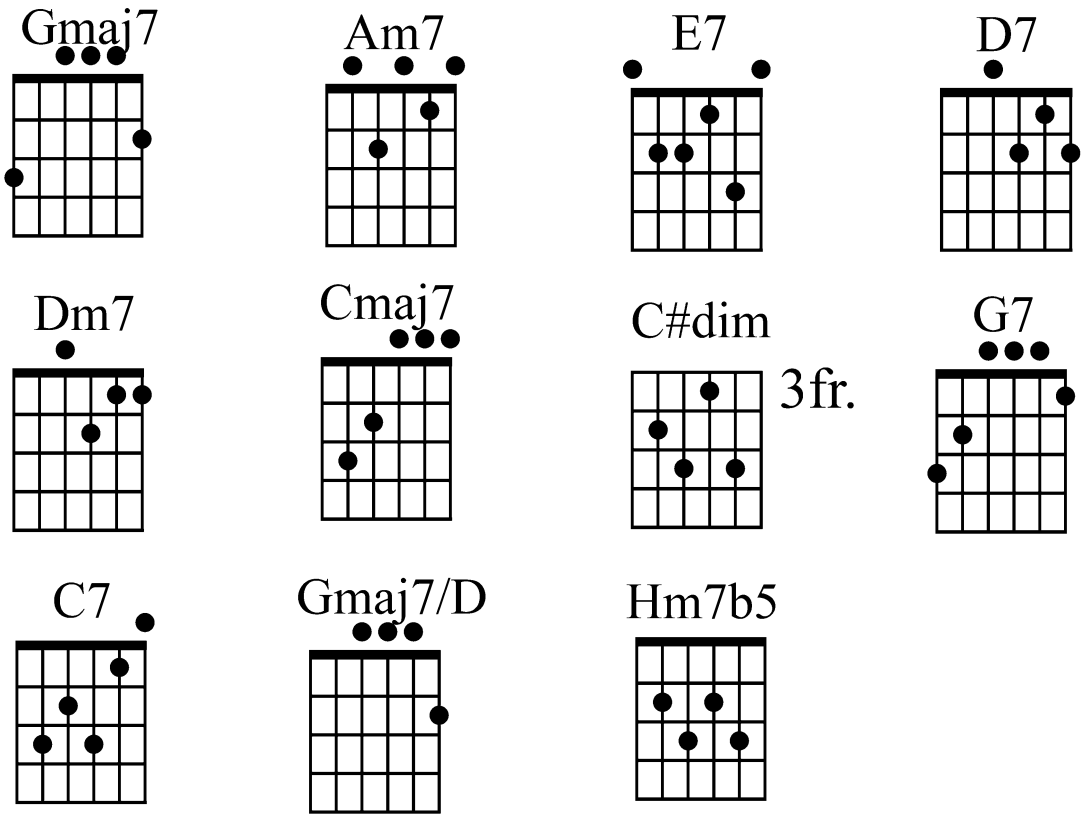

AKKORDOVERSIKT ***IT'S ONLY A PAPER MOON***
Utvidete akkorder i posisjon:

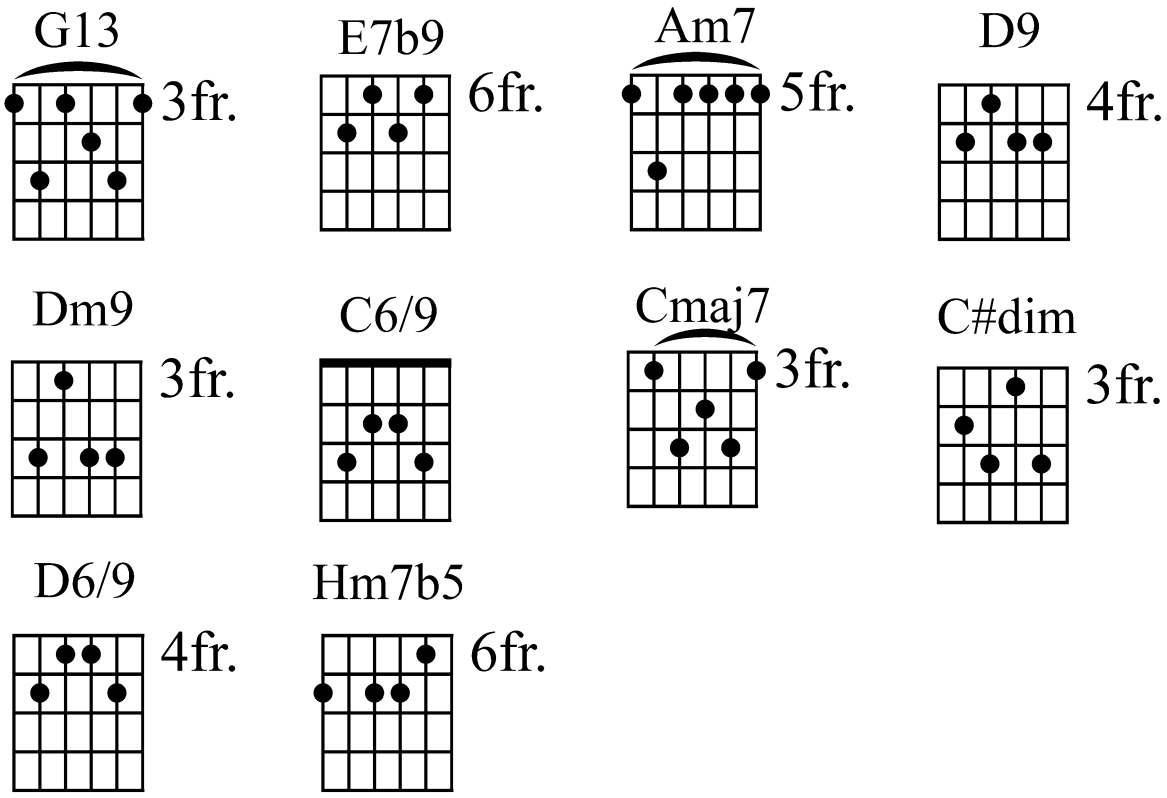

AIN'T MISBEHAVIN'

Musik: Thomas Waller/Harry Brooks Text: Andy Razaf

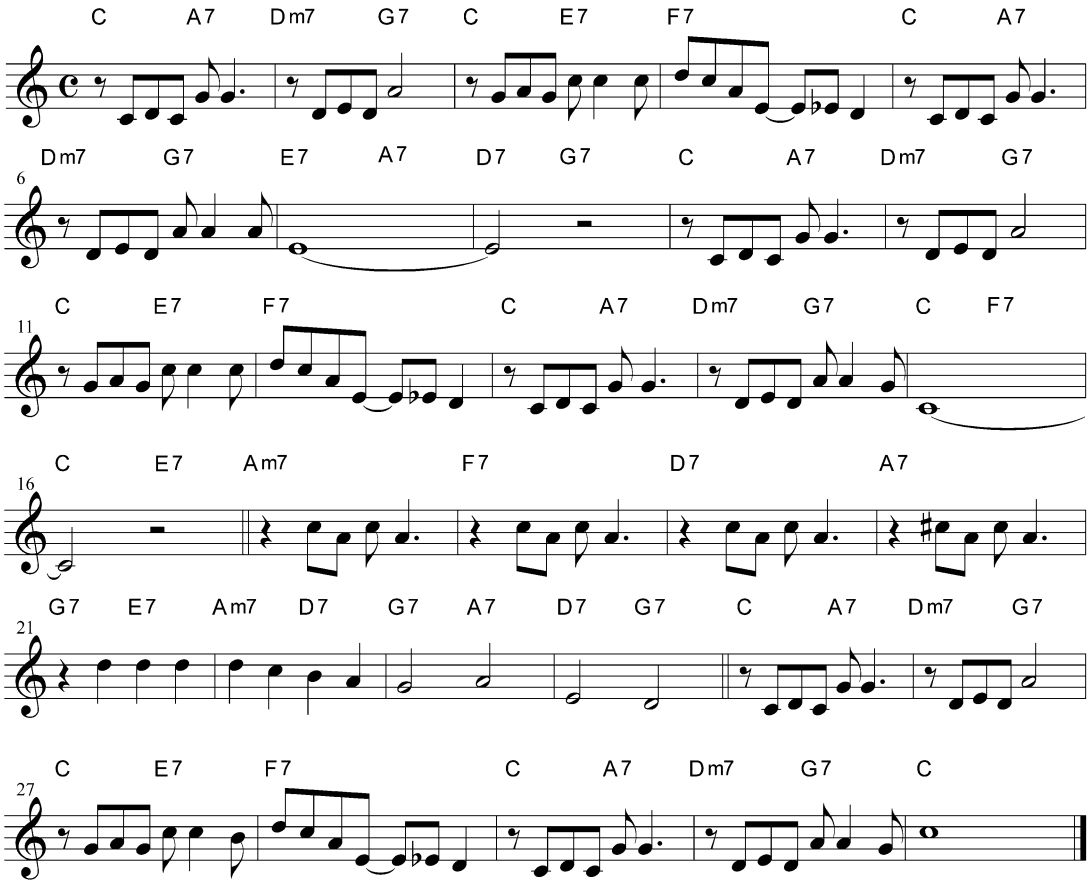

Copyright © Mills Music Inc.
För Skandinavien, Finland & Island och Baltiska Staterna : Warner/Chappell
Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

Kompfigur 1: Grunnbass:

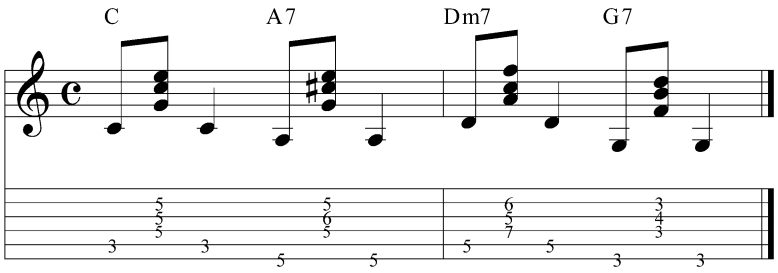

Kompfigur 2: Grunn- og vekselbass:

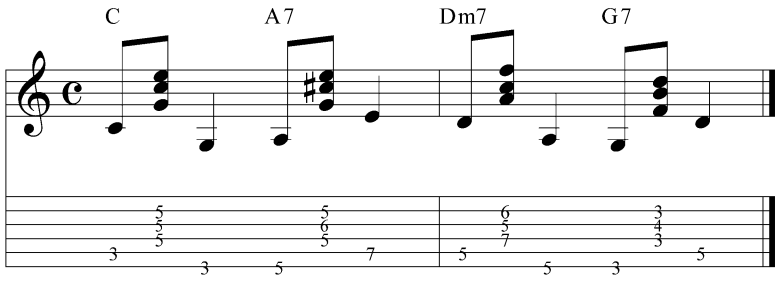

AKKORDOVERSIKT ***AIN'T MISBEHAVIN'***

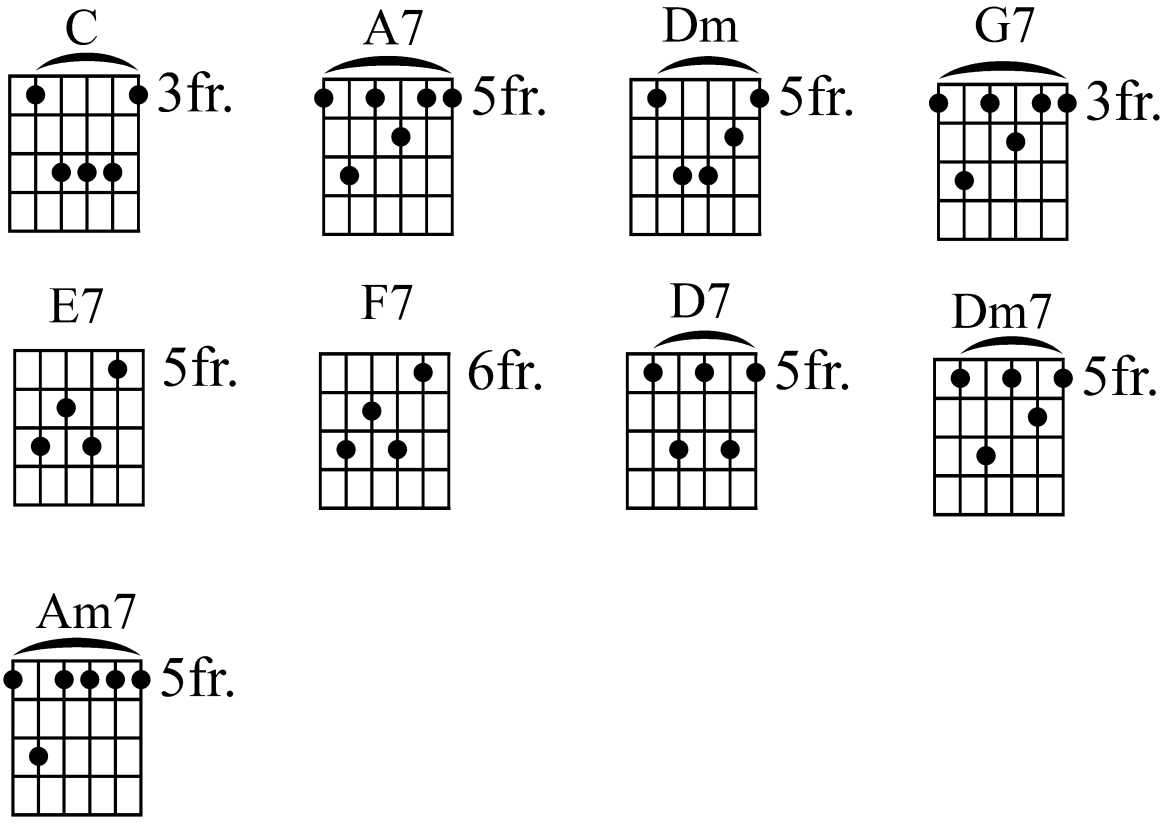

KROMATISKE LEDETONER

Denne kompteknikken er en av de mest benyttede innen standardjazz. Den gir kompet en ekstra fremdrift og skaper spenning harmonisk. Hvilken variant av kromatisk bevegelse man velger, er opp til den enkelte selv å bestemme. Vanligvis, men ikke alltid, spilles en av variantene (ned, opp eller en kombinasjon av disse) over en lengre periode.

KROMATISKE LEDETONER I NEDADGÅENDE BEVEGELSE

Der hvor det er to akkorder i takten, får den andre basstonen i akkorden en ledetonefunksjon. Den andre basstonen danner en kromatisk ledetone mot neste akkord. I dette kompeksemplet er alle kromatiske ledetonene i nedadgående bevegelse. Denne bassbevegelsen spilles i takter med to akkorder. I takter hvor det er en akkord, spilles grunnbass, grunn- og vekselbass eller treklangsbevegelse (takt 4: treklangsbevegelse). Som eksempel brukes akkordskjemaet til *AIN'T MISBEHAVIN'*:

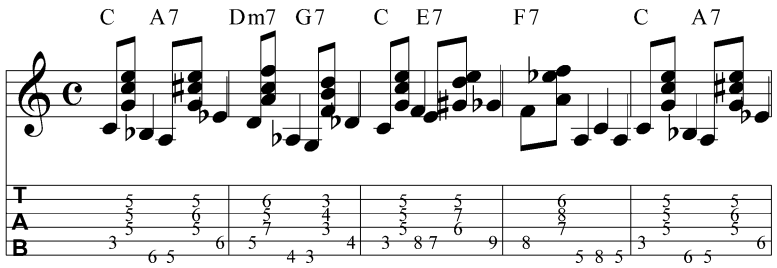

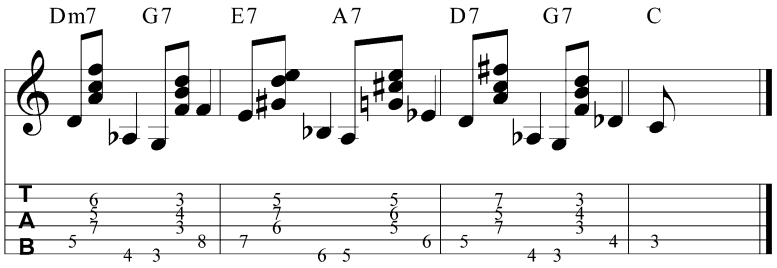

NICE WORK IF YOU CAN GET IT

Text & Musik: George Gershwin/Ira Gershwin

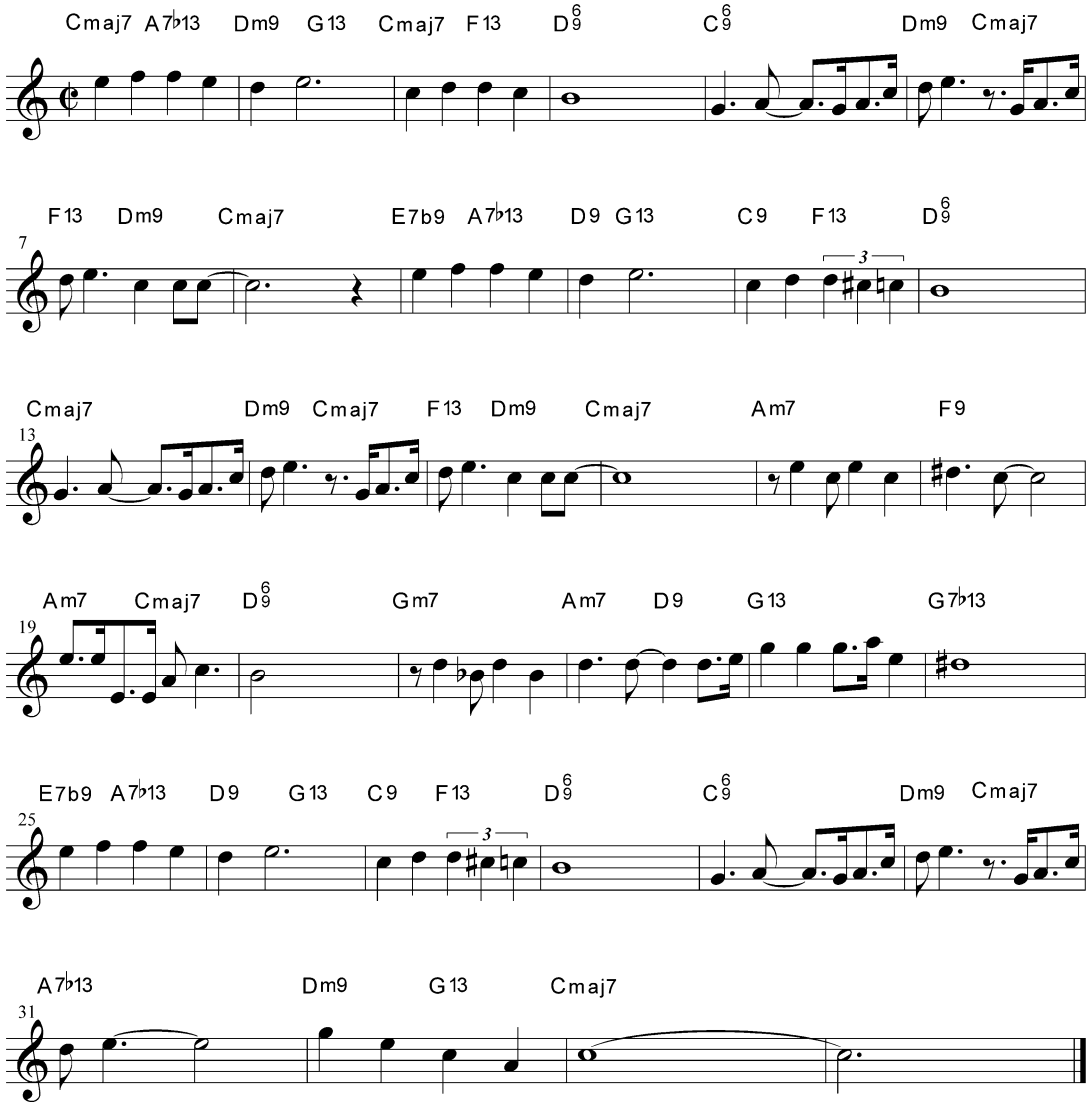

Copyright © Chappell Music Inc.
För Skandinavien, Finland & Island och Baltiska Staterna : Warner/Chappell Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

Kompfigur 1 a): To akkorder i takten kan spilles slik, grunnbass:

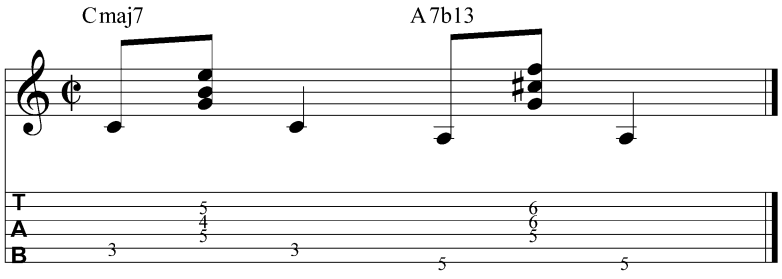

Kompfigur 1 b): To akkorder i takten kan spilles slik, grunn- og vekselbass:

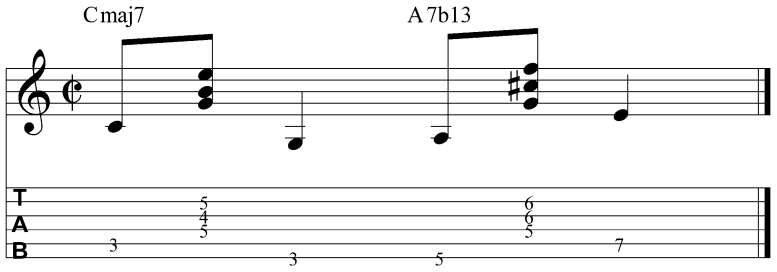

I takter med en akkord spilles grunn- og vekselbass:

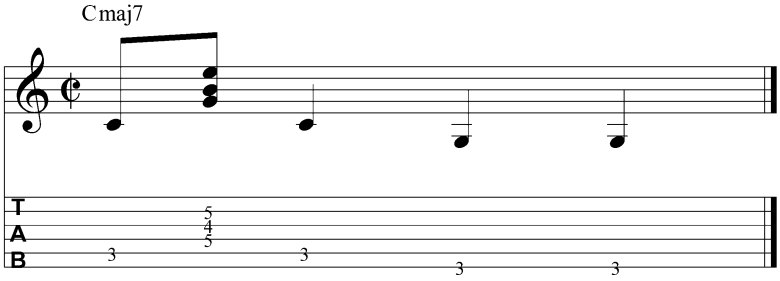

AKKORDOVERSIKT ***NICE WORK IF YOU CAN GET IT***

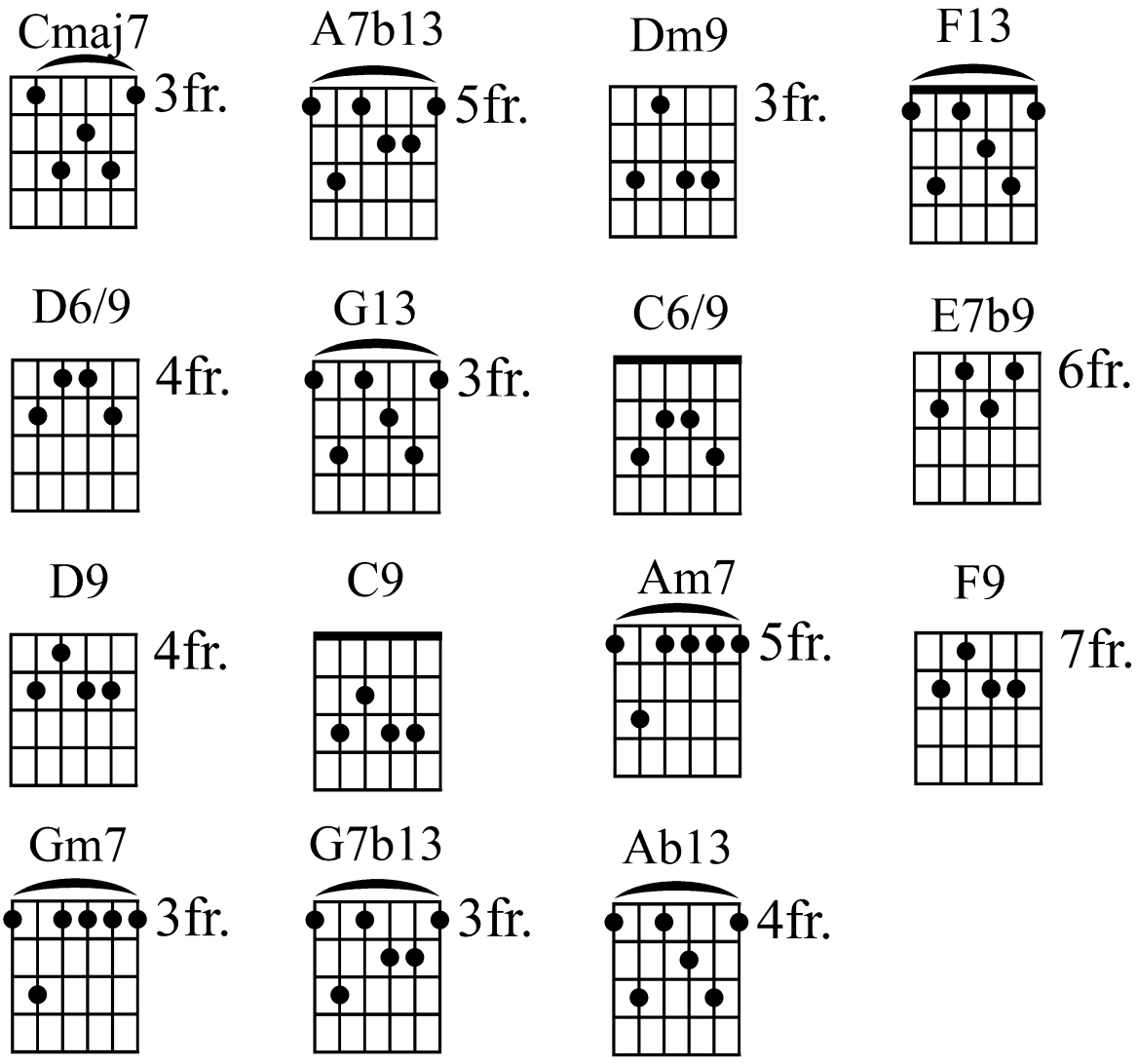

KROMATISKE LEDETONER I OPPADGÅENDE BEVEGELSE

Som tidligere nevnt der hvor det er to akkorder i takten, får den andre basstonen i akkorden en ledetonefunksjon. Den andre basstonen danner da en kromatisk ledetone mot neste akkord. I dette eksemplet av kompet er alle kromatiske ledetoner i oppadgående bevegelse. Denne bassbevegelsen spilles når det er to akkorder i takten. I takter med én akkord spilles grunnbass, grunn- og vekselbass eller treklangsbass. Som eksempel brukes akkordskjemaet til *NICE WORK IF YOU CAN GET IT*:

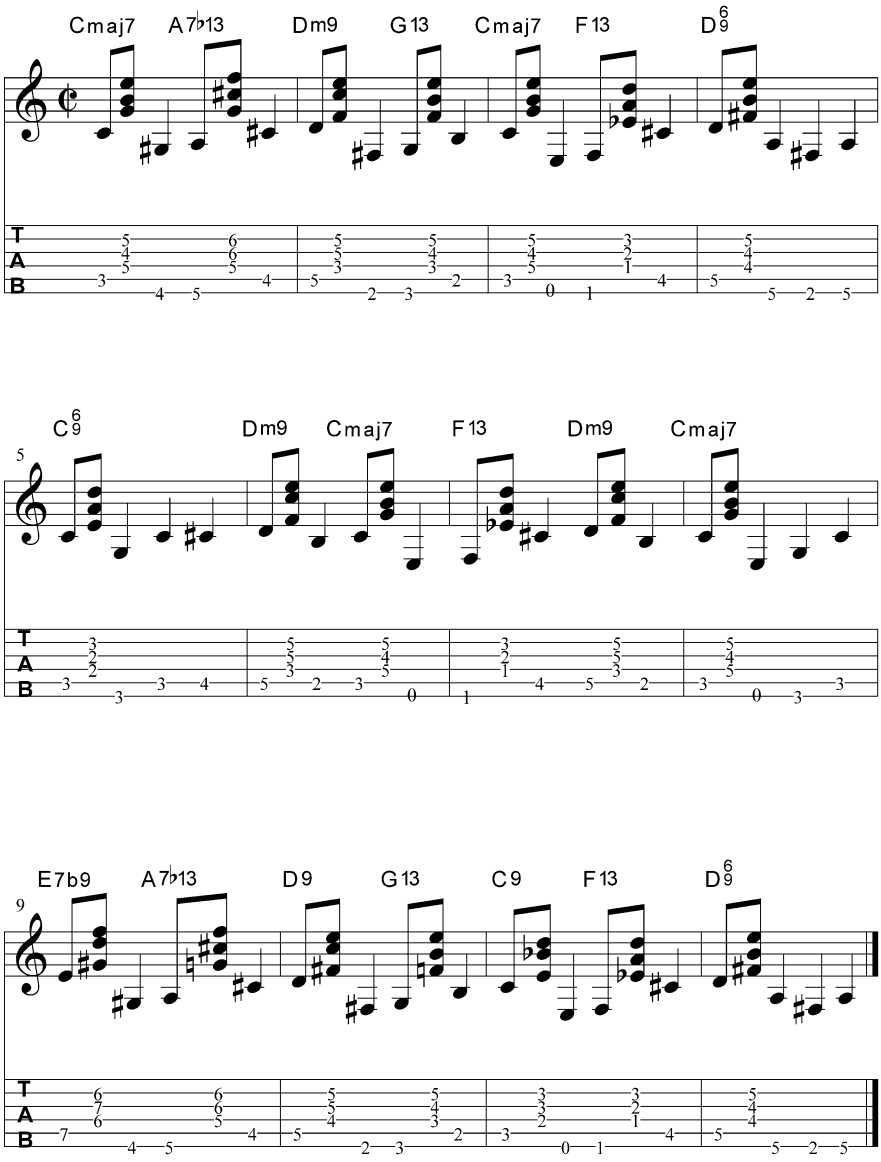

SATIN DOLL

Musik: Duke Ellington/Billy Strayhorn Text: John H. Mercer

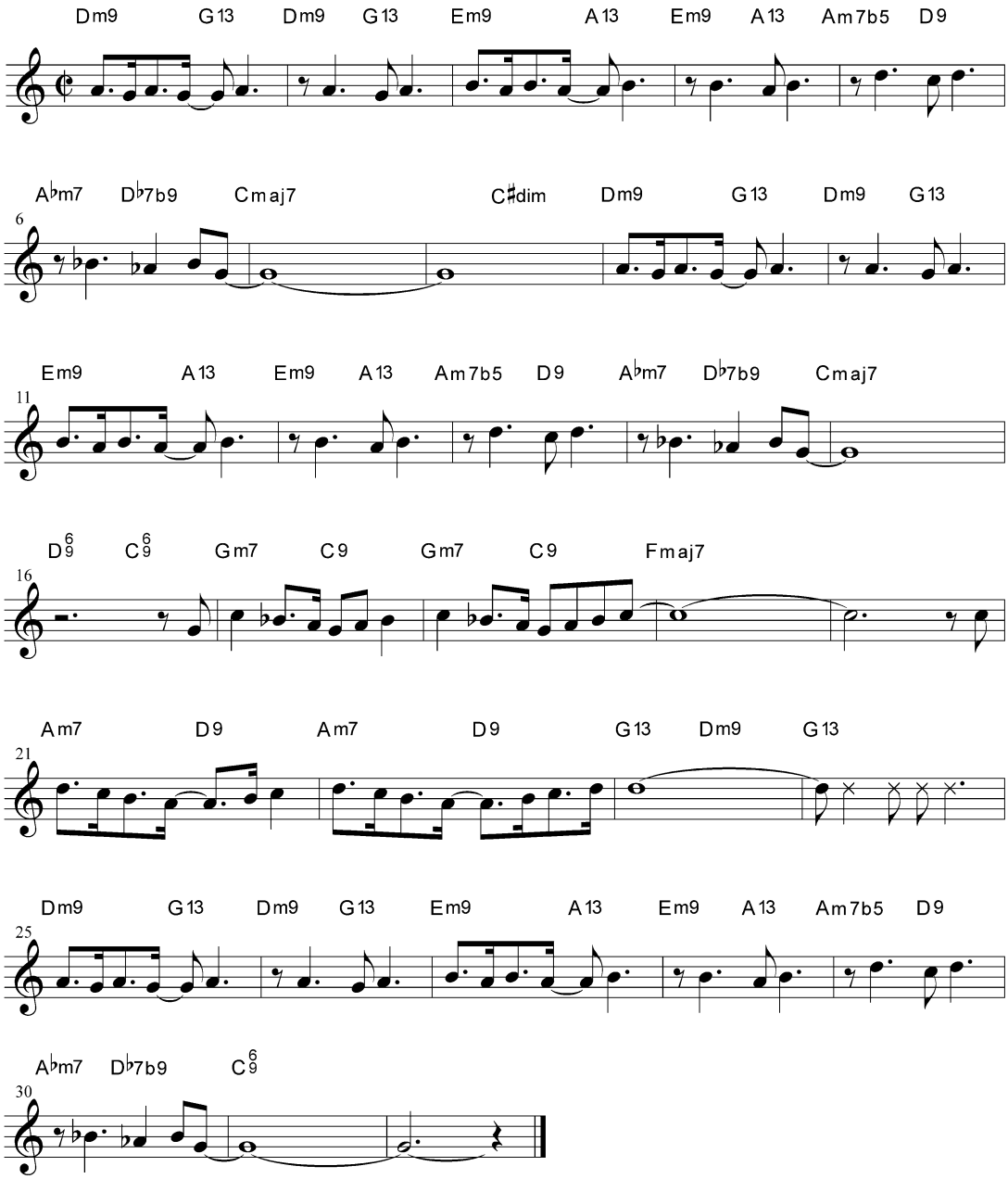

Copyright © Tempo Music/CPP Belwin Inc.
För Skandinavien, Finland & Island och Baltiska Staterna : Warner/Chappell
Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

Kompfigur 1 a): To akkorder i takten kan spilles slik, grunnbass:

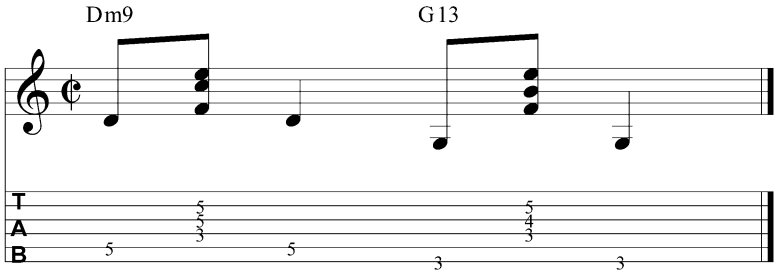

Kompfigur 1 b): To akkorder i takten kan spilles slik, grunn- og vekselbass:

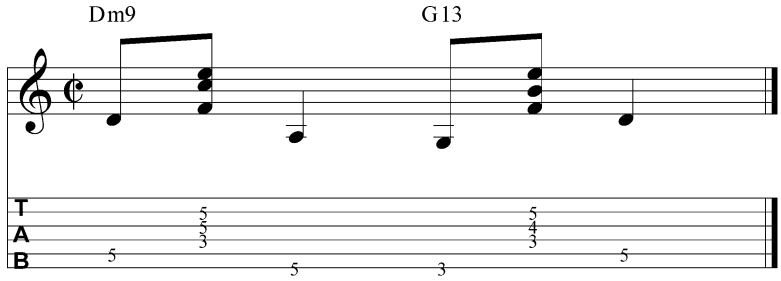

I takter med en akkord spilles grunn- og vekselbass:

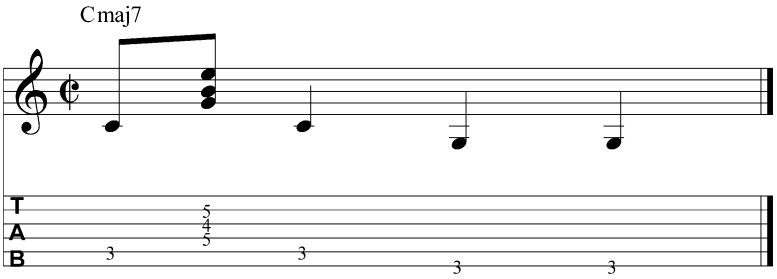

AKKORDOVERSIKT ***SATIN DOLL***

Dm9

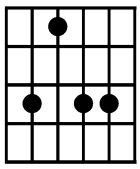

3fr.

G13

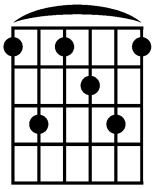

3fr.

Em9

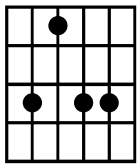

5fr.

A13

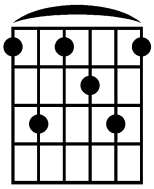

5fr.

Am7b5

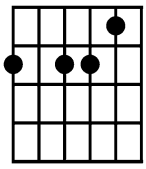

4fr.

D9

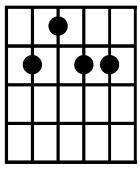

4fr.

Abm7

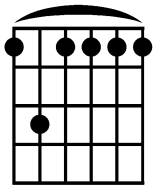

4fr.

Db7b9

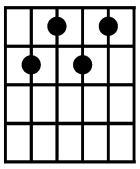

3fr.

Cmaj7

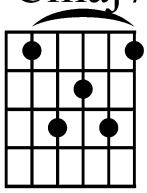

3fr.

C#dim

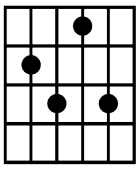

3fr.

D6/9

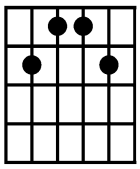

4fr.

C6/9

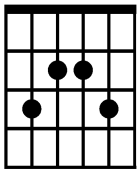

Gm7

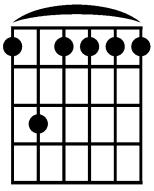

3fr.

C9

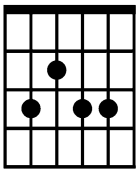

Fmaj7

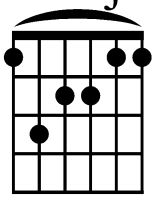

Am7

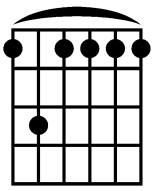

5fr.

KROMATISKE LEDETONER I OPP- ELLER NEDADGÅENDE BEVEGELSE

I takter med to akkorder får annenhver basstone en ledetonefunksjon. Den andre basstonen danner en kromatisk ledetone mot neste akkord.

Det er fritt opp til utøveren selv å bestemme om ledetonebassen skal danne en opp- eller nedadgående bevegelse mot neste akkord.

Bassene binder akkordene sammen. De kromatiske bassene danner kortest vei mellom akkordene.

I takter hvor man spiller én akkord, kan bassene spille treklang, diatonisk, grunn- og vekselbass, kromatisk bevegelse eller en blanding. Utøveren står fritt så lenge bassene binder akkordene sammen.

I kompet til *SATIN DOLL* spiller de kromatiske bassene en blanding av opp- og nedadgående bevegelse. Eksemplene er å betrakte som forslag til et komp:

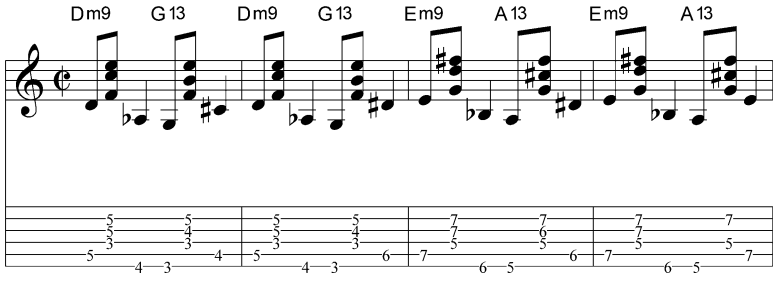

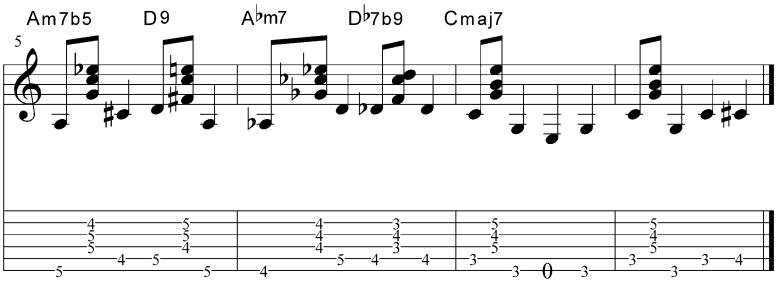

Når en akkord skifter fra moll til dur, eller omvendt, bruk grunnbass eller grunn- og vekselbass. F. eks. A13 – Am7b5.

På plasser der hvor den ene akkorden er et kromatisk trinn fra den andre, dvs et halvtonetrinn, bruk samme basstone. F. eks. Db7b9 – Cmaj7.

LULU'S BACK IN TOWN

Musik: Harry Warren Text: Al Dubin

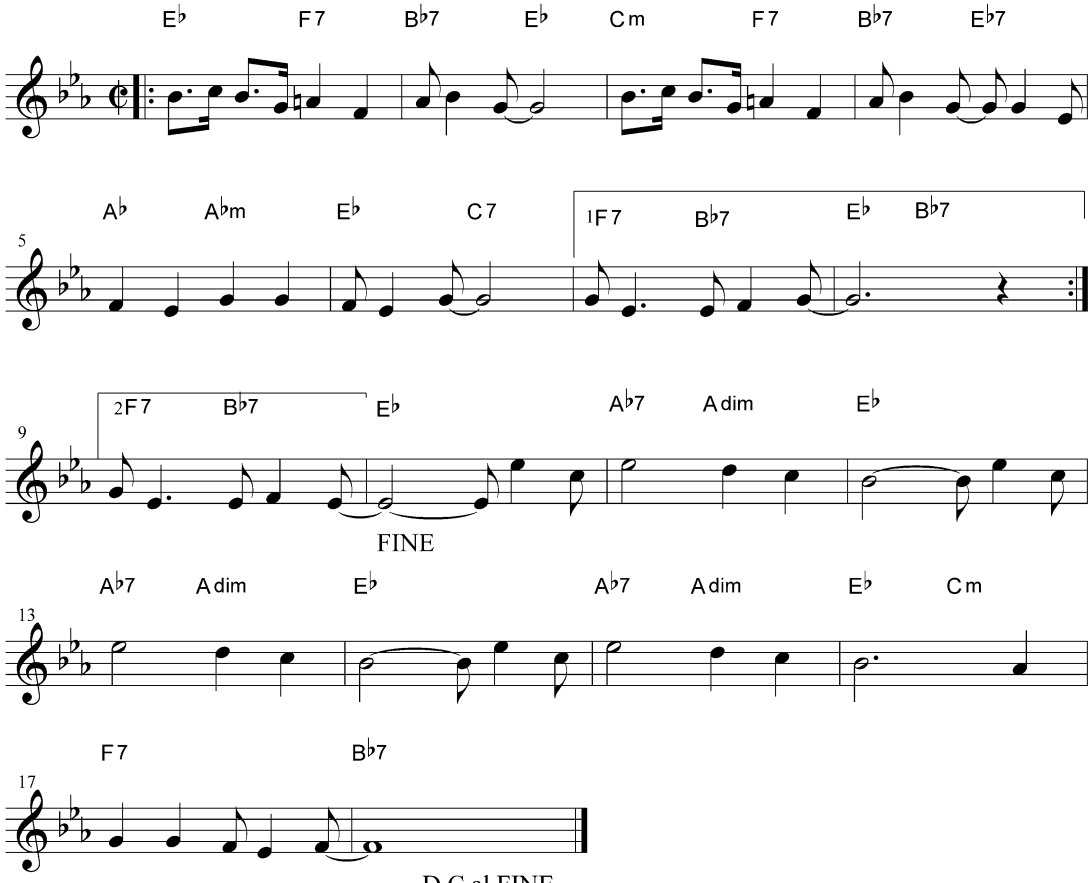

Copyright © Witmark M & Sons.
För Skandinavien, Finland & Island och Baltiska Staterna : Warner/Chappell
Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

Kompfigur: To akkorder i samme takt kan spilles på følgende måte, grunnbass:

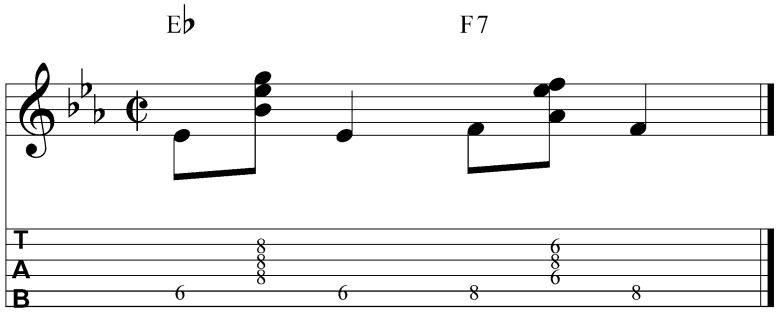

I takter med én akkord spilles grunn- og vekselbass:

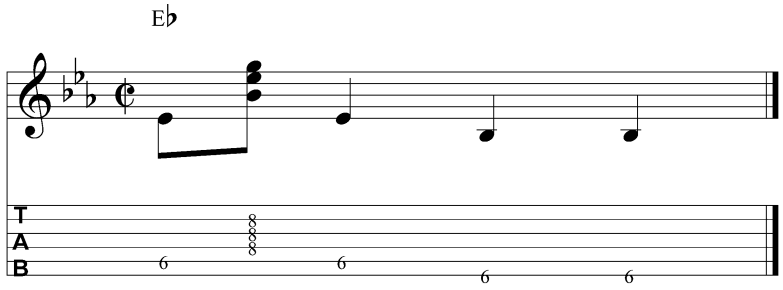

Akkordforandringer. Utvidede akkorder i posisjon:

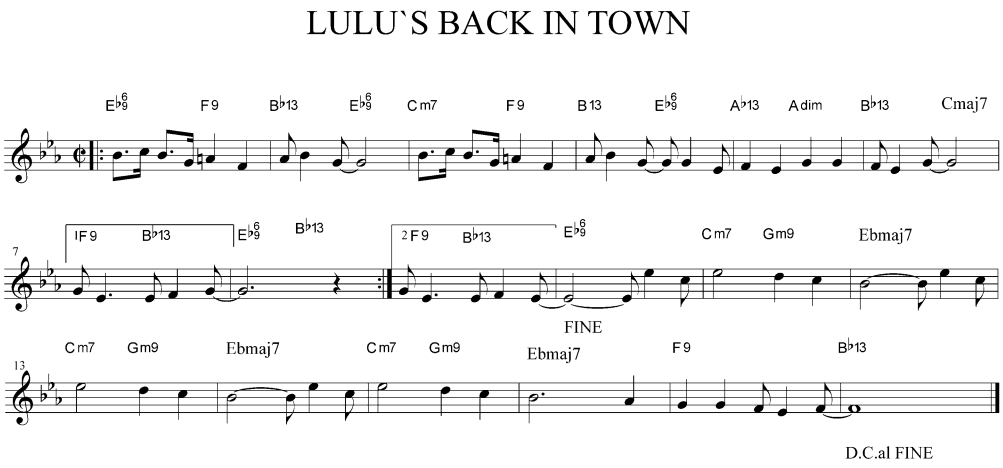

ERSTATNINGSAKKORDER

Ved visse akkordsammensetninger kan en eller flere akkorder byttes ut med erstatningsakkord(er). Hensikten er å oppnå en kromatisk bassgang mellom to eller flere akkorder.

ERSTATNINGSAKKORDER I NEDADGÅENDE BASSLINJE

Utgangspunktet for å bruke erstatningsakkorder i nedadgående linje er et diatonisk trinn mellom to påfølgende akkorder eller annenhver akkord.

Mellom to akkorder i diatonisk forhold til hverandre kan en akkord settes inn i mellom.

Er det et diatonisk skalatrinn mellom annenhver akkord, kan akkorden imellom byttes ut.

Som eksempel brukes akkordskjemaet til *LULU'S BACK IN TOWN*.

Første del:

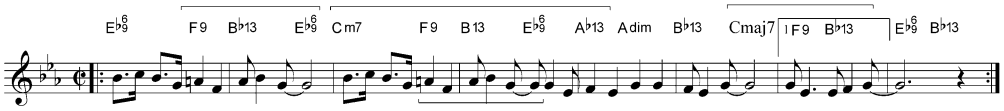

Det er et diatonisk trinn mellom F9 og Eb6/9. Akkorden som kommer i mellom, Bb13, kan byttes ut.
Mellom Cm7, Bb13 og Ab13: Akkordene som kommer i mellom, F9 og Eb6/9, kan byttes ut.
Mellom Cmaj7 og Bb13: Akkorden som kommer i mellom, F9, kan byttes ut.

Disse "mellomakkordene" byttes ut med erstatningsakkorder, for å oppnå en kromatisk basslinje. Logikken er at man leter etter plass mellom annenhver akkord for å kunne lage en nedadgående, kromatisk basslinje. Disse akkordene er oftest dominantakkorder til neste akkord. For å skape kromatisk linje erstatter man denne dominantakkorden med en "tritonussubstitusjon". F. eks. F9- Bb13- Eb6/9. Bb13 er dominantakkorden som leder til neste akkord, Eb6/9. For å skape en nedadgående, kromatisk basslinje erstatter man Bb med tritonus, E. Slik får man en tritonussubstitusjon.

Spilles bassen på ⑥ streng er erstatningsakkorden en 7b5 akkord.

Spilles bassen på ⑤ streng er erstatningsakkorden en 9 akkord eller en variant av denne 7b9 eller 6/9 akkord.

Akkordene i *LULU'S BACK IN TOWN* kan da se slik ut (erstatningsakkordene er skrevet inn øverst):

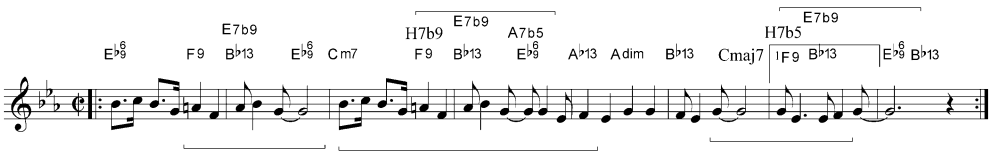

AKKORDOVERSIKT *LULU'S BACK IN TOWN*

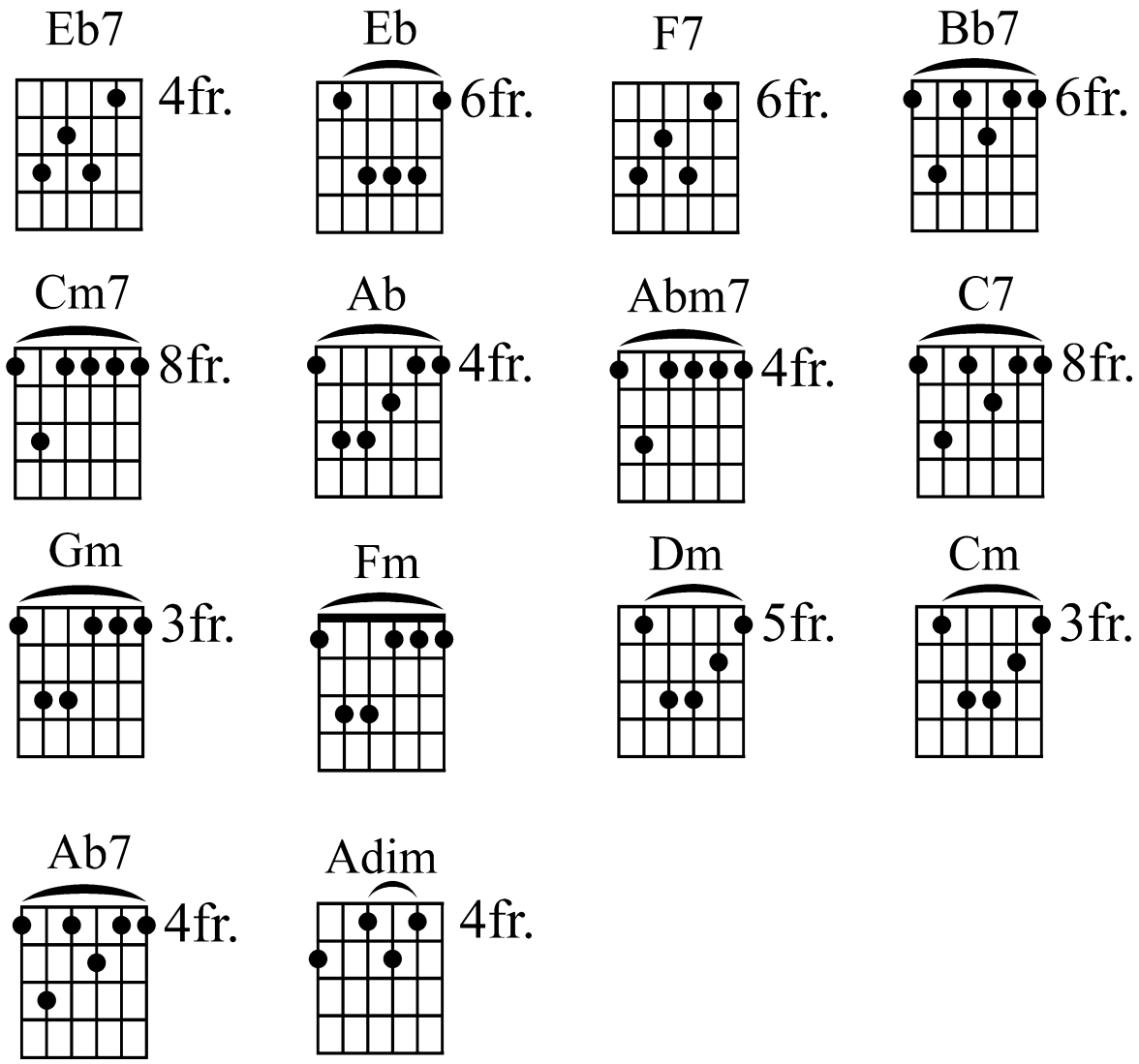

AKKORDOVERSIKT *LULU'S BACK IN TOWN*
Akkordutvidelser:

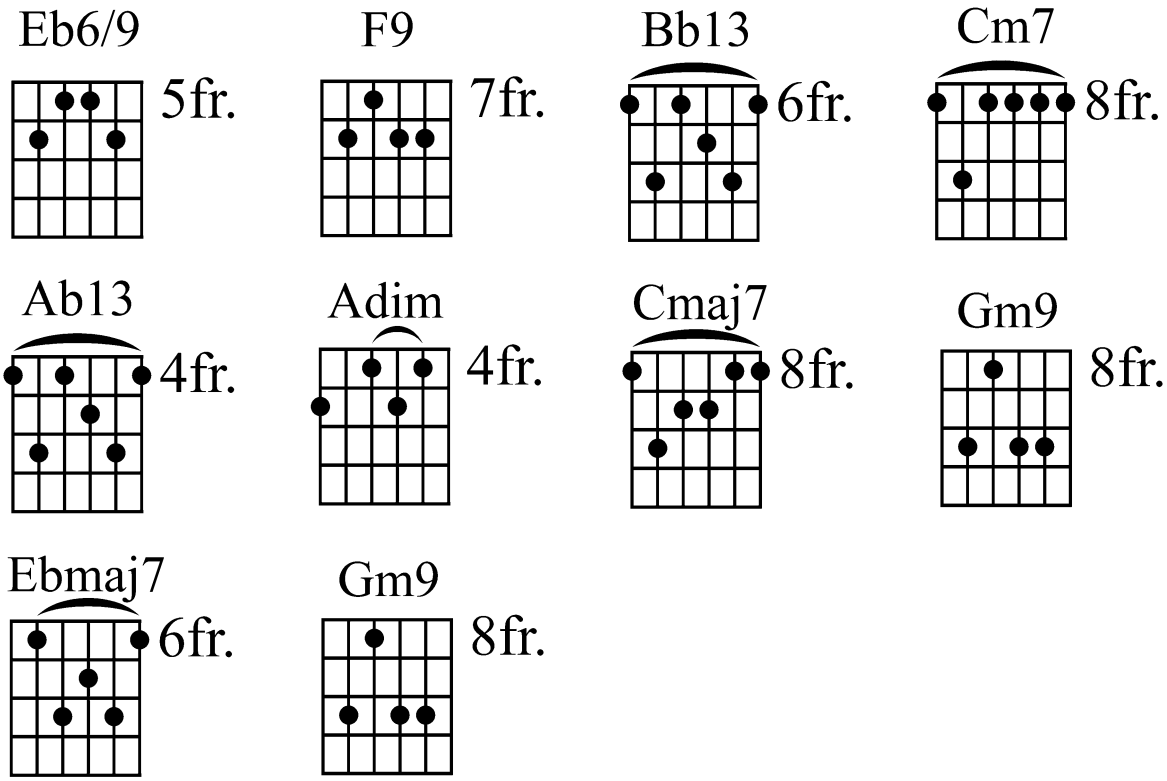

LULLABY OF BROADWAY

Musik: Harry Warren Text: Al Dubin

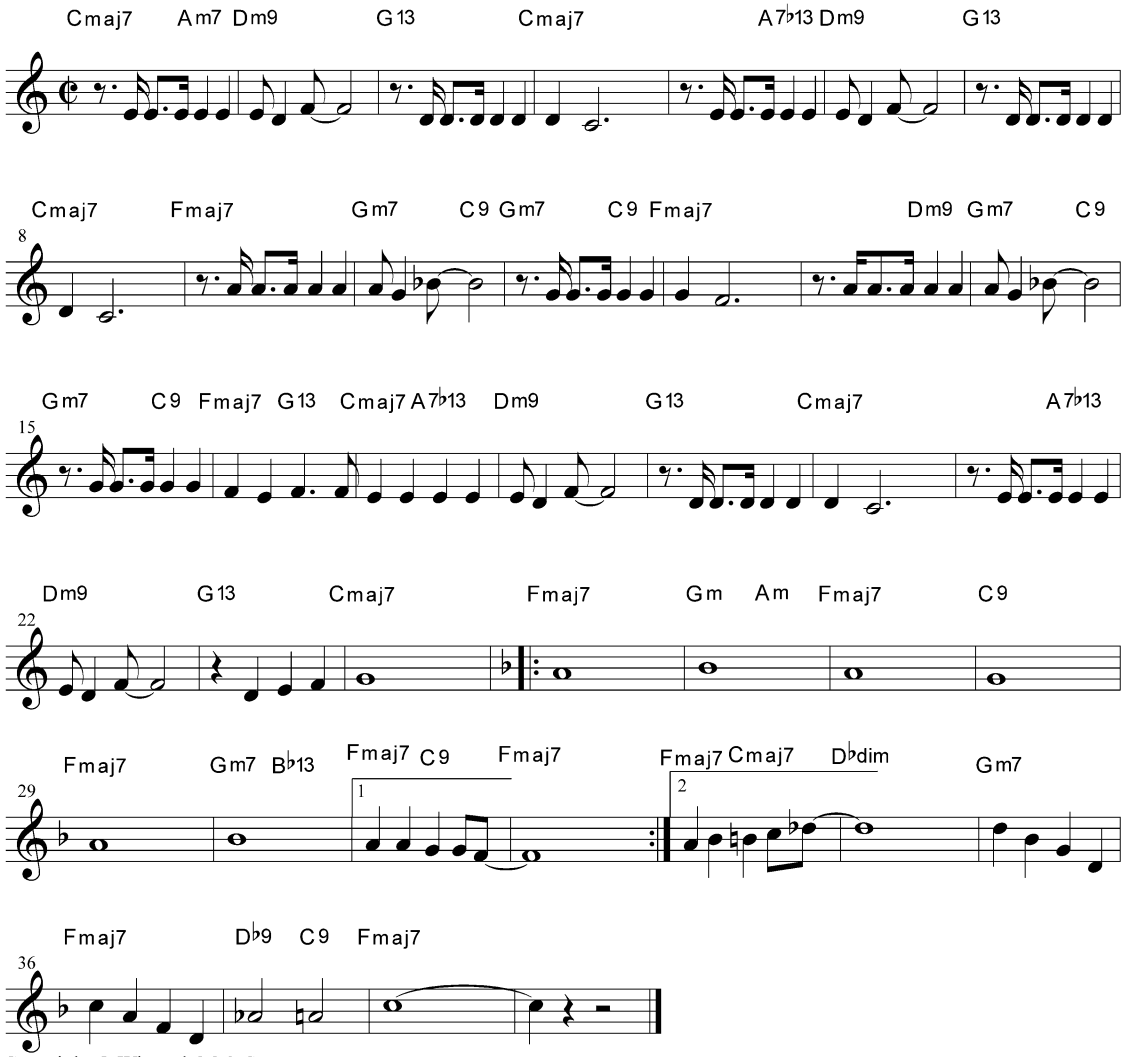

Copyright © Witmark M & Son.
För Skandinavien, Finland & Island och Baltiska Staterna : Warner/Chappell Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillatånd.

Kompfigur: To akkorder i samme takt kan spilles på følgende måte (grunnbass):

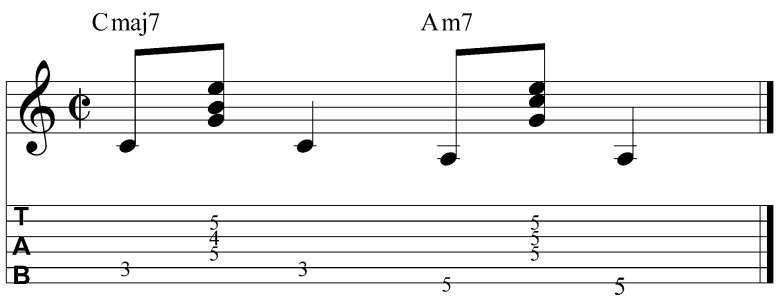

Takter med én akkord i spilles med grunn- og vekselbass:

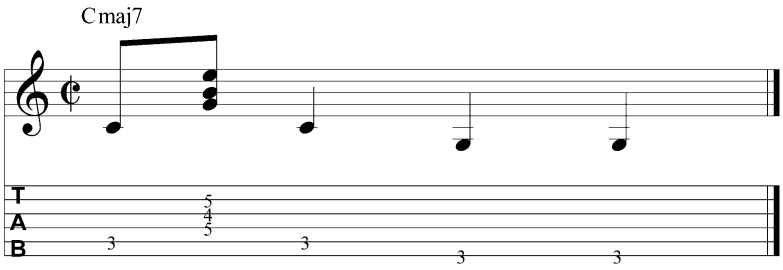

ERSTATNINGSAKKORDER I OPPADGÅENDE BASSLINJE

Det samme prinsipp gjelder ved kromatiske gjennomganger i en stigende eller oppadgående basslinje som i kromatisk, nedadgående basslinje: Diatonisk trinn mellom to påfølgende akkorder eller mellom annen hver akkord.

Erstatningsakkorder kan spilles i nedadgående og oppadgående basslinje. Det er opp til utøveren hvor disse akkordene kommer inn. Erstatningsakkorder kan betraktes som en variasjon i kompet.

Erstatningsakkorden i en stigende basslinje er en dim akkord (⑥ og ⑤ streng). I noen tilfeller kan en 9 - akkord brukes om basslinjen spilles på ⑤ streng.

Disse akkordene er "effektakkorder" som bør brukes over kortere tidsrom (ved overgang mellom to akkorder).

Noen eksempler fra *LULLABY OF BROADWAY*

Takt 1

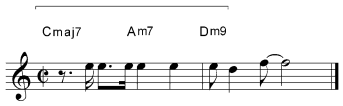

Takt 16

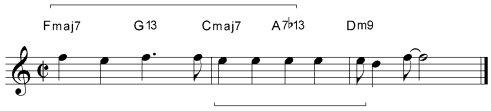

EKSEMPLER PÅ OPPADGÅENDE OG NEDADGÅENDE ERSTATNINGSAKKORDER

Oppadgående:

Diatonisk trinn mellom Cmaj7 og Dm9. Akkorden Am7 erstattes av C#dim
Takt 1 kan spilles slik:

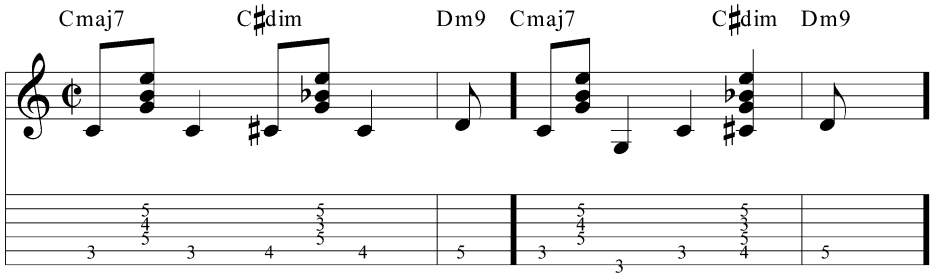

Takt 16: Diatonisk trinn mellom Fmaj7, G13 og A7b13. Mellom Fmaj7 og G13 kan det settes inn en akkord F#dim. Mellom G13 og A7b13 kan akkorden Cmaj7 erstattes av G#dim. Takt 16 kan spilles slik:

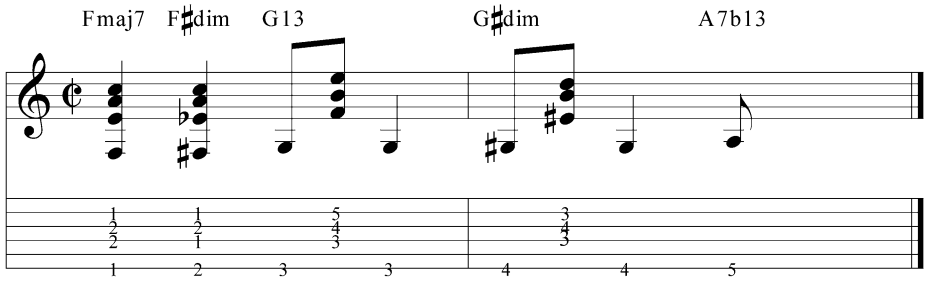

Takt 17: Diatonisk trinn mellom Cmaj7 og Dm9. Akkorden mellom, A7b13, kan erstattes av C#dim.

Opp og nedadgående erstatningsakkorder kan brukes om hverandre.

Nedadgående:

Takt 11: Gm7- Fmaj7. Akkorden mellom, C9, kan erstattes med F#7b5.
Takt 11 kan spilles slik:

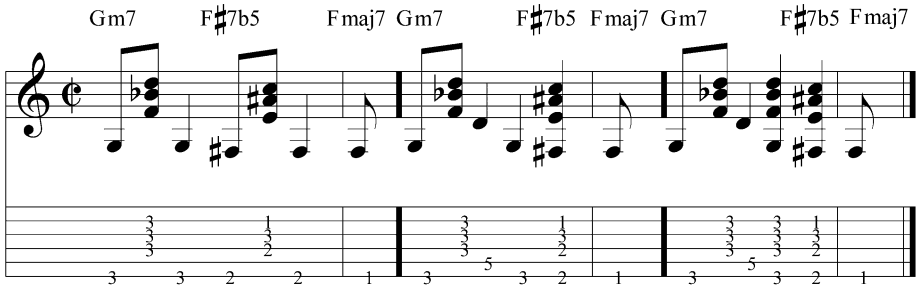

AKKORDOVERSIKT *LULLABY OF BROADWAY*

Cmaj7

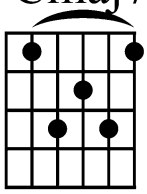

3fr.

Am7

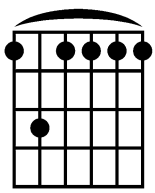

5fr.

Dm9

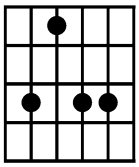

3fr.

G13

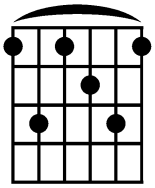

3fr.

A7b13

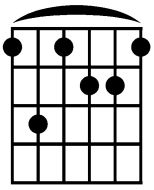

5fr.

Fmaj7

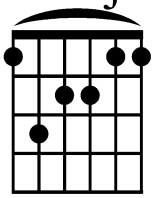

Gm7

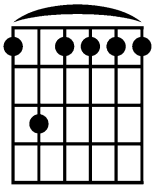

3fr.

C9

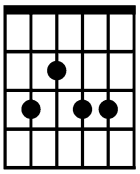

Gm

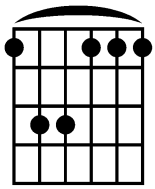

3fr.

Bb13

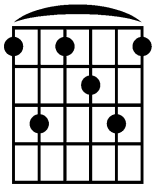

6fr.

Dbdim

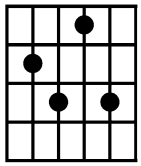

3fr.

Am

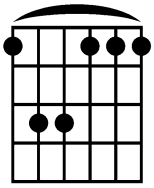

5fr.

Db9

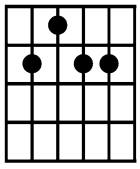

3fr.

C#dim

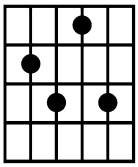

3fr.

F#dim

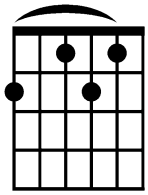

F#7b5

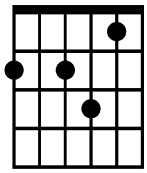

G#dim

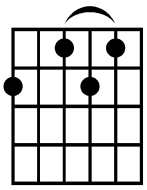

3fr.

TEA FOR TWO

Text: Irving Ceasar Musik: Vincent Youmans

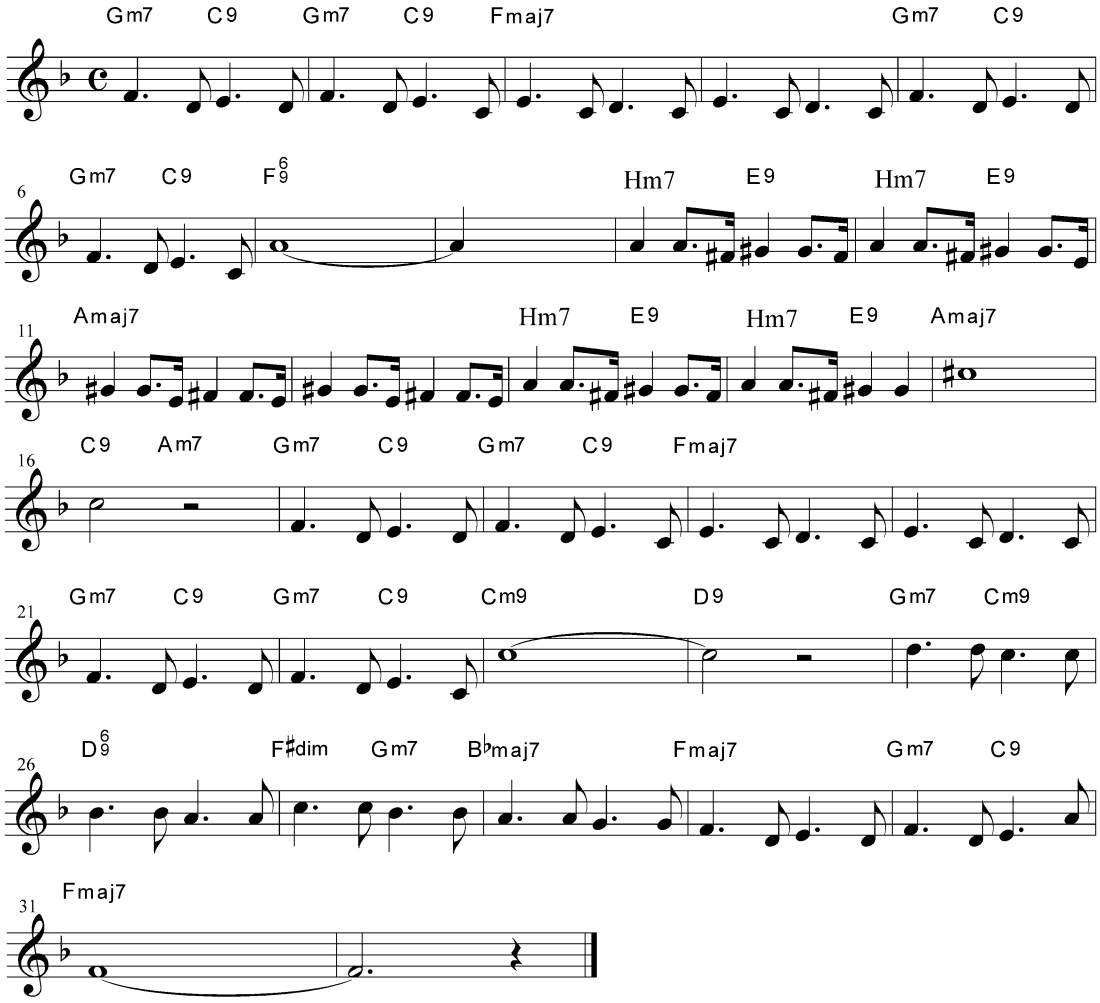

Copyright © 1924 Warner Bros. Music Corp. & Irving Ceasar Music Corp.
För Skandinavien, Finland, Island & Baltiska Staterna: Warner/Chappell Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

Kompfigur: To akkorder i samme takt kan spilles på følgende måte (grunnbass):

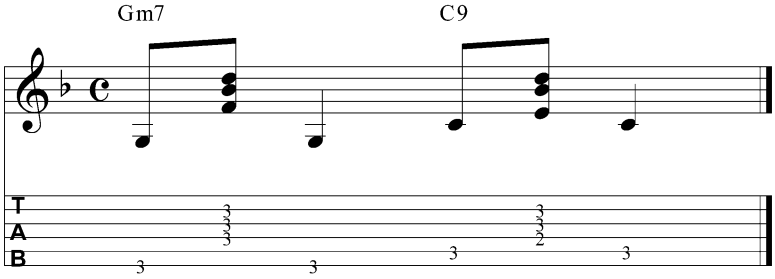

I takter med én akkord spilles grunn- og vekselbass:

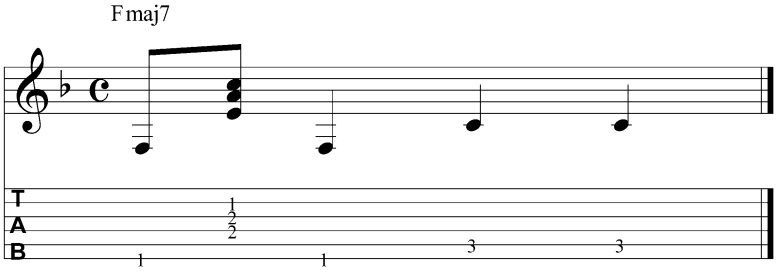

KROMATISK OPP- ELLER NEDGANG TIL ALLE AKKORDER

Kromatiske gjennomgangsakkorder ved hjelp av erstatningsakkorder.

Tidligere omtalt er kromatiske gjennomgangsakkorder i stigende eller nedadgående basslinje. Forutsetningen for erstatningsakkordene var diatoniske trinn mellom to påfølgende akkorder eller mellom annenhver akkord. Denne forutsetningen er nå borte. Prinsippet er kromatisk opp- eller nedgang til hver akkord. Bassen danner ledetone til neste akkord.

Akkordene som settes inn kan betraktes som erstatningsakkorder selv om de ikke erstatter noen akkorder. De kommer i tillegg til de akkordene som er der fra før. Akkordene følger basslinjen.

Erstatningsakkordene er som tidligere omtalt:
Nedadgående: 7b5, 6/9, 9, eller 7b9
Oppadgående: Dim

***TEA FOR TWO*: De fire første taktene er brukt som eksempel:**

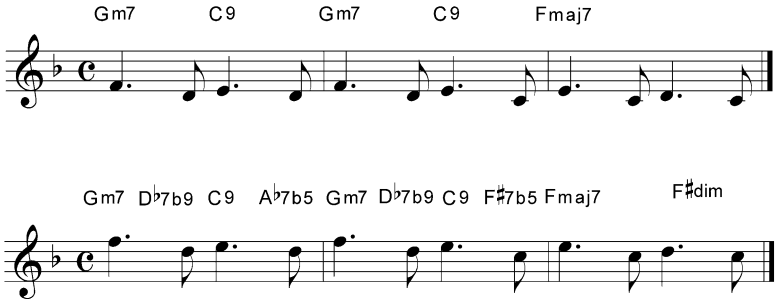

Dette kan spilles på følgende måte:

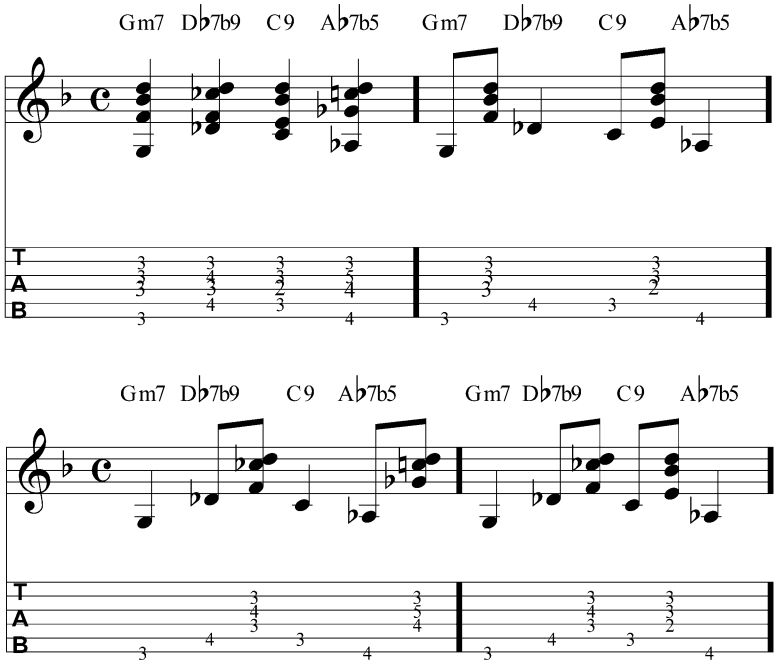

AKKORDOVERSIKT *TEA FOR TWO*

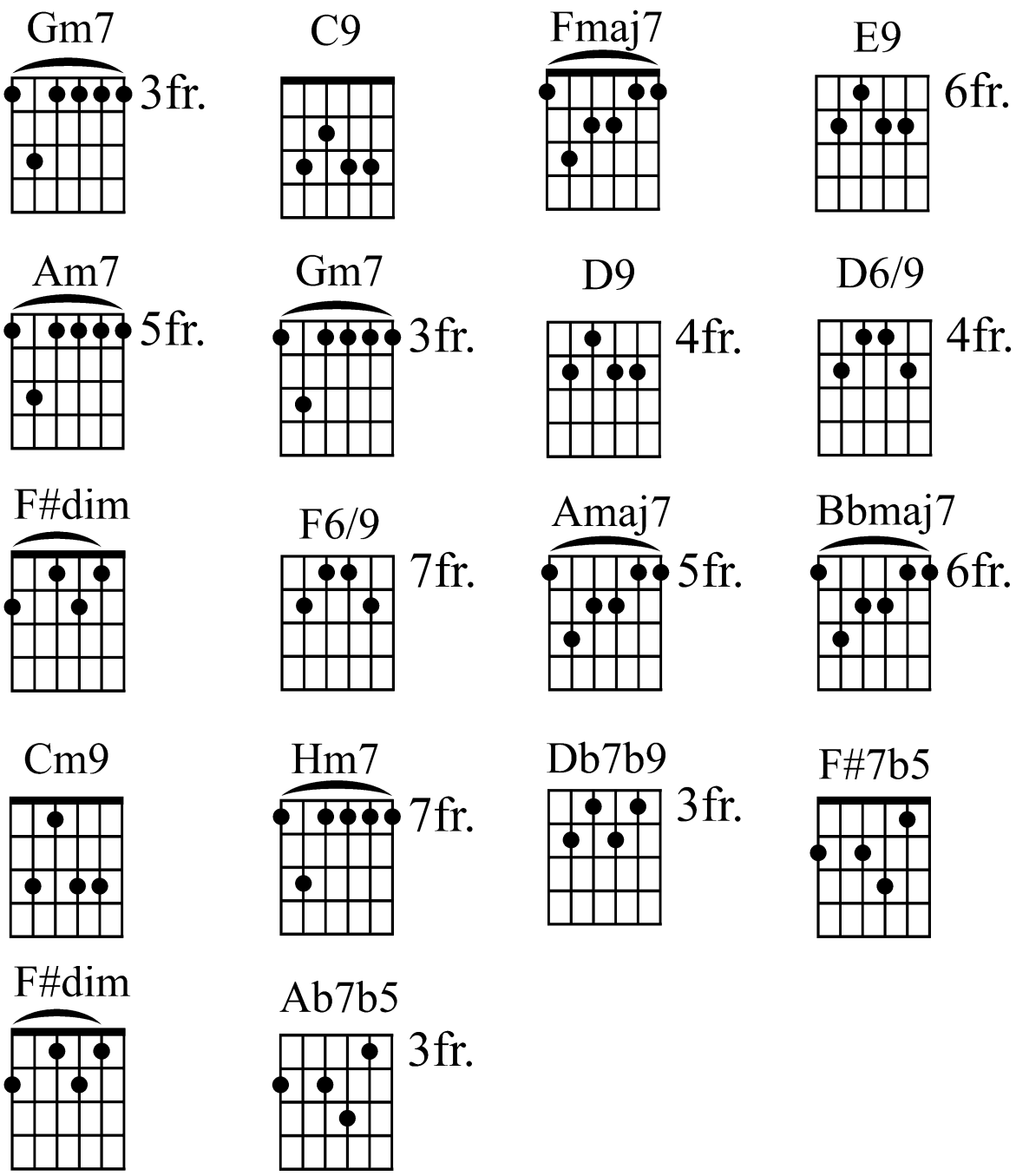

”WALKINGBASS” (”gå-bass”)

Dette er en mye brukt teknikk for å skape bevegelse og variasjon i basslinjen.
Det er flere måter bassen kan bevege seg på.
Bassen kan spille:
1) Treklangsbevegelse
2) Diatoniske bevegelser
3) Kromatiske bevegelser
4) Kombinasjoner av disse

Bassene spilles mest mulig på ⑤ og ⑥ streng. Er akkordene lagt til første posisjon kan også ④ streng brukes.
For å kunne spille bassgangen slippes akkorden etter den er spilt.

TREKLANGBEVEGELSE

Som eksempel brukes melodien *ALL THE THINGS YOU ARE*

Akkordene spilles i første posisjon, på ①,② og ③ streng.
I takter med én akkord spilles treklangsbass.
Grunntonen er alltid på første slaget i hver takt.
Rekkefølgen av ters og kvint i bassmønsteret kan variere.

Takter med to akkorder i spilles med grunn og vekselbass:

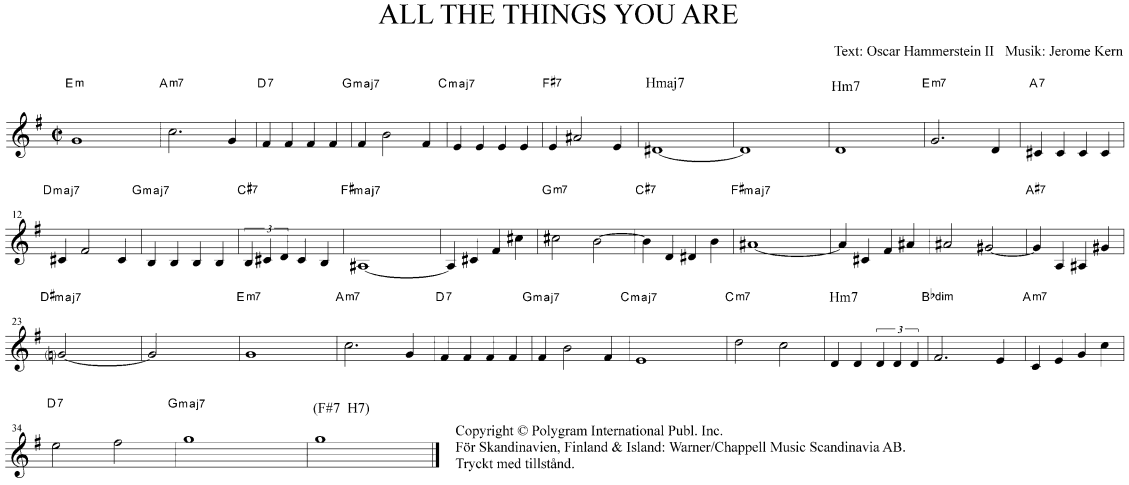

Eksempel 1:

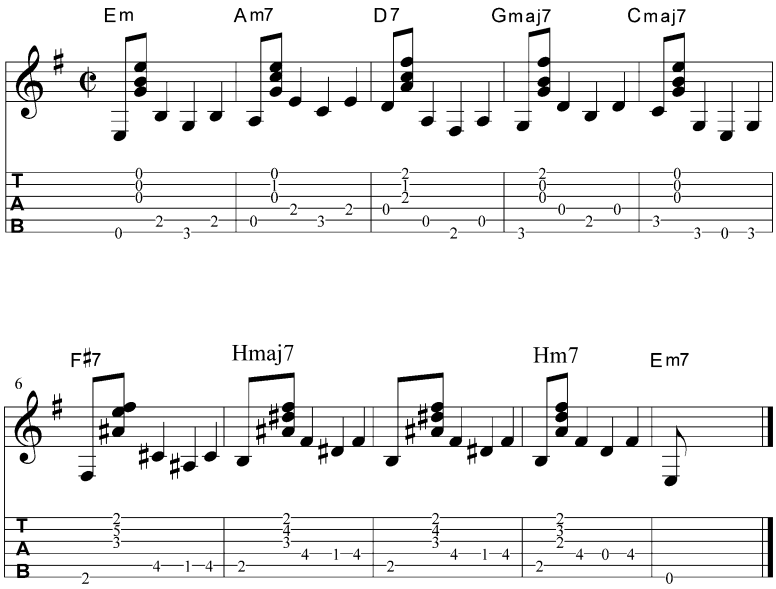

Eksempel 2: Utvidede akkorder i posisjon. Akkordtonene spilles på ②,③ og ④ streng:

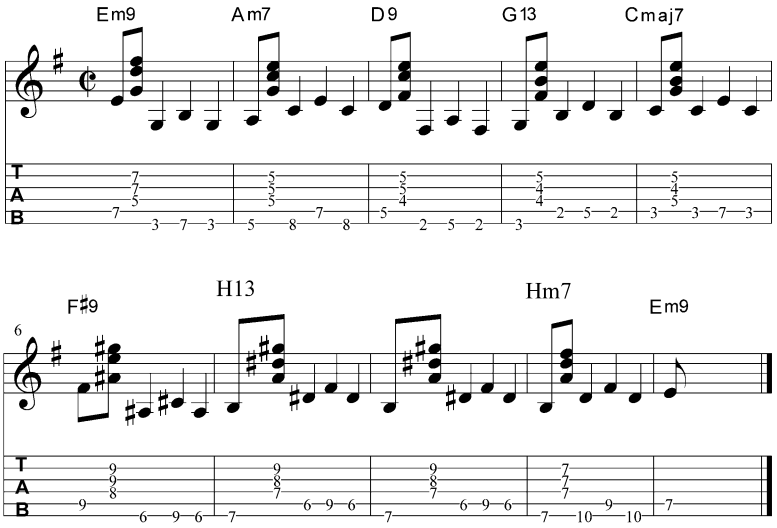

TREKLANGBEVEGELSE OG DIATONISK BEVEGELSE

Den diatoniske bevegelsen kan gå opp eller ned. Den siste basstonen før neste akkord bør lede mot neste akkordskifte:

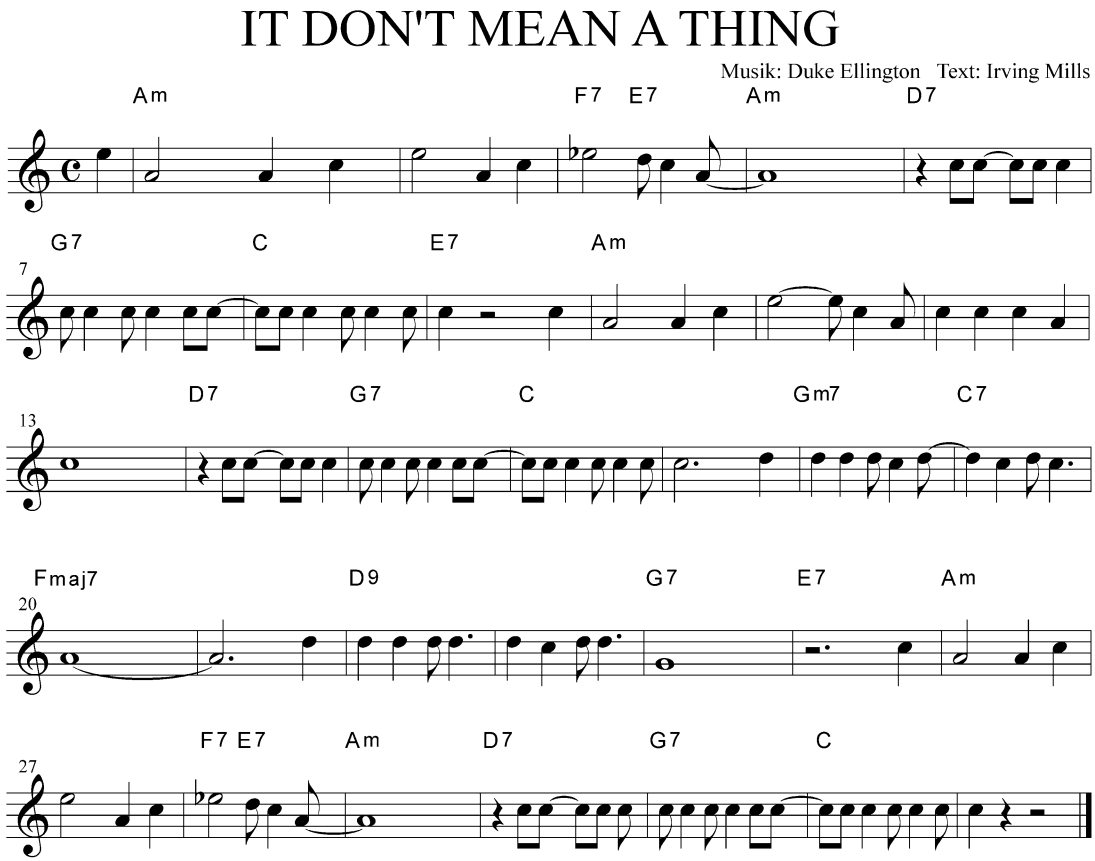

Musik: Duke Ellington Text: Irving Mills.
Copyright © Gotham Music.
Tryckt med tillstånd av Warner/Chappell Music Scandinavia AB.

Eksempel 1:

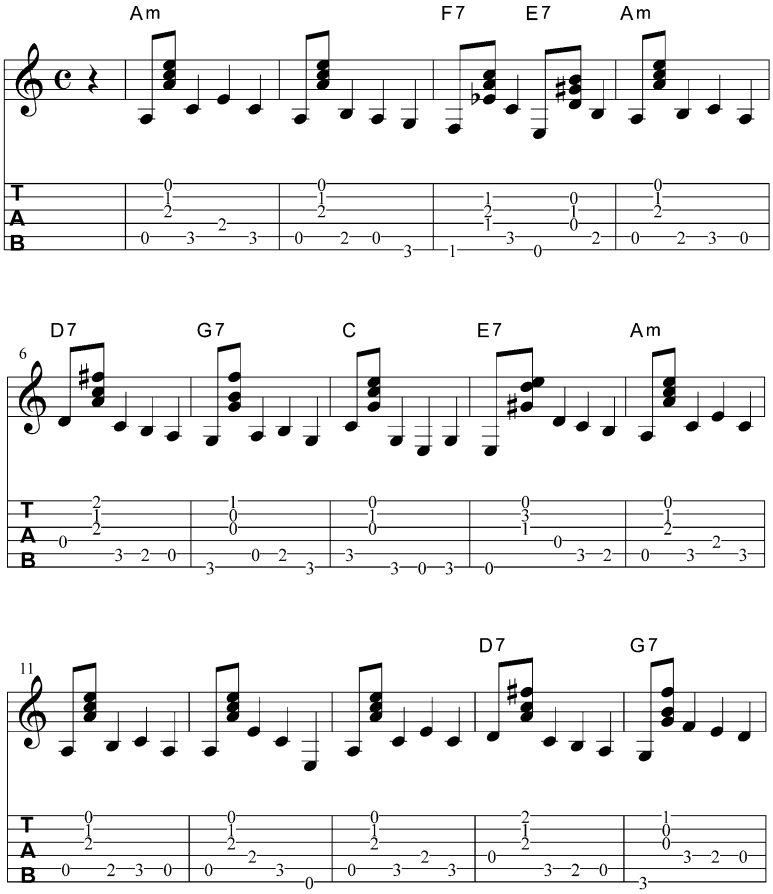

TREKLANGBEVEGELSE OG KROMATISK BEVEGELSE

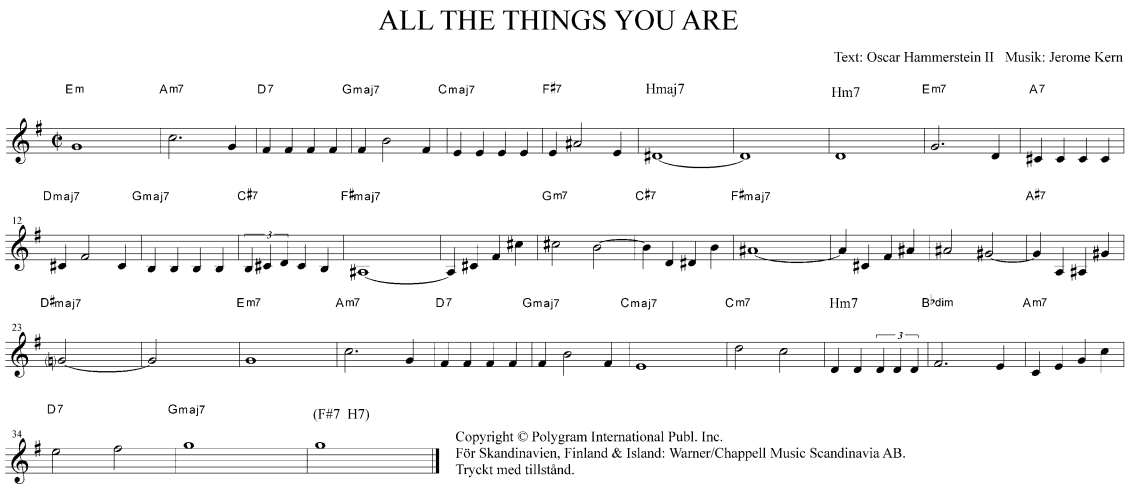

Eksempel 1:

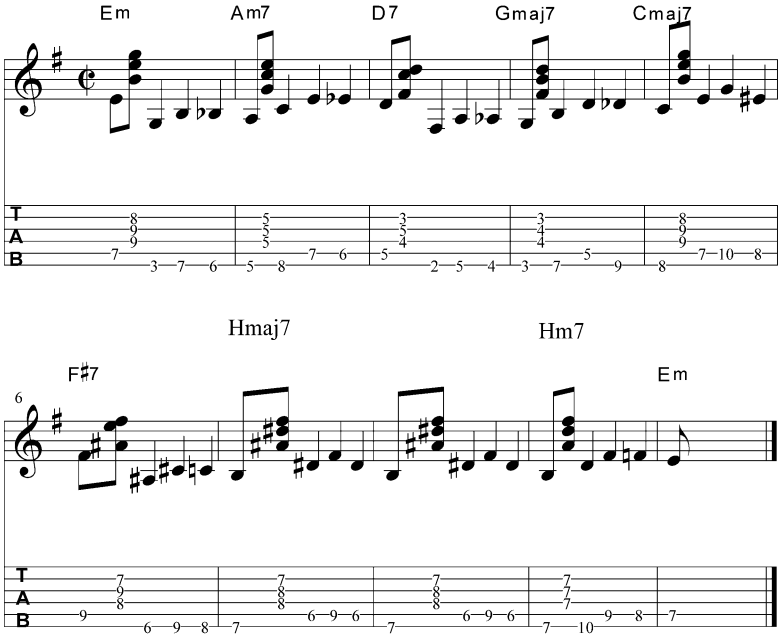

Eksempel 2:

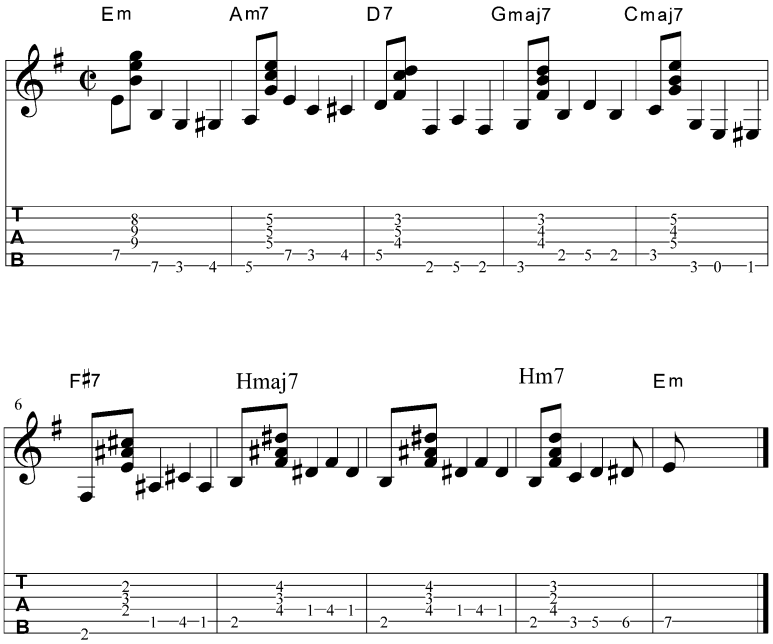

DIATONISK OG KROMATISK BASSBEVEGELSE

Dette eksemplet viser bassbevegelse der en akkord i takten spilles over en lengre periode (to til fire takter):

Eksempel 1:

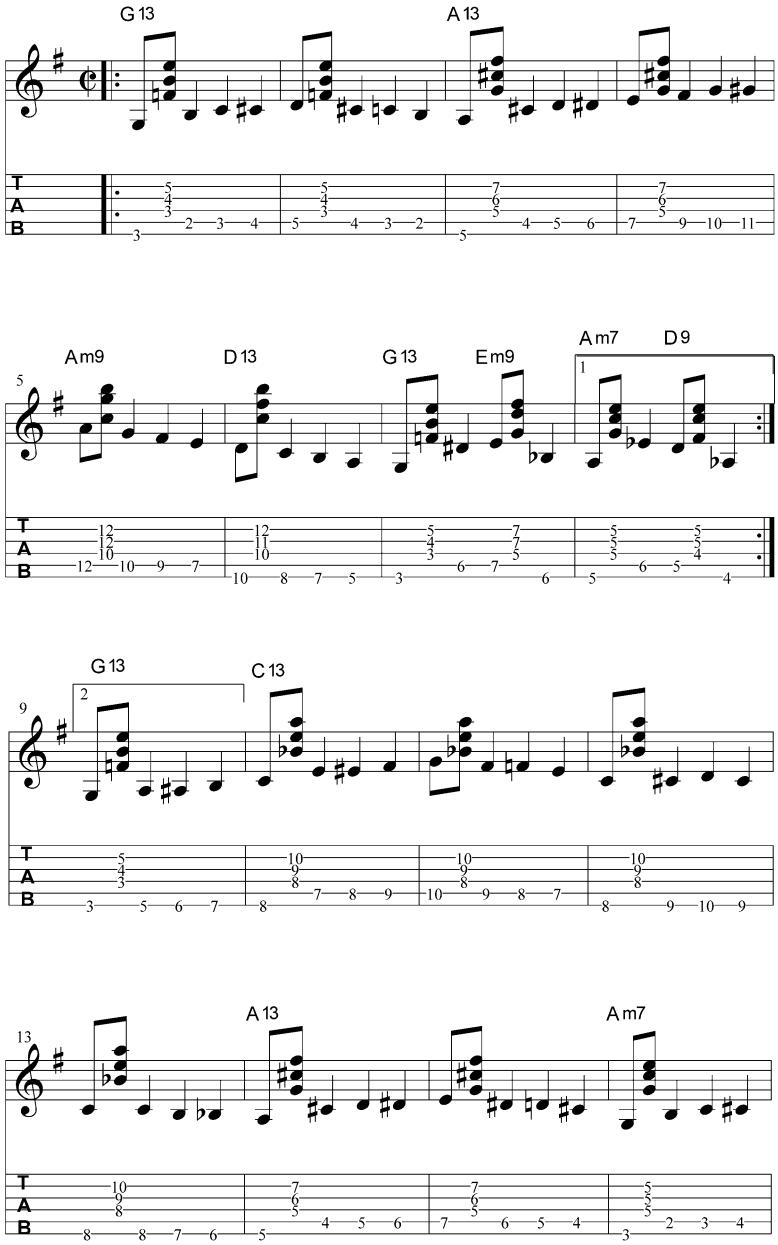

KOMP AV MELODIER I 3/4- TAKT (JAZZVALS)

Jazzvals er en populær og mye brukt måte å spille standardjazz på.
Grunnprinsippene kan være følgende:
1) Et 3/4- taktkomp synkoperes om til jazzvals.
2) En melodi i f.eks. 4/4- takt kan forandres til 3/4- takt. Det fører naturligvis til at melodirytmen forandres. Den sistnevnte teknikken vil bli forklart som eksempel på jazzvals. Melodien som benyttes er *TEA FOR TWO*, originalt notert i 4/4- takt. Legg merke til de rytmiske endringene som er gjort i melodien i forhold til den originale 4/4 versjonen.

TEA FOR TWO

Text: Irving Ceasar Musik: Vincent Youmans

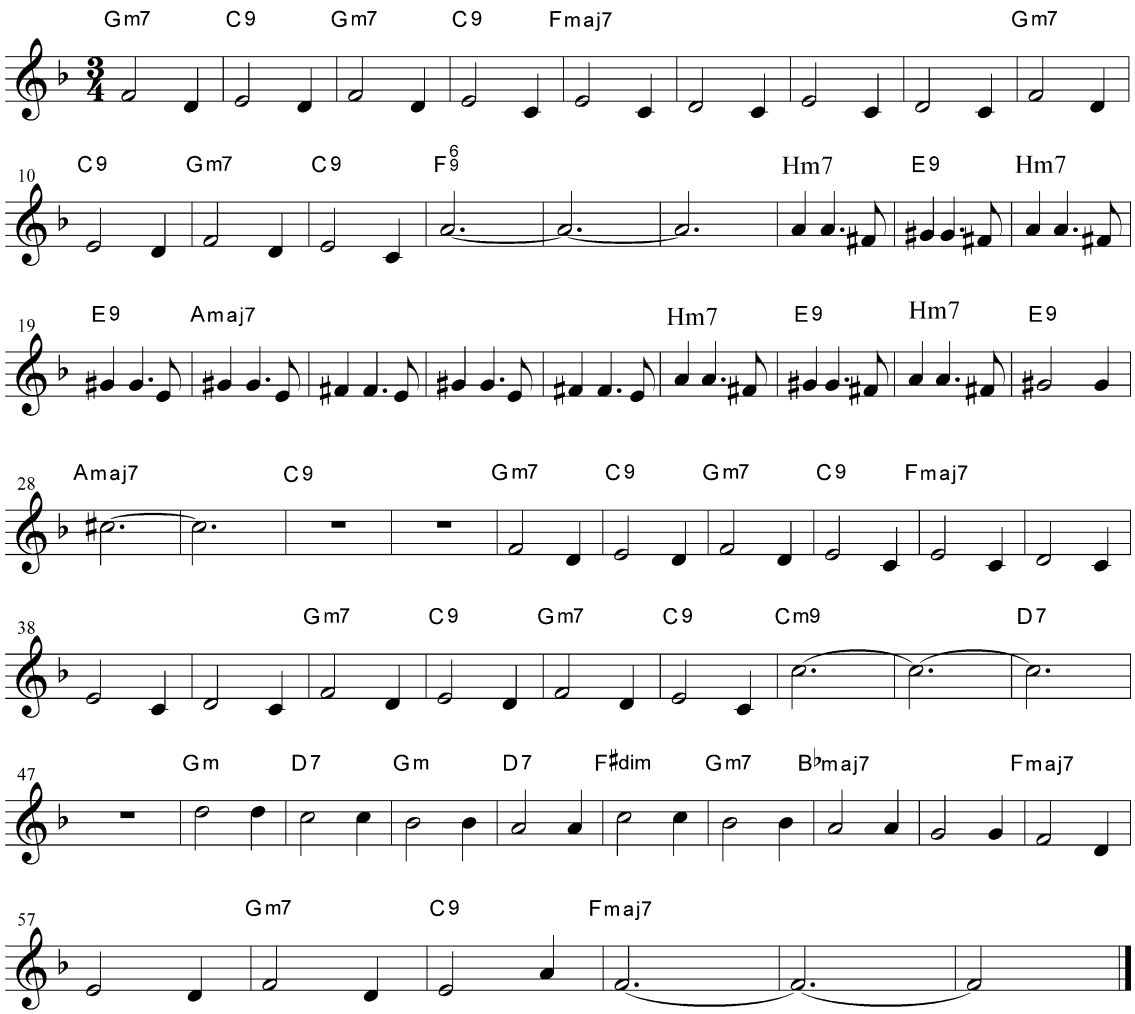

Copyright © 1924 Warner Bros. Music Corp. & Irving Ceasar Music Corp.
För Skandinavien, Finland, Island & Baltiska Staterna: Warner/Chappell Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

Kompfigur 1 a): Grunnbass:

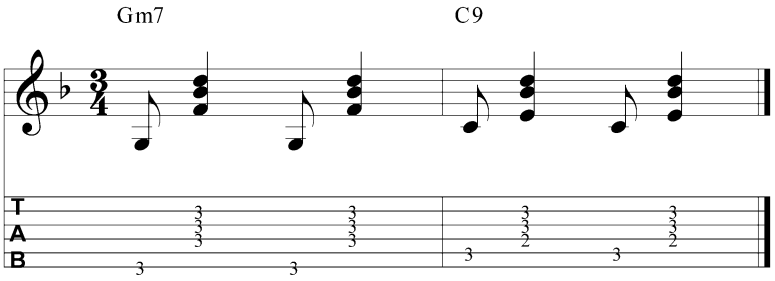

Kompfigur 1 b): Grunn- og vekselbass:

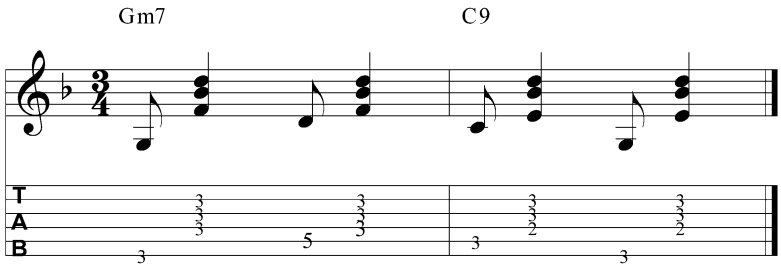

Kompfigur 1 c): Grunn- og vekselbass:

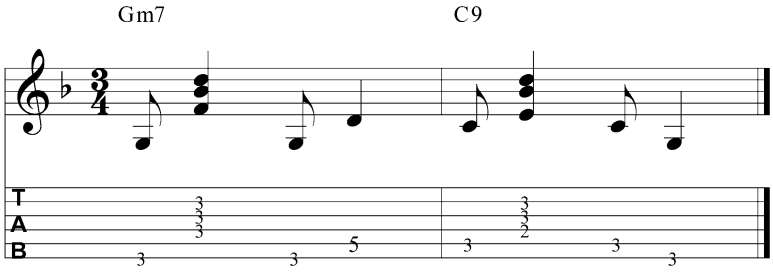

Kompfigur 1 d): Kromatisk ned og oppadgående bevegelse:

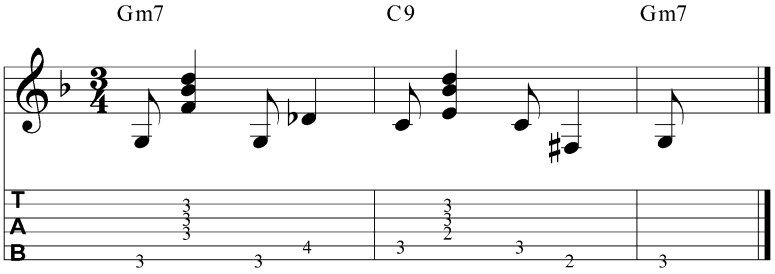

Kompfigur 2 a): Treklangsbevegelse:

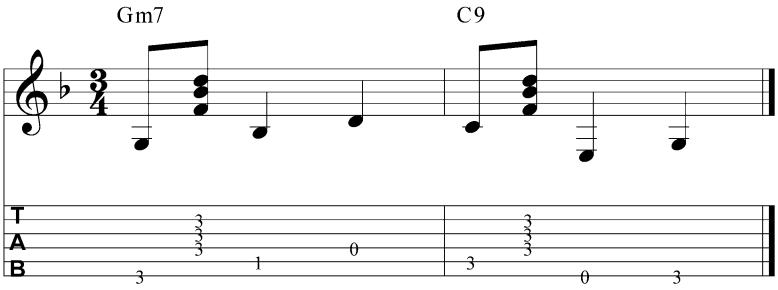

Kompfigur 2 b): Treklangsbevegelse:

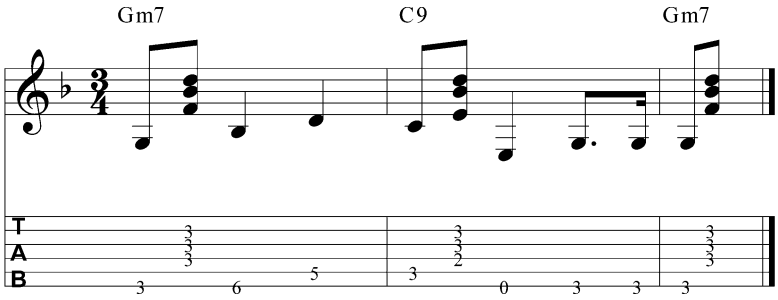

Kompfigur 2 c): Diatonisk bevegelse:

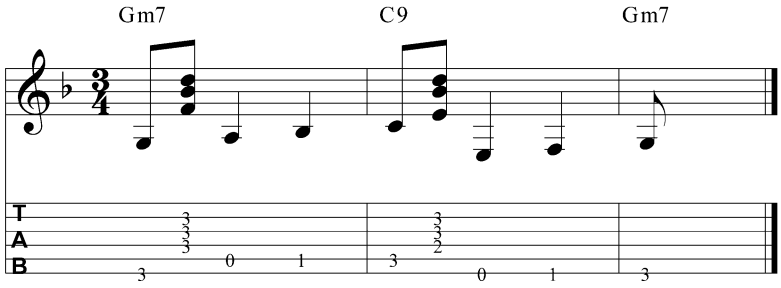

Kompfigur 2 d): Kromatisk ned- og oppadgående bevegelse:

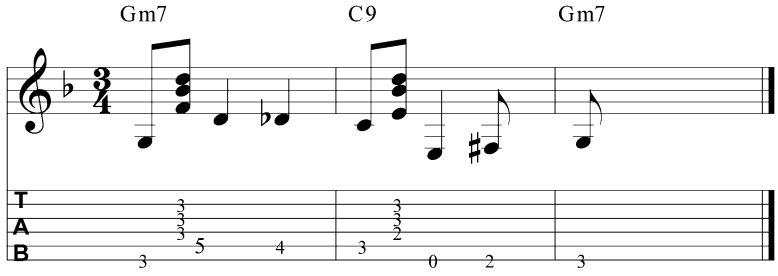

Kompfigur 3:

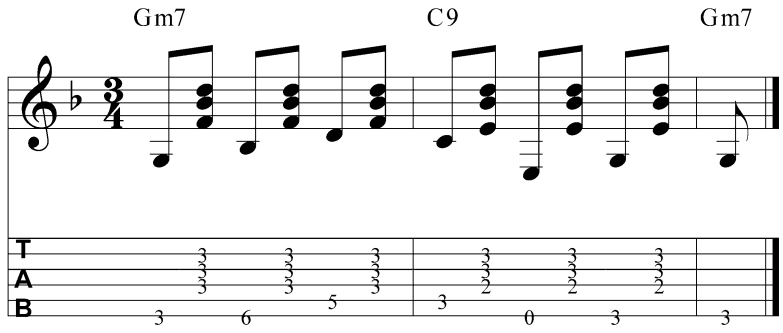

I taktene 5-8 og 35-38 spilles Fmaj7 over fire takter. Her kan man fylle inn akkorder for å skape mer bevegelse i kompet. Under følger tre av flere mulige varianter.

1):

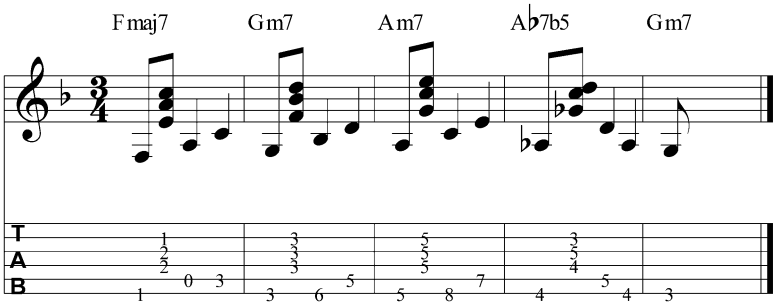

2):

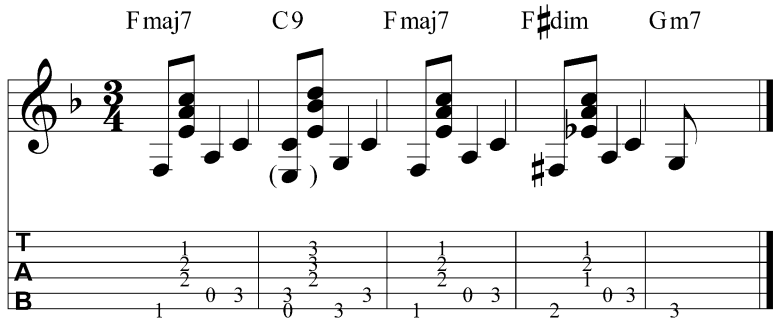

3):

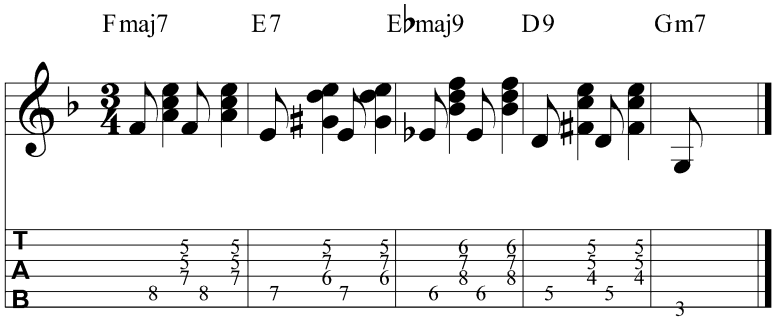

Man kan også variere Fmaj7 uten å fylle inn andre akkorder:

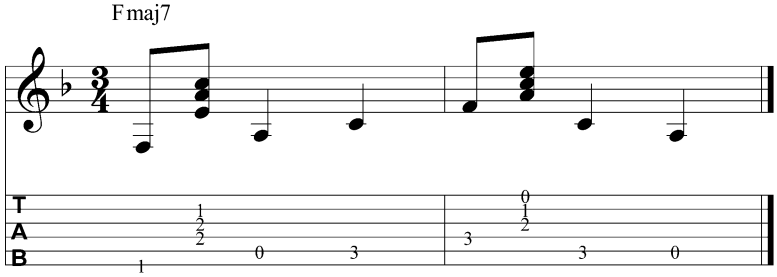

KOMP AV MELODIER I 5/4- TAKT

En variant av jazzvals er å spille samme type komp, men i 5/4- takt i stedet for 3/4- takt. Grunnprinsippene blir de samme som for jazzvals bare i en annen taktart.

Melodieksemplet som benyttes er *ALL THE THINGS YOU ARE* originalt notert i 4/4. Legg merke til de rytmiske endringene som er gjort i melodien i forhold til den originale 4/4 versjonen.

ALL THE THINGS YOU ARE

Text: Oscar Hammerstein II Musik: Jerome Kern

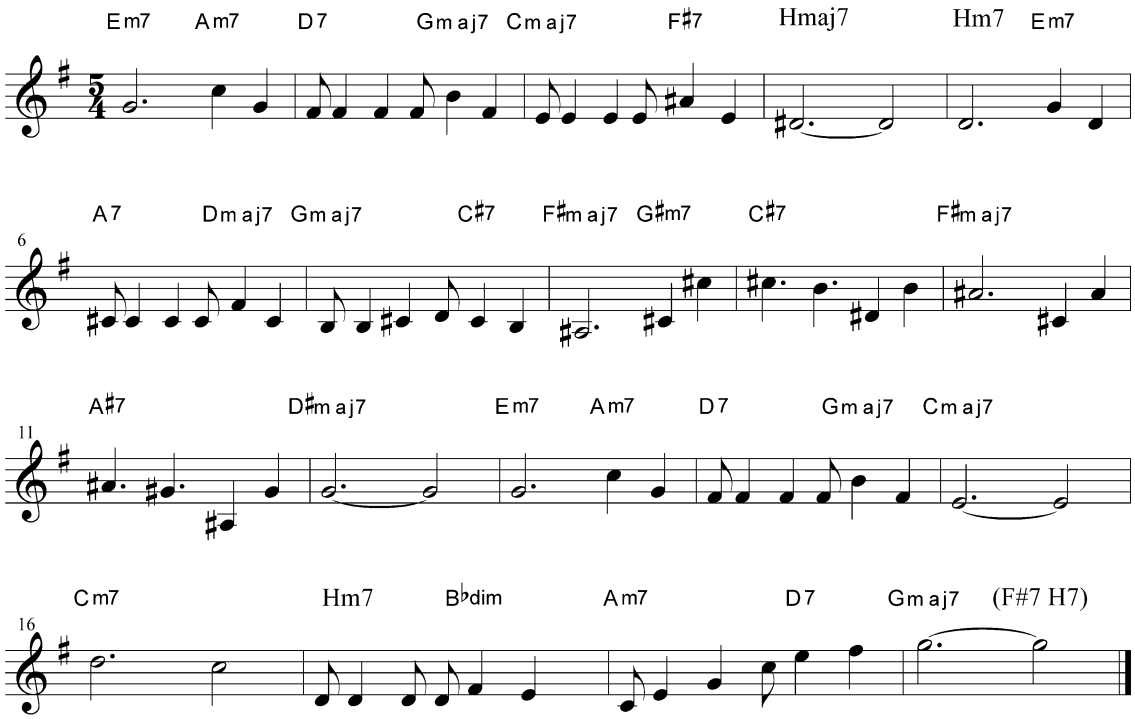

Copyright © Polygram International Publ. Inc.
För Skandinavien, Finland & Island: Warner/Chappell Music Scandinavia AB.
Tryckt med tillstånd.

Kompfigur 1 a): Grunnbass:

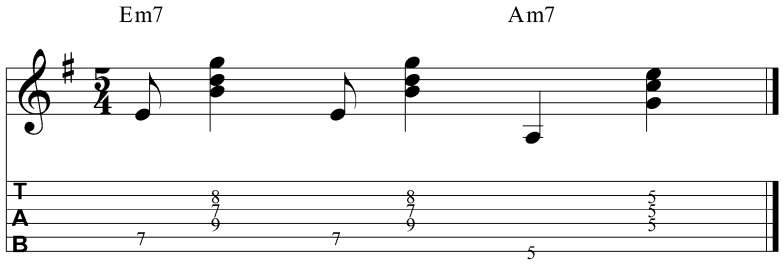

Kompfigur 1 b): Grunn- og vekselbass:

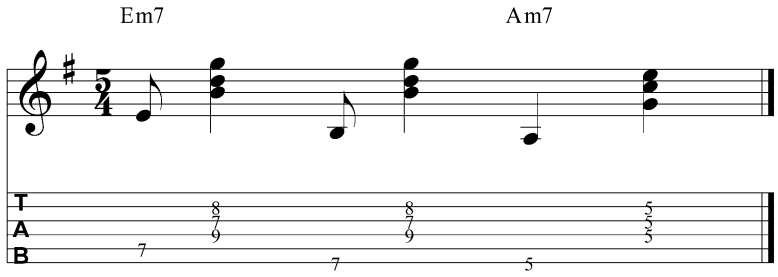

Kompfigur 1 c): En akkord i takten kan spilles slik, grunn- og vekselbass:

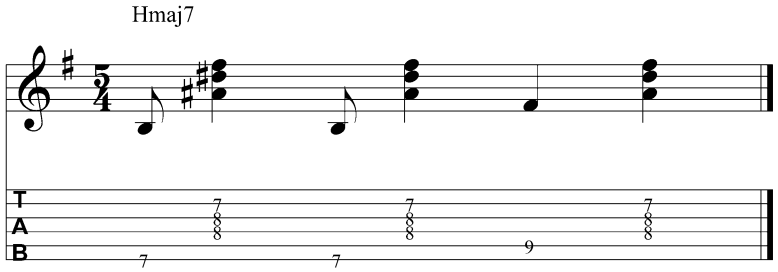

Kompfigur 2 a): Grunn- og vekselbass:

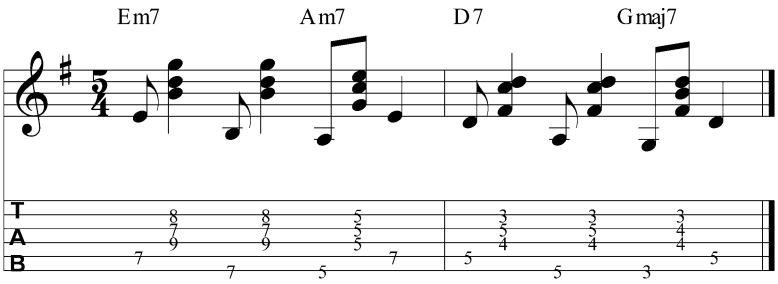

Kompfigur 2 b): Kromatisk nedadgående bevegelse:

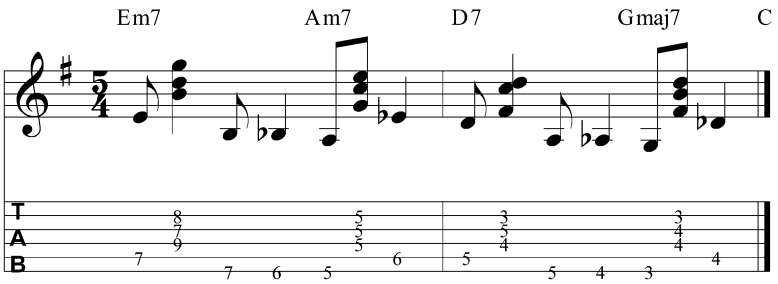

Kompfigur 2 c): Treklangsbevegelse:

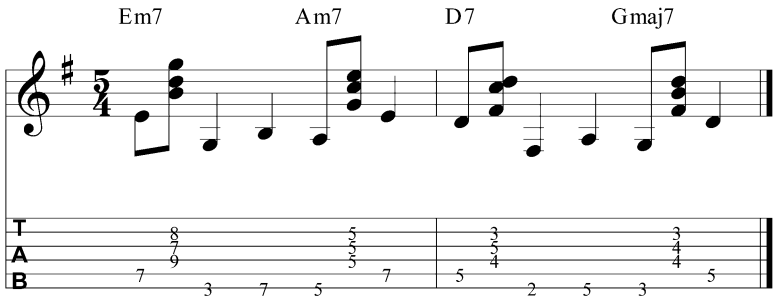

Kompfigur 2 d): Treklangsbevegelse:

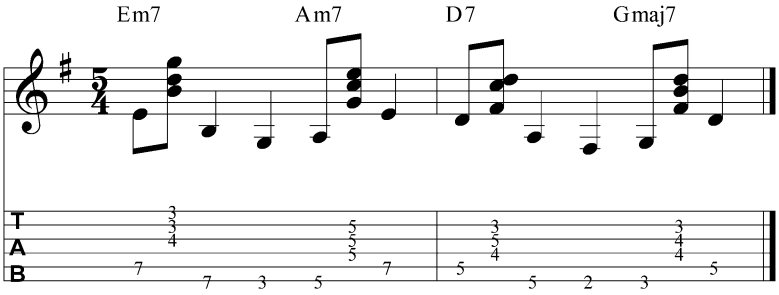

Kompfigur 2 e): Diatonisk bevegelse:

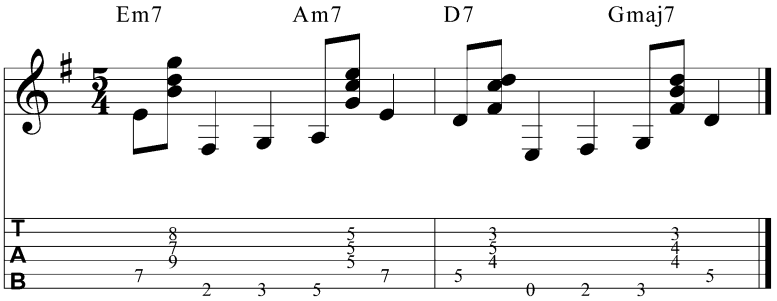

Kompfigur 2 f): Diatonisk bevegelse:

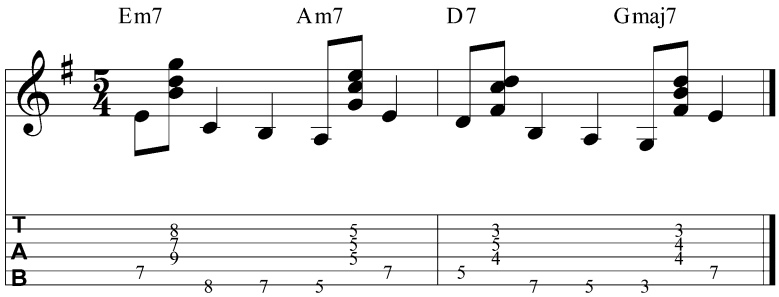

Kompfigur 2 g): Kromatisk nedadgående bevegelse:

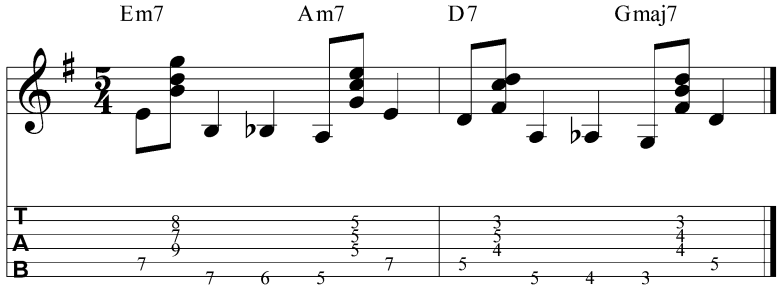

Kompfigur 3: Kromatisk nedadgående bevegelse:

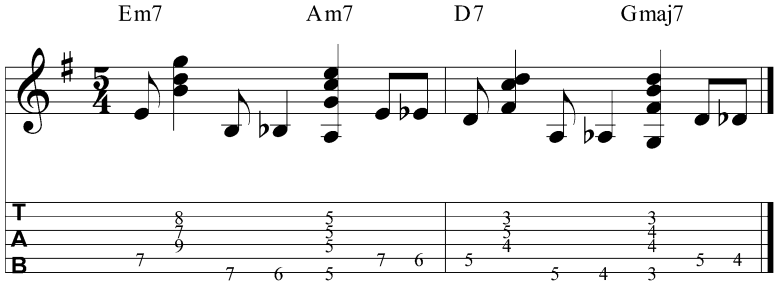

Kompfigur 4: Kromatisk nedadgående bevegelse:

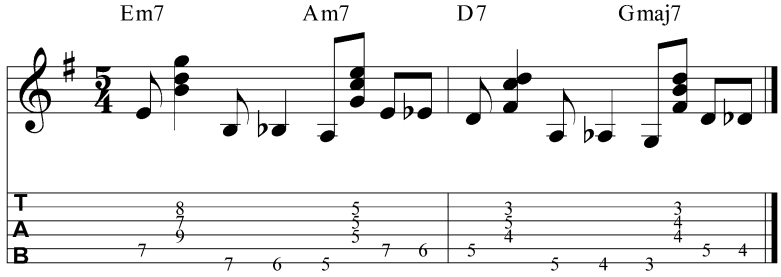

Kompfigur 5: Treklangsbevegelse:

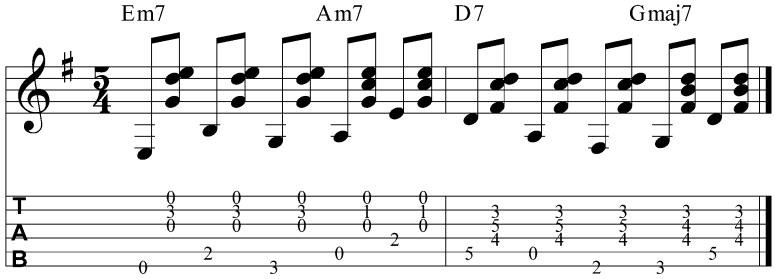

Kompfigur 6: Diatonisk bevegelse:

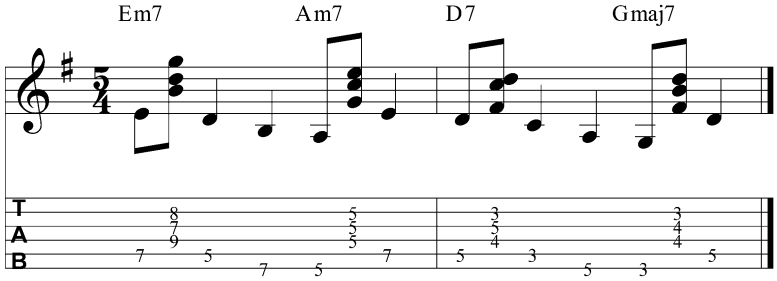

Kompfigur 7: Kromatisk oppadgående bevegelse:

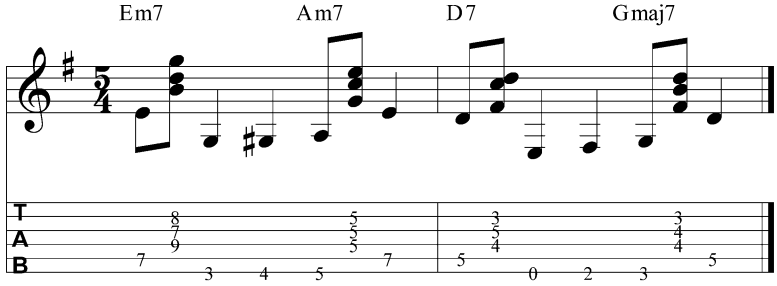

OVERSIKT OVER BOKENS KOMPFIGURER

For enkelhets skyld er disse skrevet i C.

1. ”Fire flate”:

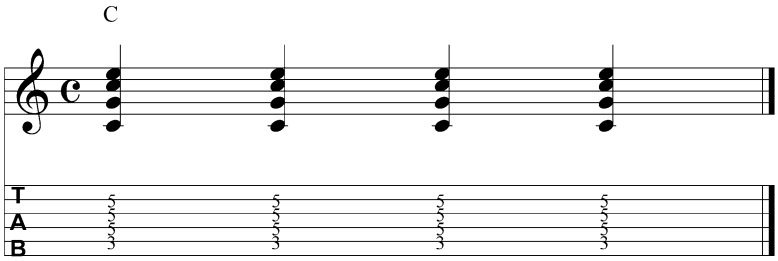

2. Grunnbass:

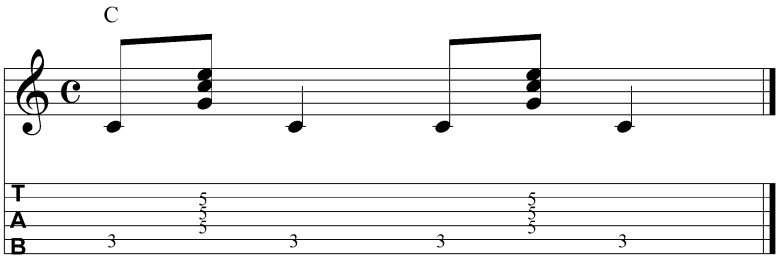

3. Grunn- og vekselbass:

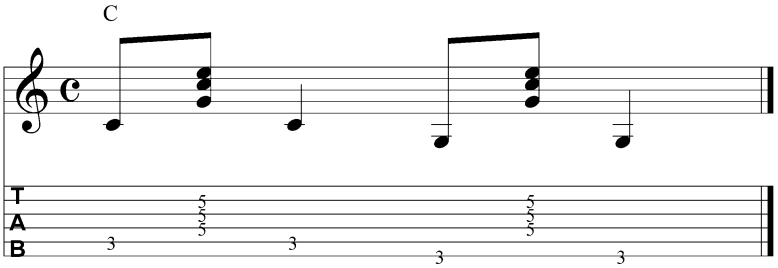

4. Grunnbass:

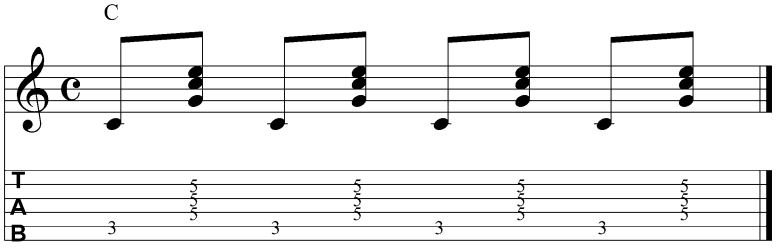

5. Grunn- og vekselbass:

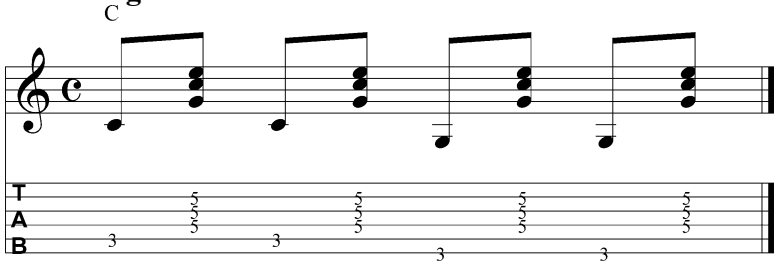

6. Grunn- og vekselbass:

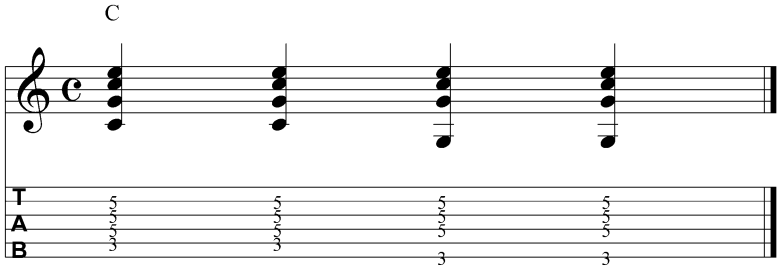

7. Grunnbass:

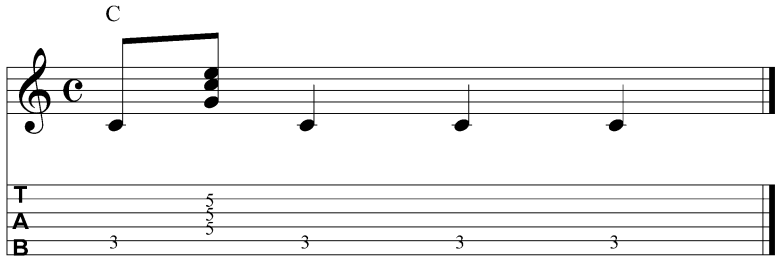

8. Grunn- og vekselbass:

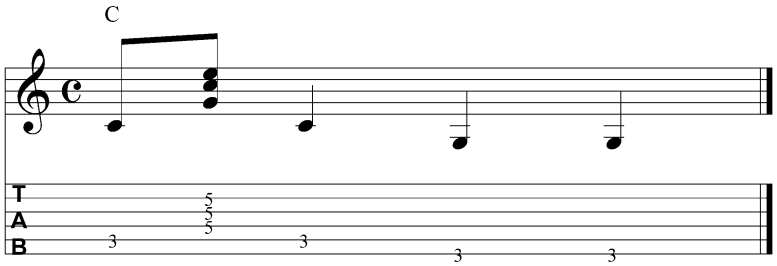

9. Grunn- og vekselbass:

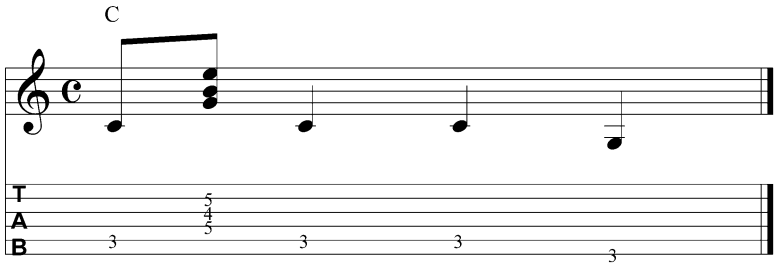

10. Treklangbevegelse i bassene:

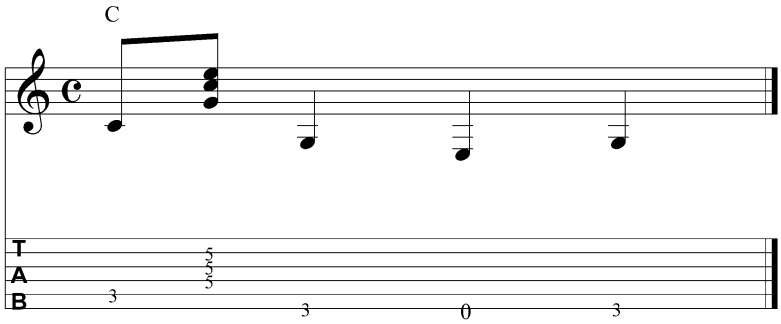

11. Diatonisk bevegelse i bassene:

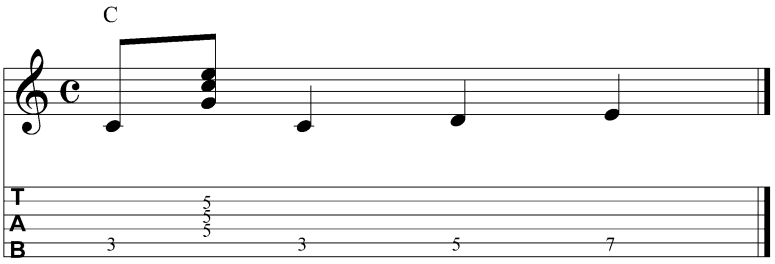

12. Med kromatisk ledetone:

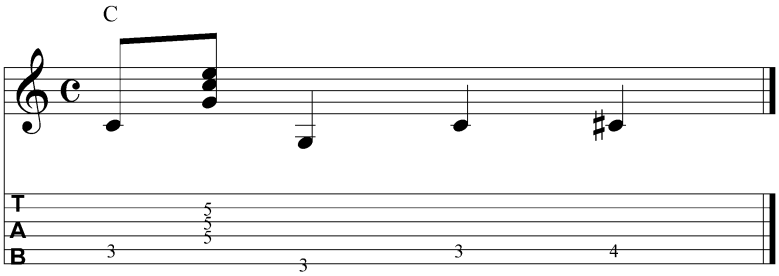

3/4 JAZZVALS

13. Grunnbass:

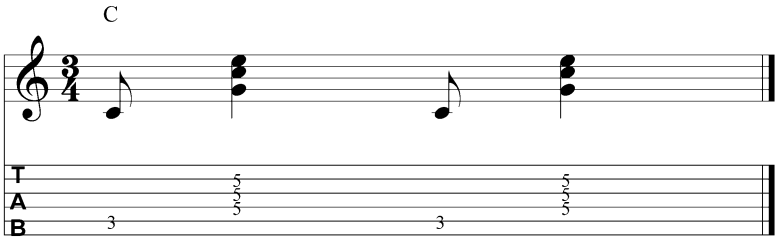

14. Grunn- og vekselbass:

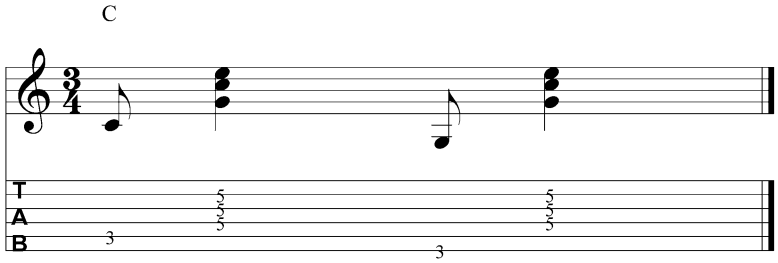

15. Grunn- og vekselbass:

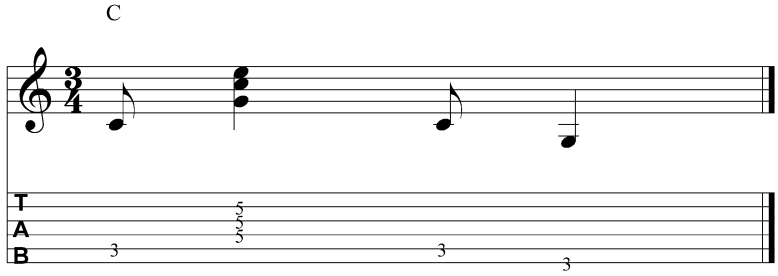

16. Kromatisk oppadgående bevegelse:

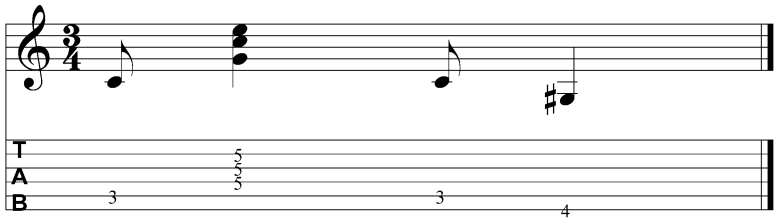

17. Treklangbevegelse:

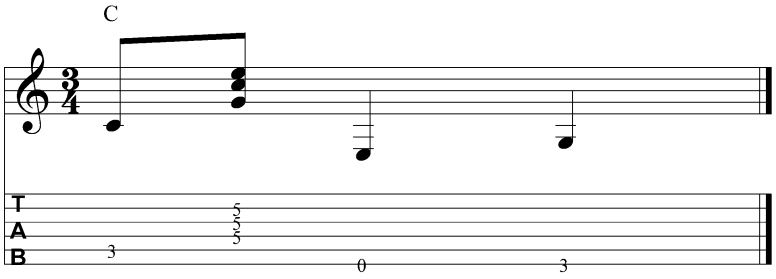

18. Treklangbevegelse:

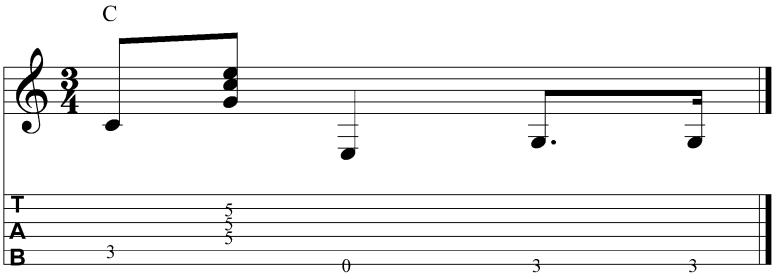

19. Diatonisk bevegelse:

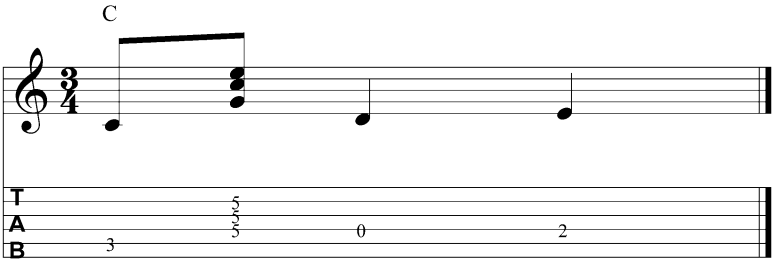

20. Nedadgående kromatisk bevegelse:

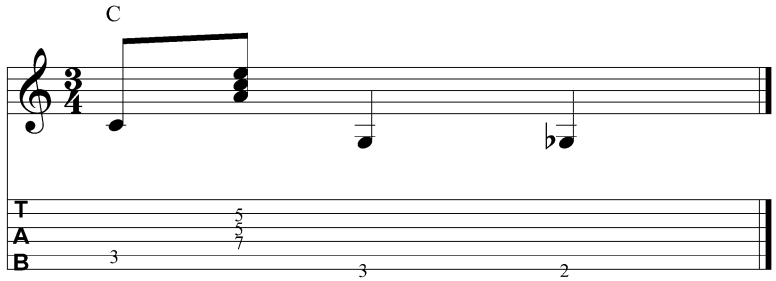

21. Treklangbevegelse:

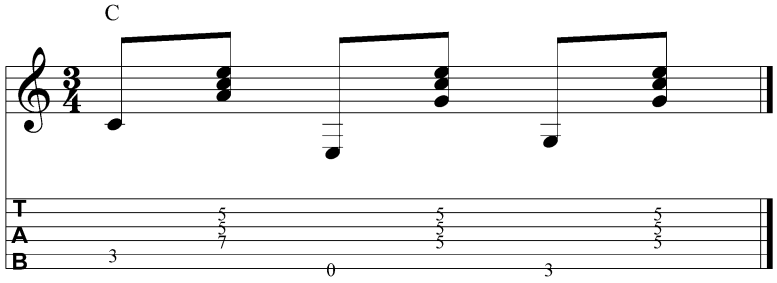

5/4 JAZZVALS

For enkelhets skyld er disse skrevet i Em7 og Am7.

22. Grunn- og vekselbass:

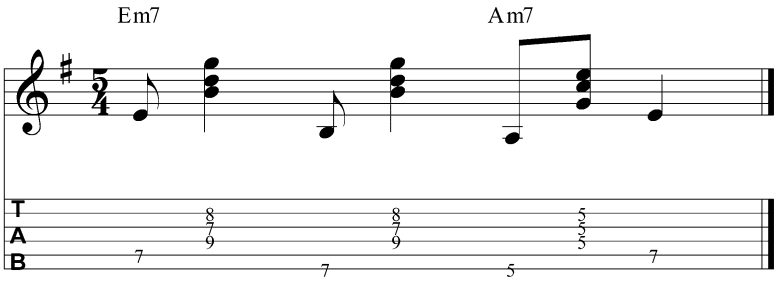

23. Kromatisk nedadgående bevegelse:

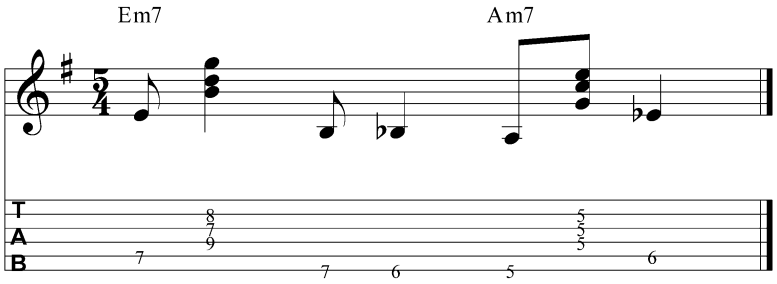

24. Kromatisk nedadgående bevegelse:

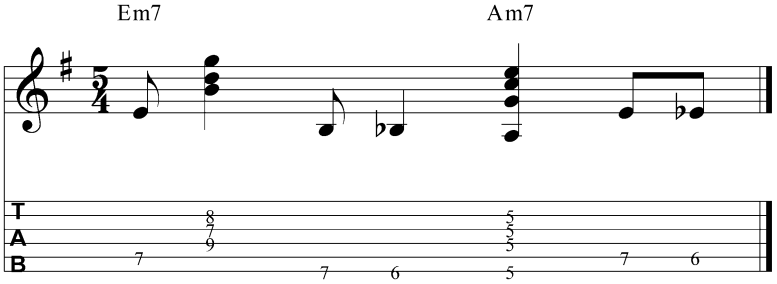

25. Treklangbevegelse:

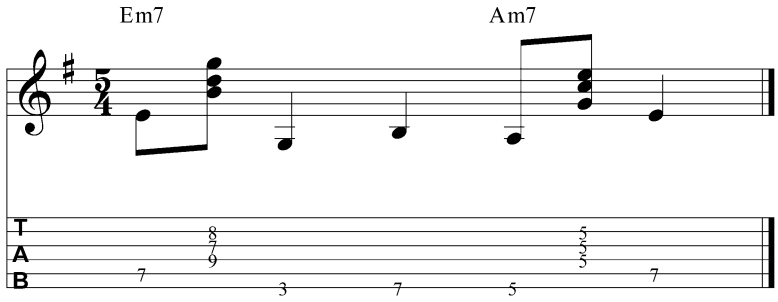

26. Treklangbevegelse:

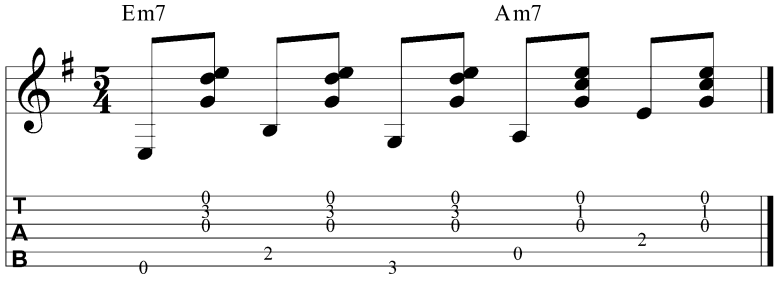

27. Diatonisk bevegelse:

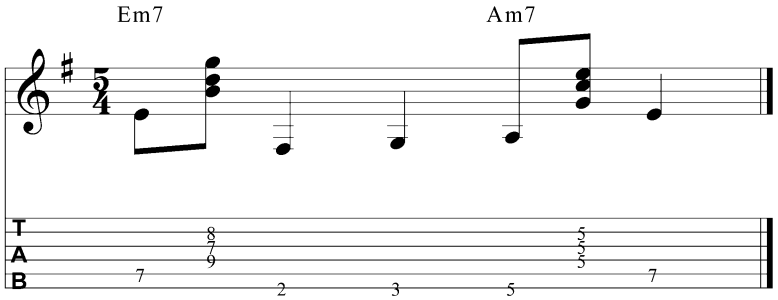

28. Diatonisk bevegelse:

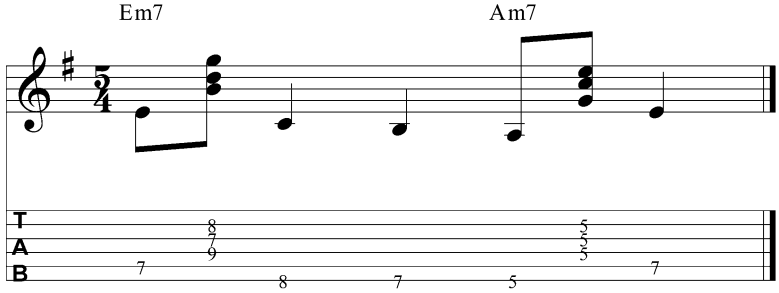

29. Diatonisk bevegelse:

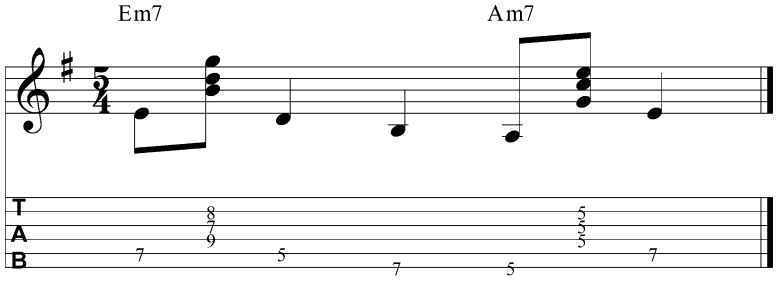

30. Treklangbevegelse:

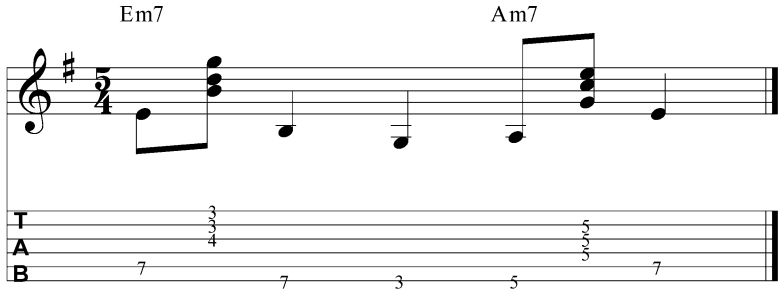

31. Kromatisk oppadgående bevegelse:

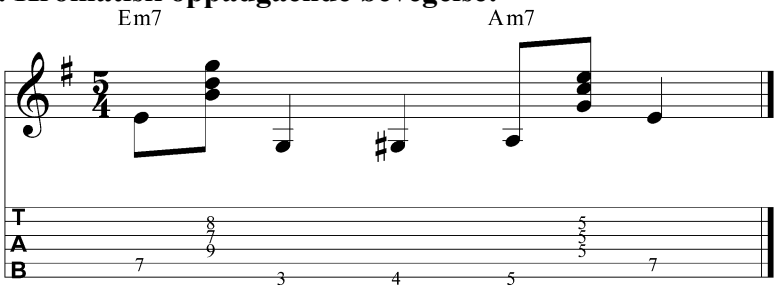

32. Kromatisk nedadgående bevegelse:

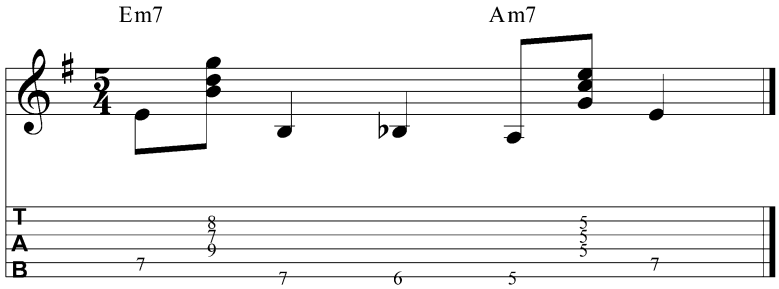

TORE MORTEN ANDREASSEN
KARSTEN ANDERSEN

Gitarkompbok 4

Standardjazz for fingerspillsgitar

Hvordan komper man standardjazz? Hva kjennetegner denne musikken, og hvilke kompfigurer er det vanlig å bruke? Dette og andre temaer tas opp og forklares i denne boken. Boken er ment for deg som ønsker å lære mer om ulike måter å kompe på.

Ved hjelp av melodieksempler gjennomgås ulike typer komp med fingerspillsteknikk. Boken er delt inn i ni kapitler som omhandler komp av standardjazz. Kjente melodier danner basis for å skape et stilriktig komp. Grunnprinsippet er at gitaren alene skal kunne låte som et fullverdig komp. Det vil si at man spiller både bass/akkord og rytmeseksjonsfigurer.

Gjennom boken blir du kjent med komptekniker som viser hvordan du kan spille bassfigurer sammen med akkordene. Kompeksemplene forklares både ved hjelp av noter og tabulatur. Hvert melodieksempel følges av illustrasjoner som viser kompfigurer og akkorder.

Tore Morten Andreassen
Førsteamanuensis i rytmisk gitar ved Høgskolen i Tromsø, Musikkonservatoriet, siden 2000. Utdannet ved Berklee College Of Music, Guildhall School Of Music & Drama i London, Musikkonservatoriet i Tromsø og Musikkonservatoriet i Kristiansand. Har utgitt CD`ene: HOT FINGERS og ACCORDIOMANIA.

Karsten Andersen
Førstelektor i gitar ved Høgskolen i Tromsø, Musikkonservatoriet, siden 1975. Utdannet ved Musikkhøgskolen i Oslo og Guildhall School of Music & Drama i London. Debuterte som gitarist i 1980. Medvirkende på Marit Bockelies CD og visebok: MARIT`S DRIKKEVISER.

Andreassen og Andersen har i samarbeid utgitt GITARKOMPBOK 1, 2 & 3 samt notearrangement av OLE GUAPA og PIETRO FROSINI FOR TWO GUITARS, VOL. 1 & 2.

9 788273 890580
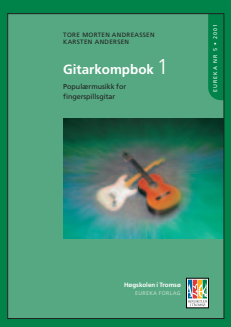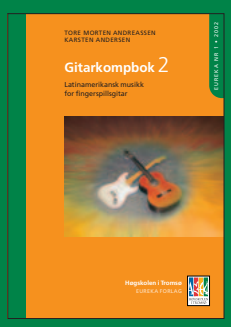
EUREKA NR 7/2003
ISBN 82-7389-058-9
ISMN M-9005112-4-9
ISSN 1502-8933